

Med doktorgrad i arbeidslivet

En undersøkelse basert på registerdata

Terje Bruen Olsen

Rapport 41/2012

NIFU

Med doktorgrad i arbeidslivet

En undersøkelse basert på registerdata

Terje Bruen Olsen

Rapport 41/2012

Rapport 41/2012

Utgitt av Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning
Adresse PB 5183 Majorstuen, NO-0302 Oslo. Besøksadresse: Wergelandsveien 7, 0167 Oslo

Trykk Link Grafisk

ISBN 978-82-7218-873-2
ISSN 1892-2597

www.nifu.no

Forord

I denne rapporten presenteres resultatet av en undersøkelse av personer som har avlagt doktorgraden ved norske universiteter og høyskoler og deres yrkeskarriere etter avlagt doktorgrad. Undersøkelsen er registerbasert. Data fra NIFUs *Doktorgradsregister* er sammenholdt både med Statistisk sentralbyrås *System for persondata (SFT)*, som bl.a. har opplysning om yrkesstatus og næringstilknytning, og med NIFUs *Forskerpersonalregister* som omfatter personalet ved universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter.

Rapporten beskriver også mobiliteten mellom næringer og regioner og hvordan doktorene fordeler seg geografisk, samt deres statsborgerskap og innvandringsstatus.

En tilsvarende undersøkelse ble publisert som *Doktorgrad – og hva så?* Rapport 20/2007, NIFU STEP. Den foreliggende rapporten er en oppdatert og utvidet analyse.

Rapporten er utarbeidet av Terje Bruen Olsen.

Oslo, 13. november 2012

Sveinung Skule
Direktør

Susanne Lehmann Sundnes
Forskningsleder

Innhold

Forord.....	5
Innhold	7
Sammendrag	9
1 Innledning.....	11
1.1 Hvem undersøker vi?.....	11
1.2 Hva undersøker vi?.....	13
1.3 Datakildene	14
2 Doktorer i arbeidslivet.....	15
3 Personer med doktorgrad som er sysselsatt/bosatt i Norge	17
3.1 Hvor i arbeidslivet finner vi dem?	17
3.2 Offentlig sektor.....	22
3.3 Privat sektor	24
3.4 Doktoresnes fagbakgrunn – ulike karriereløp	27
3.5 Lærested for doktorgrad – ulike karriereløp.....	30
4 Doktorer i forskningssektoren.....	32
5 Doktorer utenfor norsk arbeidsliv	41
6 Doktoresnes andel av alle sysselsatte.....	43
7 Hvor i landet bor og arbeider doktoresne?	45
8 Mobilitet.....	50
8.1 Mellom regioner.....	50
8.2 Mellom næringer.....	51
9 Utlendinger.....	54
9.1 Innvandringsbakgrunn.....	54
9.2 Statsborgerskap.....	56
Relevant litteratur	61
Vedlegg 1: Vedleggstabeller	63
Vedlegg 2: Tabell- og figuroversikt.....	69
Tabeller i teksten	69
Figurer i teksten.....	71
Vedleggstabeller.....	72
Vedlegg 3: Om dataregistrene	73
Doktorgradsregisteret	73
Forskerpersonalregisteret	73
System for persondata (SFP)	74
Vedlegg 4: Standard for næringsgruppering (SN2007)	75

Sammendrag

Doktorene utgjør en økende andel av alle sysselsatte

Av de i alt 2 470 000 sysselsatte i Norge i 2009 finner vi 13 300 med doktorgrad fra en norsk utdanningsinstitusjon. Andelen med doktorgrad utgjorde 0,5 prosent av alle sysselsatte i 2009. I årene 2009 - 1.halvår 2012 har ytterligere 4 400 personer avlagt doktorgraden i Norge. Regner vi med personer med doktorgrad fra utlandet, ligger doktorgradsandelen blant de sysselsatte i størrelsesorden på 0,8 prosent. Det forskerutdannede personalet utgjør således en liten, men økende del av den totale arbeidsstokken.

Høy sysselsetting blant doktorene

Personer som har avlagt en doktorgrad har i all hovedsak ikke hatt problemer med å skaffe seg arbeid. Av alle som tok graden i tidsrommet 1970-2008 og som var i arbeidsfør alder (under 70 år) i 2009, var 86,5 prosent registrert som sysselsatt, mens 2,7 prosent var inaktive. Bare 0,8 prosent var registrert som arbeidsledige. Opplysning mangler om de resterende 9,9 prosent - vel 1500 doktorer i presumtivt arbeidsfør alder. Noen av disse har avgått ved døden før fylte 70 år, men de fleste har trolig reist ut av landet.

Tre av fire doktorer er knyttet til forskningsvirksomhet

Størsteparten av det doktorgradsutdannede personalet har arbeid ved universiteter, høyskoler og andre forskningsinstitusjoner inkludert helseforetakene. Inkluderer vi næringslivet, er tre av fire doktorer som er sysselsatt i Norge, knyttet til institusjoner og foretak med FoU-virksomhet.

Ikke bare universiteter og høyskoler

Akademia har vært og er fortsatt en viktig avtaker av ferske doktorer. Forholdet har imidlertid lenge vært at mange doktorer har fått arbeid andre steder, både i offentlig og privat sektor. Fordelingen av doktorer på sektorene har ligget forholdvis konstant i mange år, med en andel for offentlig sektor på vel 60 prosent. De kvinnelige doktorene går til offentlig sektor i noe høyere grad enn de mannlige.

...men likevel flest ved undervisningsinstitusjonene

Blant de yrkesaktive doktorene i 2009 hadde 40 prosent arbeid ved undervisningsinstitusjoner (i all hovedsak universiteter og høyskoler), 18 prosent i forskningsinstitutter eller FoU-bedrifter, 16 prosent i helse- og sosialtjenester, 8 prosent i industri eller olje- og gassvirksomhet, 11 prosent i privat tjenesteyting og 7 prosent i offentlig administrasjon m.m.

Teknologene går til privat sektor

Doktorer i humaniora, samfunnsvitenskap og medisin rekrutteres i hovedsak til offentlig sektor og doktorer i teknologi i hovedsak til privat sektor. For doktorer med bakgrunn fra matematikk/naturvitenskap og landbruksvitenskap/veterinærmedisin er bildet mer variert, men offentlig sektor er hovedavtakeren.

Høy doktorgradsandel ved universitetene, lav ved de statlige høyskolene

Mange doktorander fortsetter ved universiteter og høyskoler etter avlagt doktorgrad. I den faste vitenskapelige staben ved universitetene økte andelen med doktorgrad fra om lag 40 prosent i 1981 til 68 prosent i 2007, og andelen har holdt seg på dette nivået i de påfølgende årene. Ved de vitenskapelige og øvrige høyskolene har doktorgradsandelen også økt over tid og ligger nå på om lag 40 prosent. Ved

de statlige høgskolene var doktorgradsandelen blant fagpersonalet 27 prosent i 2011, en økning fra om lag 10 prosent ved årtusenskiftet.

Større konkurranse om professorstillingene

På 1980- og 1990-tallet oppnådde 5-8 prosent av doktorgradskullene å bli professor innen 5 år etter disputas. På 2000-tallet er rask akademisk karriere blitt noe vanskeligere – bare 2 prosent av doktorgradskullene oppnådde å bli professor i løpet av de første 5 årene etter disputas. Etter 9 år øker professorandelen, men ikke til mer enn 10 prosent for de senere doktorgradskull. Etter 17 år har professorandelen økt til 25-30 prosent og etter 21 år til mer enn 30 prosent.

Doktorene har arbeidsplass i de store byene

De fleste personer med doktorgrad har arbeidsplass i eller omkring de større byene – hvor bl.a. universitetene er lokalisert. Dominerende er Oslo og Akershus hvor 45 prosent av doktorene arbeidet i 2009. Ellers finner vi 16 prosent av doktorene i Sør-Trøndelag og 15 prosent i Hordaland. Henholdsvis 6 og 5 prosent av doktorene i 2009 arbeidet i Troms og Rogaland. Ingen andre fylker hadde mer enn 2 prosent.

Flere med innvandringsbakgrunn

Ti prosent av de yrkesaktive doktorene i 2009 hadde innvandringsbakgrunn i den forstand at de var førstegenerasjons innvandrere uten norsk bakgrunn eller var født i Norge med to utenlandsfødte foreldre. Innvandrerandelen har økt over tid.

Lav andel med ikke-norsk statsborgerskap

I 2009 var 7 prosent av doktorene i arbeidslivet registrert med ikke-norsk statsborgerskap. Dette er en betydelig lavere andel enn andelen utlendinger i de senere års doktorgradskull, og skyldes at en stor andel av utlendingene forlater Norge etter avlagt doktorgrad samt endring i statsborgerskap. Den sterke økningen i doktorgradskullene i de senere år må imidlertid forventes å gi seg utslag også blant de yrkesaktive doktorene i de kommende årene. I forhold til norske statsborgere blir relativt få med ikke-norsk statsborgerskap knyttet til universiteter, høgskoler eller forskningsinstitutter.

Noen reiser ut

En del personer i presumptivt yrkesaktiv alder gjenfinnes ikke som sysselsatte i Norge. En stor andel av denne gruppen har ikke-norsk statsborgerskap. Dette er personer som kommer til Norge for å gjennomføre en forskerutdanning, f.eks. under utvekslings- eller kvoteordninger, og reiser ut av landet etter avlagt doktorgrad.

Lav mobilitet mellom næringer

Doktorene viser liten tilbøyelighet til mobilitet på tvers av næringer. Hele 61 prosent er registrert på kun én næringskategori gjennom hele perioden 1996-2009. For 20 prosent av doktorene er det registrert én endring i næringstilknytning i perioden, for 13 prosent to endringer og for 4 prosent tre endringer. Tre prosent av doktorene har skiftet næring fire ganger eller mer. Mobiliteten mellom offentlig og privat sektor er lav.

Lav mobilitet mellom landsdeler

Samlet for alle lærestedene gjelder det at tre av fire doktorander forblir i den landsdel som doktorgradsgivende lærested er lokalisert i. Bare en av fire flytter altså ut av landsdelen etter avlagt doktorgrad.

1 Innledning

I denne rapporten beskriver vi yrkeskarrieren for personer med doktorgrad fra norske universiteter og høyskoler. Beskrivelsen bygger på data fra ulike dataregistre – NIFUs doktorgradsregister, NIFUs forskerpersonalregister og SSBs ulike registre over sysselsetting, bosted osv. Vi ser på doktorenes tilknytning til arbeidslivet etter avlagt grad – om de gjør karriere i academia og ved forskningsinstitusjoner, eller om de søker seg til andre samfunnssektorer.

Den foreliggende undersøkelsen er en oppdatering av en tilsvarende undersøkelse i 2007, publisert som *Doktorgrad – og hva så?* Rapport 20/2007, NIFU STEP. Analysen er imidlertid utvidet på flere punkter, bl.a. ser vi her på doktorenes statsborgerskapelige status.

1.1 Hvem undersøker vi?

Vi tar utgangspunkt i personer som har avlagt doktorgraden ved et *norsk* universitet eller høyskole. Alle disse er registrert i NIFUs doktorgradsregister. Tilsvarende detaljerte data foreligger ikke for personer i Norge med doktorgrad fra *utenlandske* institusjoner¹. Det er anslått at det i Norge i 2009 var om lag 3400 personer med utenlandsk doktorgrad i yrkesaktiv alder (under 70 år) (Olsen 2011). Disse utgjorde en knapp femtedel av *alle* med doktorgrad. Utenlandsdoktorene inngår imidlertid ikke i den foreliggende undersøkelsen.

Undersøkelsen omfatter i utgangspunktet alle som avla en doktorgrad ved norske universiteter og høyskoler i tidsrommet 1970-2009. Til sammen ble det avlagt 17 628 doktorgrader i dette tidsrommet. Ytterligere 3260 grader er avlagt i 2010, 2011 og 1. halvår 2012.

Antallet doktorgrader per år har økt betydelig i løpet av de siste 40 år, fra under 100 ved begynnelsen av 1970-tallet til 1329 i 2011, se Figur 1. Kvinneandelen har økt fra 7-8 prosent til 46 prosent (Figur 1 og Tabell 1). Flest doktorgrader er avlagt innenfor fagområdene *medisin og helsefag* og *matematikk/naturvitenskap* (Figur 2). Som det framgår av Tabell 1 er det avlagt mange flere doktorgrader på 2000-tallet enn i de tre foregående tiår til sammen.

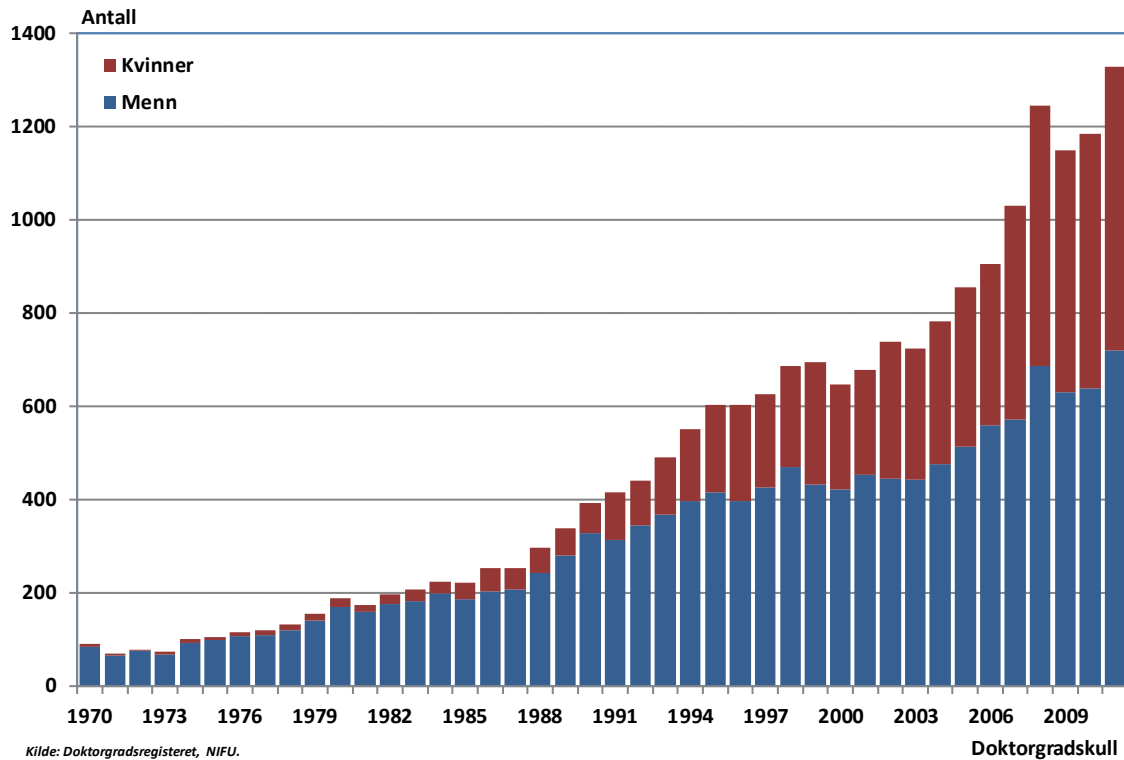
En stadig større andel av doktorandene er ikke-norske statsborgere, se Figur 3. Økningen i totaltallet avlagte doktorgrader siden 2008 skyldes i første rekke doktorandene med ikke-norsk statsborgerskap.

Tabell 1 Doktorgrader i Norge 1970-2011 per tiårsperiode, totalt og andel kvinner.

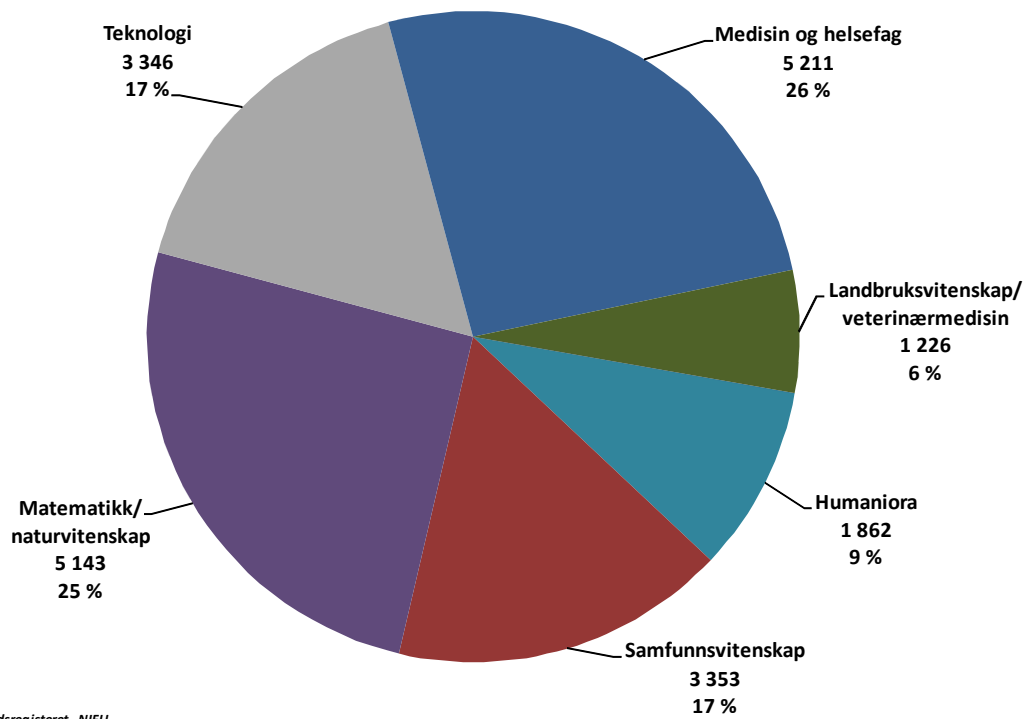
Tiårsperiode	Totalt	Herav kvinner	Kvinneandel i %
1970 - 1979	1 033	82	7,9
1980 - 1989	2 346	349	14,9
1990 - 1999	5 498	1 613	29,3
2000 - 2009	8 751	3 560	40,7
2010 og 2011	2 513	1 155	46,0
Totalt 1970-2011	20 141	6 759	33,6

Kilde: Doktorgradsregisteret, NIFU.

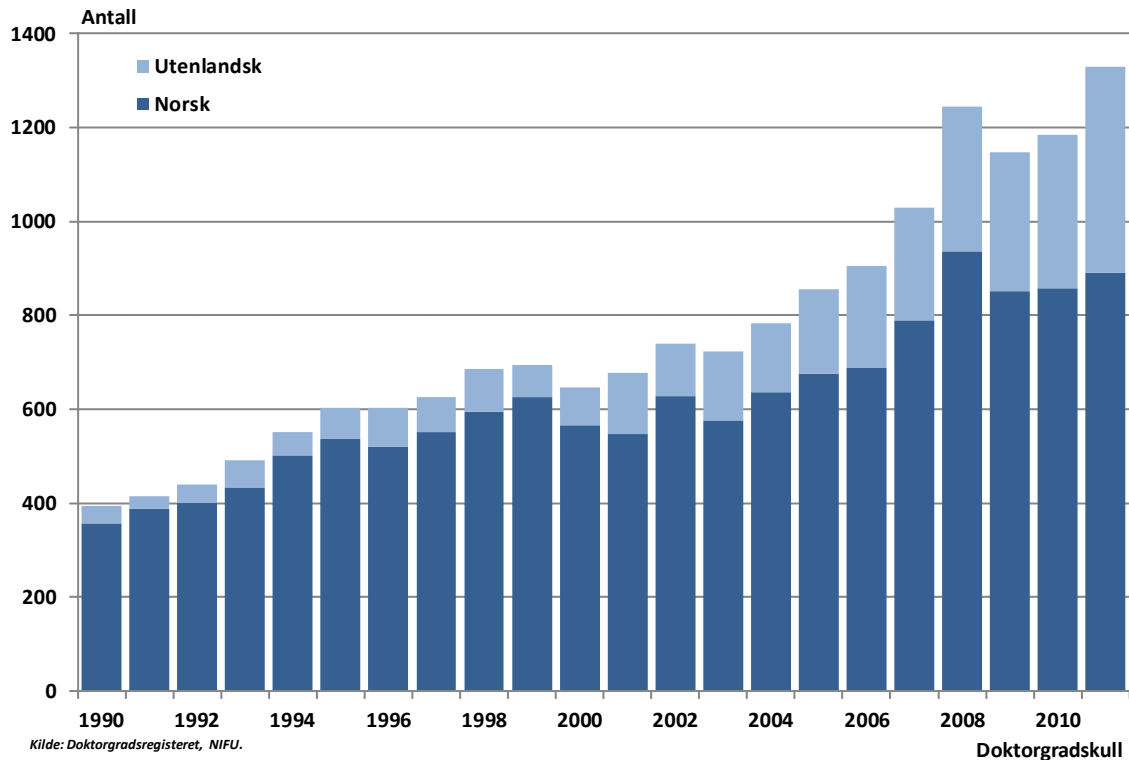
¹ I NIFUs forskerpersonalregister registreres imidlertid også utenlandsk doktorgrad.

Figur 1 Doktorgrader i Norge 1970-2011 etter doktorgradskull og kjønn.

Figur 2 Doktorgrader i Norge 1970-2011 etter fagområde.

Figur 3 Doktorgrader i Norge 1990-2011 etter statsborgerskap.

1.2 Hva undersøker vi?

Vi gir først en oversikt over sysselsettingssituasjonen for personer med doktorgrad for dem som er registrert som sysselsatt/bosatt i Norge. Dernest undersøker vi hvor i arbeidslivet vi finner dem, hvilke sektorer og næringer de er knyttet til. Denne delen av undersøkelsen bygger på registerdata fra Statistisk Sentralbyrå. Her framgår bl.a. næringstilknytningen til bedriftene/foretakene som doktorene er ansatt i. Opplysninger om den enkeltes spesifikke arbeidssted foreligger imidlertid ikke.

Så setter vi fokus på forskningssektoren. I NIFUs forskerpersonalregister inngår data om de doktorer som er/har vært knyttet til universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter. Disse gjøres derfor til gjenstand for en særskilt og med detaljert analyse enn nærings- og arbeidsmarkedsdataene tillater. Forskere i næringslivet inngår ikke i Forskerpersonalregisteret.

Mange av dem som avlegger doktorgraden i Norge, gjenfinnes *ikke* med bosted eller arbeidsplass i Norge etterpå. Informasjon om hvem disse er, ligger i første rekke i Doktorgradsregisteret. En naturlig hypotese er at disse primært er utlendinger som har reist ut av landet etter avlagt doktorgrad. I et eget kapittel undersøker vi hvor stor andel disse utgjør av det samlede doktorgradskullet og hvilke karakteristika de har.

Videre undersøker vi doktorenes geografiske lokalisering i Norge og ser også på mobiliteten blant doktorene, både mellom næringer og mellom regioner i Norge.

Til slutt gir vi en framstilling av doktorenes etnisitet og statsborgerskap.

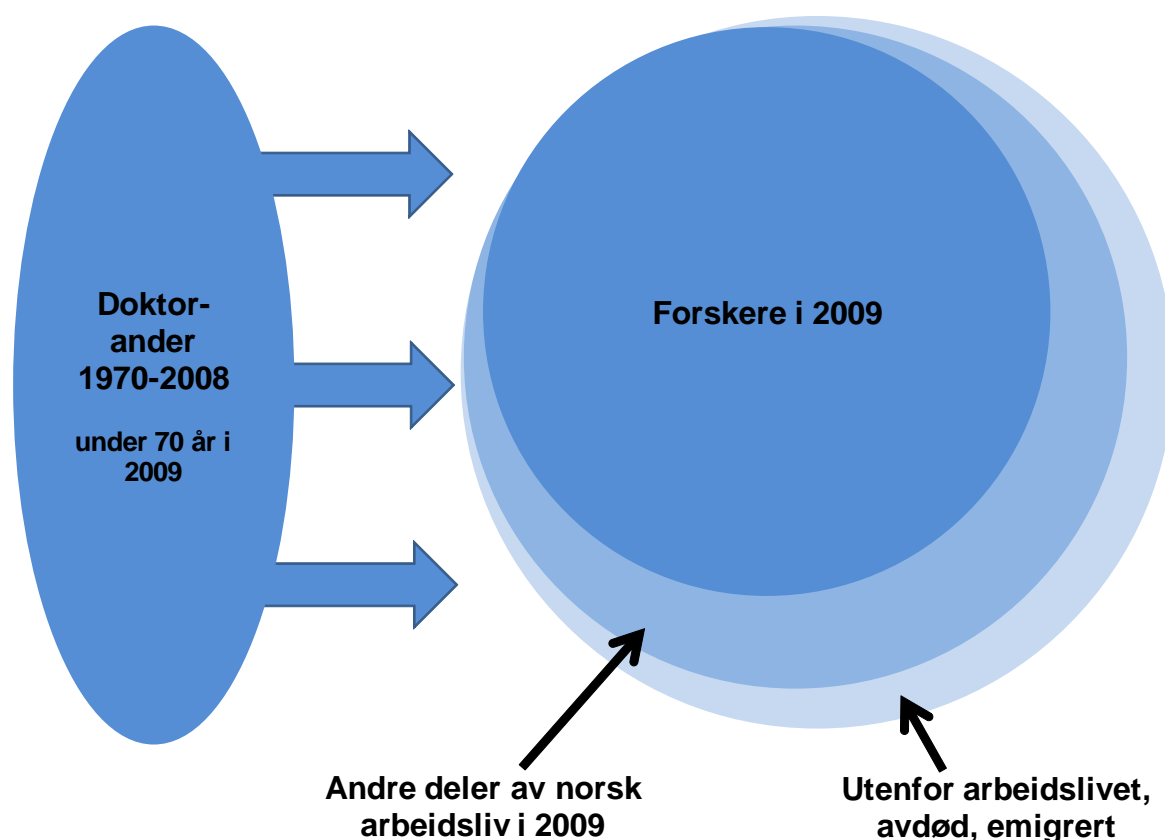
1.3 Datakildene

Det er tre hovedkilder for data. I undersøkelsen av doktorenes generelle arbeidslivstilknytning bygger vi på data fra *Statistisk sentralbyrås registre*. Karrieren innenfor forskningssektoren kartlegges ved hjelp av *NIFUs forskerpersonalregister*². I begge tilfeller er utgangspunktet personer som har avlagt en norsk doktorgrad (*NIFUs doktorgradsregister*), men for øvrig er det ingen kobling mellom de to førstnevnte datakildene. I studien av den generelle arbeidslivstilknytning har vi derfor f.eks. ikke opplysning om de enkeltes arbeidssted, men om den *næring* arbeidsstedet er klassifisert under. Det betyr at doktorer ved universiteter og høyskoler i første rekke er klassifisert under næringskategorien *Undervisning på universitets- og høyskolenivå*. Universitetssykehusene ligger under Helse- og sosialtjenester, og instituttsektoren ligger i hovedsak under næringskode 72 *Forskning og utvikling*. Sistnevnte kategori omfatter ikke bare forskningsinstitutter, men også en del bedrifter som har FoU som hovedarbeidsområde. Men det er altså ingen datakobling mellom på den ene side den institusjonelle klassifisering i Forskerpersonalregisteret og på den annen side SSBs standard for næringsgruppering. De to datasettene må derfor analyseres hver for seg. Nærmere beskrivelse av datagrunnlaget er gitt i Vedlegg 3: Om dataregistrene.

² Registeret er en del av datagrunnlaget for offisiell norsk FoU-statistikk. FoU-statistikken bygger på OECDs retningslinjer - se OECD (2002), NIFU (2004) og OECD (1989).

2 Doktorer i arbeidslivet

Figur 4 illustrerer at personer med norsk doktorgrad i all hovedsak ikke har hatt problemer med å skaffe seg arbeid. Av alle som tok graden i tidsrommet 1970-2008 og som var i arbeidsfør alder (under 70 år) i 2009, er 86,5 prosent registrert som sysselsatt. 2,7 prosent er registrert som inaktive på grunn av alderspensjon, uførepensjon eller fordi de er under utdanning eller ute av arbeidsstyrken av andre årsaker. Bare 0,8 prosent er registrert som arbeidsledige. Vi mangler imidlertid opplysning om de resterende 9,9 prosent - vel 1500 doktorer i presumptivt arbeidsfør alder. Disse er ikke registrert i bosettings- eller sysselsettingsregistrene i 2009. Vi har ikke hatt adgang til å korrigere for avdøde personer i våre data, og vi må anta at noen doktorer er falt fra. Men relativt mange i denne gruppen var registrert med ikke-norsk statsborgerskap på det tidspunkt de avla doktorgraden. Vi vil se nærmere på de uregistrerte i arbeidsstyrken i kapittel 5.

Figur 4 Doktorer i arbeidslivet i 2009.

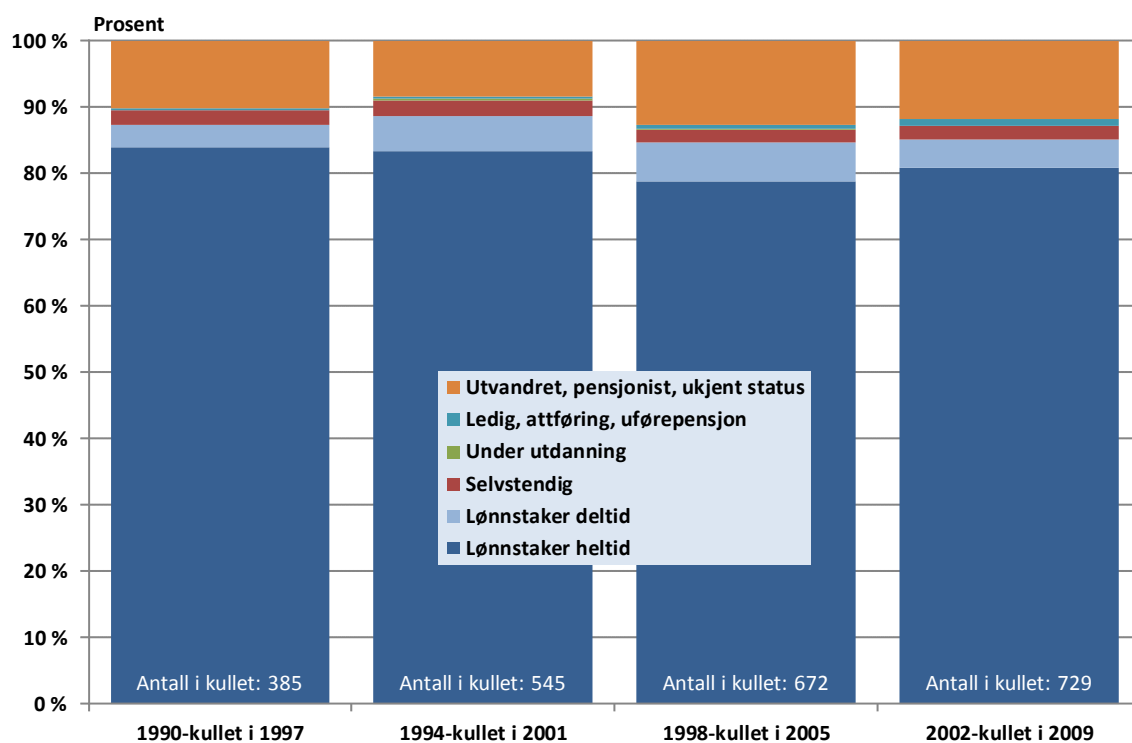
Størstedelen av denne rapporten vil omhandle de doktorer som bor og arbeider i Norge. Av de personer med norsk doktorgrad som ble registrert som sysselsatt i Norge i 2009, var tre av fire knyttet til institusjoner og enheter som omfattes av de FoU-statistiske undersøkelsene – universiteter, høyskoler, helseforetak, forskningsinstitutter, andre institusjoner med FoU og foretak i næringslivet som har FoU som en større eller mindre del av virksomheten sin.

FoU-personalet med doktorgrad ved de FoU-utførende enhetene utgjorde ifølge FoU-statistikken 13 232 personer i 2009. Av disse var 8 282 vitenskapelig/faglig personale i universitets- og høyskolesektoren, 3 357 forskere i instituttsektoren og 1 593 forskere i næringslivet. I tillegg til de 13 232 kommer personale med doktorgrad i lederstillinger eller administrative stillinger – i størrelsesorden 4-500

personer. Disse tallene inkluderer imidlertid også doktorgrader fra utlandet. I 2009 var det i størrelsesorden 10 400 forskere med *norsk* doktorgrad.³

Om lag 65 prosent av alle som hadde avlagt norsk doktorgrad t.o.m. 2008 var knyttet til FoU-utførende enheter i 2009. Disse enhetenes andel av *alle* med norsk doktorgrad som i tillegg var registrert som sysselsatt og/eller bosatt i Norge i 2009, var om lag 75 prosent.

De aller fleste med doktorgrad er lønnstakere. Syv år etter avlagt grad gjelder dette om lag 85 prosent av doaktorene – de aller fleste er heltidsansatte. Et par prosent er selvstendig næringsdrivende, og bare en mindre andel er under utdanning, arbeidsledige, under attføring eller uførepensjonister. Som Figur 5 viser, har forholdet mellom statusgruppene endret seg lite over tid.

Kilder: Doktorgradsregisteret, NIFU og SSBs registre.

Figur 5 Yrkesstatus 7 år etter avlagt doktorgrad for utvalgte doktorgradskull. Prosent.

³ Antallet med norsk doktorgrad i universitets- og høyskolesektoren og i instituttsektoren framgår av registerdataene, mens antallet i næringslivets sektor må anslås.

3 Personer med doktorgrad som er sysselsatt/bosatt i Norge

3.1 Hvor i arbeidslivet finner vi dem?

Vi har ikke opplysning om den enkeltes arbeidsplass, men kjenner den *næring* som arbeidsplassen er klassifisert under i SSBs standard for næringsgruppering (SN2007). Klassifiseringen er basert på foretakets/bedriftens *viktigste* aktivitet. Den sier altså ikke noe direkte om den enkelte arbeidstakers oppgaver eller arbeidsområde innenfor foretaket/bedriften.

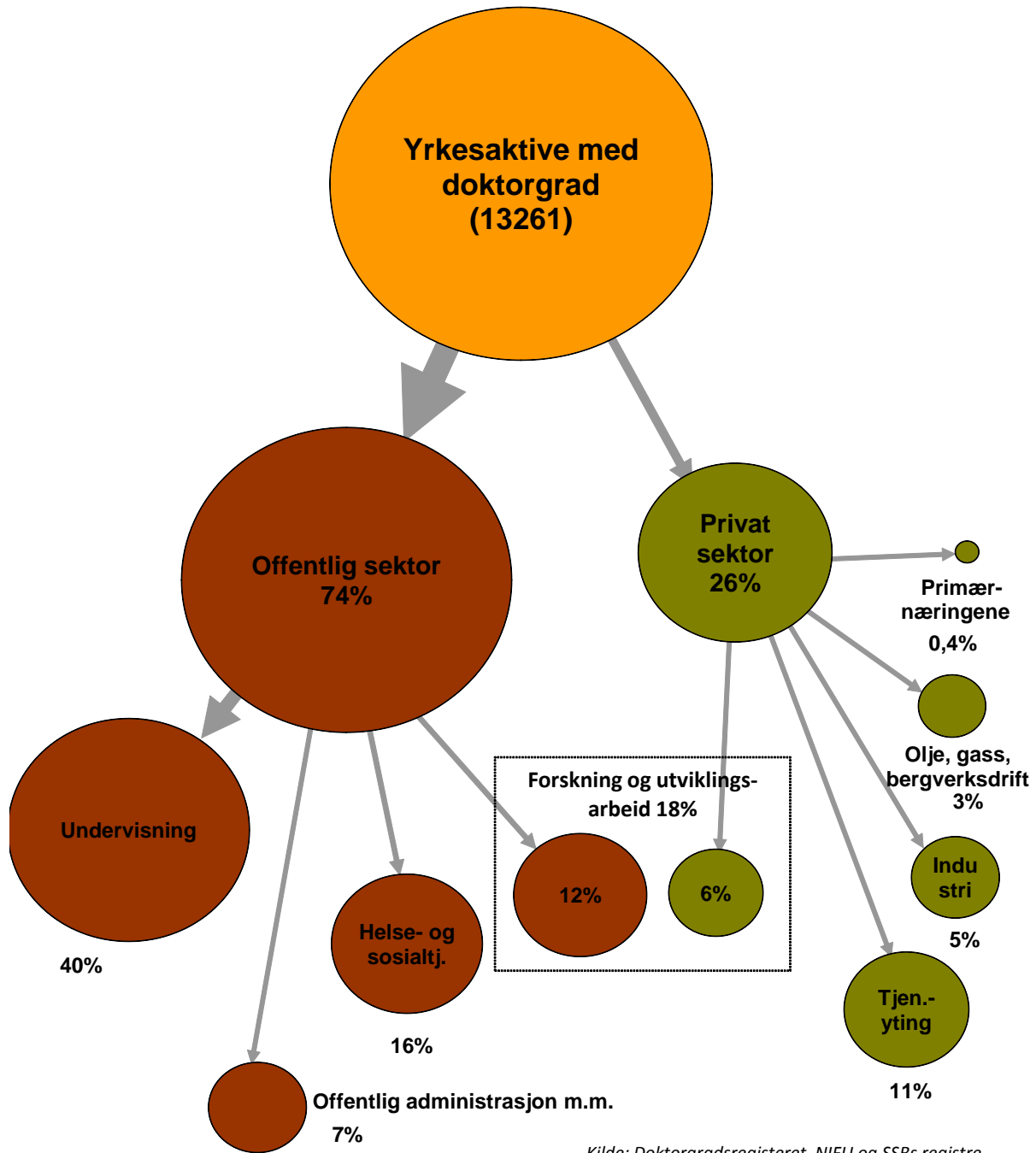
Næringsstandarden, se *Vedlegg 4: Standard for næringsgruppering (SN2007)*, omfatter både statlig og kommunal virksomhet i tillegg til virksomhet i det private næringsliv.

Tidligere var det en vanlig oppfatning at personer med doktorgradskompetanse primært er orientert mot *akademia* og andre forskningsinstitusjoner. Slike institusjoner har vært og er fortsatt viktige avtakere av ferske doktorer. Ved universiteter og høyskoler er det opprettet postdoktorstillinger som har som formål å gi gode doktorgradskandidater mulighet til å kvalifisere seg videre, ev. til en fast vitenskapelig stilling. Imidlertid har forholdet lenge vært at mange doktorer har funnet sine arbeidsplasser i *annen* virksomhet både i offentlig og privat sektor. Andelen som gikk til privat sektor økte mot siste halvdel av 1990-tallet. I privat sektor inngår i denne sammenheng også forskningsinstitusjoner⁴ utenfor universitetene og høyskolene. Imidlertid finansieres mange av disse i stor utstrekning fra offentlige kilder, bl.a. som grunnbevilgninger via Norges forskningsråd og gjennom oppdragsmidler fra det offentlige. Hvis vi regner med disse i offentlig sektor, vil personer med norsk doktorgrad i norsk arbeidsliv i 2009 fordele seg med tre fjerdedeler i offentlig sektor og én fjerdedel i privat sektor, se Figur 6.

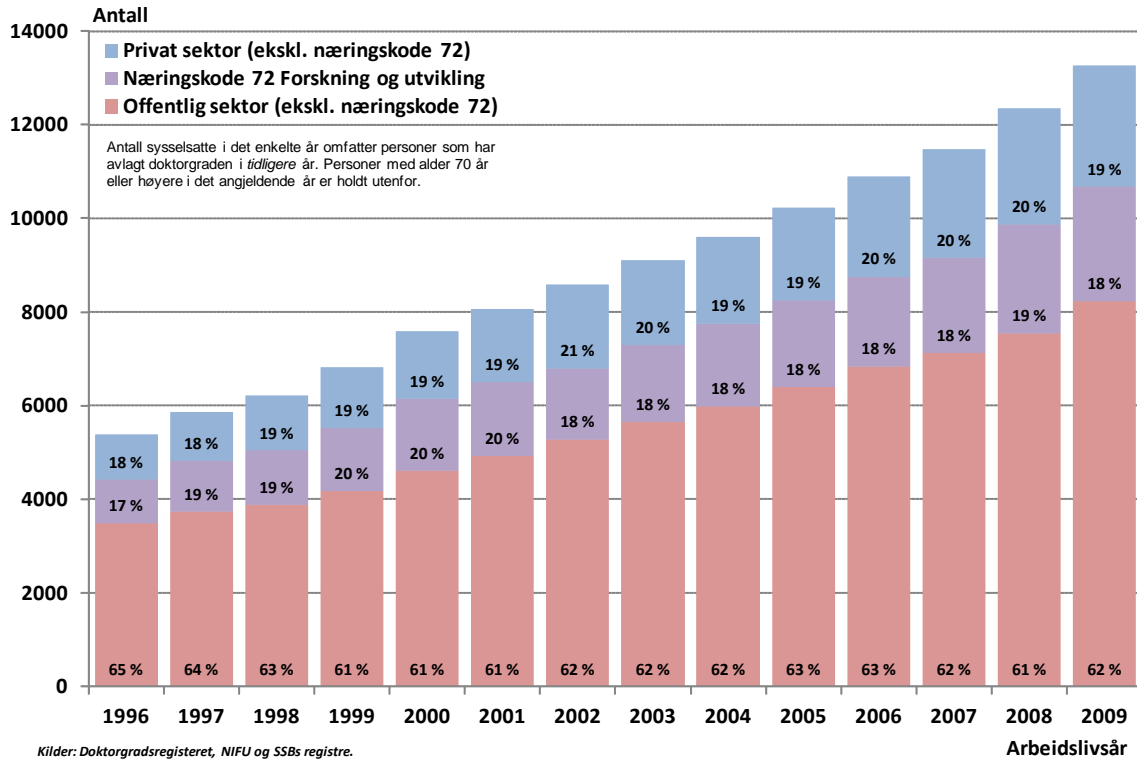
I den videre analysen bygger vi på næringsklassifiseringen av enhetene, og etter denne klassifiseringen inngår instituttsektoren nesten i sin helhet i privat sektor. I Figur 7 utgjør forskning og utvikling en særskilt kategori. Figuren viser at antallet personer med doktorgrad i norsk arbeidsliv har økt betydelig, fra 5 400 i 1996 til 13 300 i 2009. Andelen av det totale antall sysselsatte har økt fra 2,4 promille i 1996 til 5,1 promille i 2009. Doktores relative fordeling på offentlig og privat sektor har endret seg lite over tid. Tidlig på 1970-tallet var riktignok nesten alle doktorer tilknyttet offentlig sektor. På slutten av tiåret økte imidlertid andelen doktorer som gikk til privat sektor betydelig. Siden 1990 har andelen med arbeidsplass i offentlig sektor ligget på 61-62 prosent og i privat sektor (inkludert instituttsektoren) på 38-39 prosent. De kvinnelige doktores går til offentlig sektor i noe høyere grad enn de mannlige. I løpet av 20-årsperioden 1989-2008 gikk i gjennomsnitt 69 prosent av de kvinnelige årskullene til offentlig sektor mot 57 prosent av de mannlige (Figur 8). Dette skyldes ulik fagprofil mellom kjønnene. Mens halvparten av de mannlige doktores hadde bakgrunn i naturvitenskap eller teknologi, var dette tilfelle

⁴ Disse gis næringskode 72 *Forskning og utvikling*. Kode 72 omfatter imidlertid ikke bare instituttsektoren, men også en del foretak i næringslivet som har forskning og utvikling som hovednæring. Foretaksdelen av kode 72 omfatter en mindre andel doktores, men vi kjenner ikke eksakt hvor mange det dreier seg om. Næringsstandarden gir ingen nøyaktig avgrensning mellom den private og offentlige «andelen» av kode 72. Fra FoU-statistikken vet vi imidlertid at om lag 70 prosent av doktores i instituttsektoren er knyttet til institusjoner som hovedsakelig er kontrollert og finansiert av det offentlige, mens om lag 30 prosent er knyttet til institusjoner som i hovedsak betjener næringslivet. Foretakene antas å inngå i privat sektor. Ut fra dette anslår vi at om lag to tredjedeler av doktores under næringskode 72 i realiteten er knyttet til offentlig virksomhet – selv om de altså inngår i privat sektor etter næringskodningen - og en tredjedel til privat sektor.

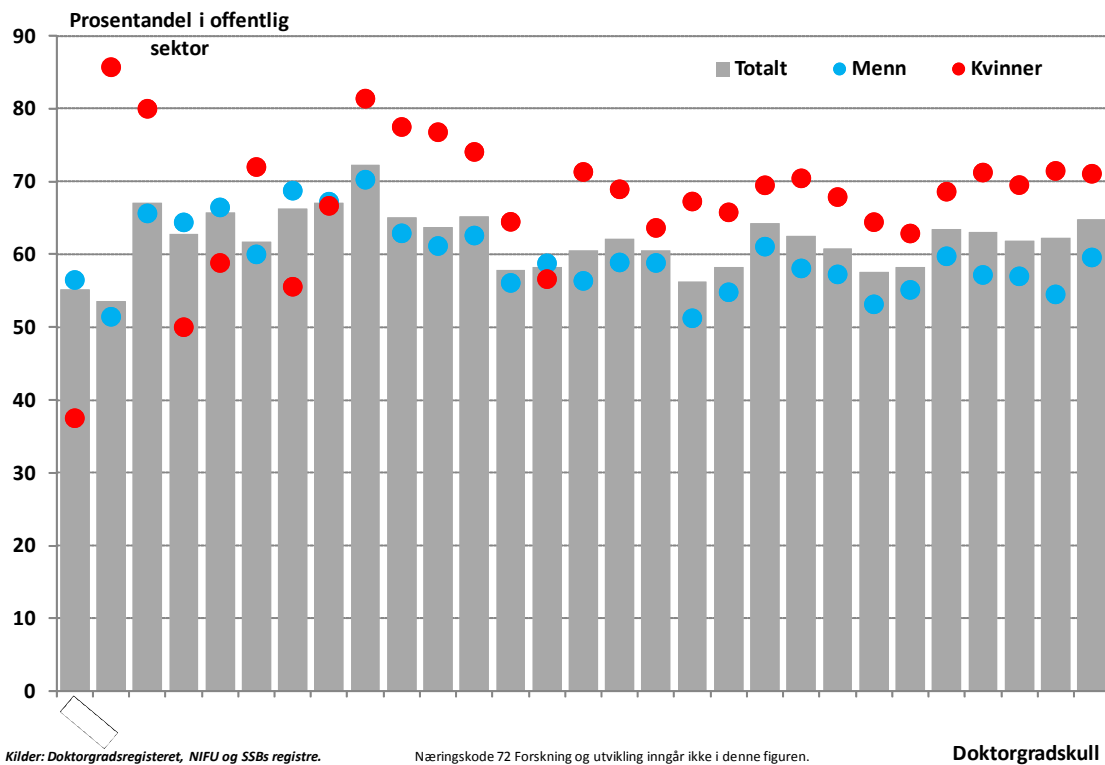
for en knapp tredjedel av de kvinnelige doktorene. Kvinnene var sterkere representert i medisin og helse, samfunnsvitenskap og humaniora enn de mannlige doktorene.

Figur 6 Sektor- og næringstilknytning for yrkesaktive personer i 2009 med norsk doktorgrad fra 1970-2008.

Figur 7 Personer med norsk doktorgrad i arbeidslivet 1996-2009 etter hovedsektor.

Figur 8 Personer med norsk doktorgrad - andel sysselsatt i offentlig sektor i 2009. Etter doktorgradskull og kjønn.

I det følgende skal vi se nærmere på hvilke næringer doktorene blir knyttet til. Mer presist ser vi på hvilke næringer doktorer med avlagt grad *før* 2009 var knyttet til *i* 2009. Hovedbildet framgår av Figur 6. Forutsatt at vår antakelse for fordeling av næringskategorien *Forskning og utvikling* holder, se fotnote 4, var tre av fire av de yrkesaktive doktorene i 2009 knyttet til offentlig sektor og én av fire til privat sektor. Undervisningssektoren tok 40 prosent, helse- og sosialtjenester 16 prosent og tjenesteytende næringer stod for 11 prosent.

Beskrivelsen i det følgende tar utgangspunkt i en todeling av arbeidsmarkedet i offentlig og privat sektor. Som tidligere nevnt gjør næringskoden *Forskning og utvikling* at et slikt skille ikke er uproblematisk.

Av doktorene fra 1970-tallet som fremdeles var yrkesaktive i 2009, var altså tre av fire knyttet til offentlig sektor (ekskl. instituttsektoren). Andelen i offentlig sektor for de senere årskull ligger i størrelsesorden 60-65 prosent (se Tabell 2).

I 2009 var 69 prosent av de kvinnelige doktorene og 59 prosent av de mannlige knyttet til offentlig sektor (se Tabell 3). I 2009 var det fortsatt mer enn dobbelt så mange yrkesaktive mannlige doktorer som kvinnelige. Dette kommer til å forandre seg framover, siden det i flere år nå har vært nesten like mange kvinner som menn blant dem som avlegger en doktorgrad (se Figur 1).

Sektortilknytningen varierer betydelig avhengig av fagområdet for doktorgraden (se Tabell 4). Blant dem som hadde doktorgrad i teknologifag (ingeniørfag) var tre av fire knyttet til privat sektor og én av fire til offentlig sektor. Doktorer med naturvitenskapelig eller landbruks-/veterinærfaglig bakgrunn fordeler seg likt på begge sektorene. Nesten alle med humanistisk doktorgrad, og tre av fire med en samfunnsvitenskapelig grad, befant seg i offentlig sektor. Også doktorer innenfor medisin og helsefag arbeider for det aller meste i offentlig sektor, i første rekke helsevesenet.

Det er også en viss forskjell på de doktorgradsutstedende institusjonene (se Tabell 5). Dette har sammenheng med deres fagprofil. Mens 80 prosent av de yrkesaktive doktorene i 2009 med doktorgrad fra Universitetet i Tromsø var knyttet til offentlig sektor, var den tilsvarende andelen for NTNU bare 43 prosent – noe som for en stor del kan forklares med institusjonens ingeniørutdanninger. Blant doktorene fra Universitetet i Oslo var andelen med tilknytning til offentlig sektor 72 prosent, mens andelen for Universitetet i Bergen var 68 prosent. Når det gjelder "Andre" institusjoner, fordelte doktorene fra UMB/NLH, NVH⁵ og Universitetet i Stavanger seg med om lag like store andeler i privat og offentlig sektor. Doktorer fra de øvrige institusjonene gikk i hovedsak til offentlig sektor.

Om lag 7 prosent av doktorene i arbeidslivet i 2009 er registrert med ikke-norsk statsborgerskap. Dette er en betydelig lavere andel enn andelen utlendinger i de senere års doktorgradskull, se Figur 3, og skyldes til dels at en stor andel av utlendingene forlater Norge etter avlagt doktorgrad (se kapittel 5). Andelen doktorer med ikke-norsk statsborgerskap i privat sektor i 2009 er litt høyere enn andelen i offentlig sektor, se Tabell 6. I kapittel 11 gis en nærmere omtale av de yrkesaktive doktorenes statsborgerskap.

⁵ UMB = Universitetet for miljø- og biovitenskap, tidligere Norges landbrukshøgskole (NLH). NVH = Norges veterinærhøgskole.

Tabell 2 Personer med norsk doktorgrad i arbeidsstyrken i 2009. Etter tidspunkt for doktorgrad og sektor. Prosent.

Sektor	Doktorgrad avlagt:				Totalt
	1970-tallet	1980-tallet	1990-tallet	2000-2008	
Offentlig	74,1	64,8	60,6	61,9	62,1
Privat ¹⁾	25,9	35,2	39,4	38,1	37,9
Totalt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
(N)	(343)	(1 763)	(4 693)	(6 462)	(13 261)

Kilder: Doktorgradsregisteret, NIFU og SSBs registre.

¹⁾ Inkl. næringskode 72 Forskning og utvikling, som inkluderer instituttsektoren.

Tabell 3 Personer med norsk doktorgrad i arbeidsstyrken i 2009. Etter kjønn og sektor.

Sektor	Menn		Kvinner		Totalt		%andel kvinner
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	
Offentlig	5 292	59,0	2 948	68,7	8 240	62,1	35,8
Privat ¹⁾	3 676	41,0	1 345	31,3	5 021	37,9	26,8
Totalt	8 968	100,0	4 293	100,0	13 261	100,0	32,4

Kilder: Doktorgradsregisteret, NIFU og SSBs registre.

¹⁾ Inkl. næringskode 72 Forskning og utvikling, som inkluderer instituttsektoren.

Tabell 4 Personer med norsk doktorgrad i arbeidsstyrken i 2009. Etter fagområde for doktorgrad og sektor. Prosent.

Sektor	Fagområde for doktorgrad:						Totalt
	HUM	SV	MN	TK	MED	LBR/VET	
Offentlig	92,2	74,6	49,7	25,1	87,6	46,3	62,1
Privat ¹⁾	7,8	25,4	50,3	74,9	12,4	53,7	37,9
Totalt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
(N)	(1 203)	(2 227)	(3 406)	(2 422)	(3 191)	(812)	(13 261)

Kilder: Doktorgradsregisteret, NIFU og SSBs registre.

¹⁾ Inkl. næringskode 72 Forskning og utvikling, som inkluderer instituttsektoren.

Tabell 5 Personer med norsk doktorgrad i arbeidsstyrken i 2009. Etter doktorgradsinstitusjon og sektor. Prosent.

Sektor	Doktorgradsinstitusjon:					Totalt
	UiO	UiB	NTNU	UiT	Andre	
Offentlig	72,0	68,1	42,6	80,0	58,4	62,1
Privat ¹⁾	28,0	31,9	57,4	20,0	41,6	37,9
Totalt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
(N)	(4 677)	(2 392)	(3 725)	(1 003)	(1 464)	(13 261)

Kilder: Doktorgradsregisteret, NIFU og SSBs registre.

¹⁾ Inkl. næringskode 72 Forskning og utvikling, som inkluderer instituttsektoren.

Tabell 6 Personer med norsk doktorgrad i arbeidsstyrken i 2009. Etter statsborgerskap og sektor. Prosent.

Sektor	Statsborgerskap		Totalt
	Norsk	Ikke-norsk	
Offentlig	62,3	60,1	62,1
Privat ¹⁾	37,7	39,9	37,9
Totalt	100,0	100,0	100,0
Offentlig	93,1	6,9	100,0
Privat ¹⁾	92,5	7,5	100,0
Totalt	92,9	7,1	100,0
(N)	(12 320)	(941)	(13 261)

Kilder: Doktorgradsregisteret, NIFU og SSBs registre.

¹⁾ Inkl. næringskode 72 Forskning og utvikling, som inkluderer instituttsektoren.

3.2 Offentlig sektor

Om lag 62 prosent av yrkesaktive personer med norsk doktorgrad i 2009 finner vi i institusjoner og foretak som er klassifisert i næringskategoriene *Offentlig administrasjon, Forsvar, Undervisning, Helse- og sosialtjenester, Kultur* m.m. Samlet kan disse betegnes som *Offentlig sektor*. I tillegg kommer forskningsinstitutter som i hovedsak betjener og/eller er kontrollert av det offentlige. Disse utgjør hoveddelen av underkategorien *Forskning og utvikling* under *Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting*, som er klassifisert under *Privat sektor*. Doktorene ved de offentlige institutter under *Forskning og utvikling* utgjorde om lag 12 prosent av det totale antall doktorgrader i 2009. Offentlig sektors reelle andel av yrkesaktive doktorer i 2009 anslås derfor til 74 prosent. Den følgende framstilling er imidlertid basert på næringskategoriene. De offentlige instituttene er i *denne* sammenheng ikke tatt med under offentlig sektor, men behandles under *Forskning og utvikling* i *Privat sektor*.

Av de vel 8 200 personer med norsk doktorgrad som arbeidet i offentlig sektor i 2009 var to av tre knyttet til undervisningsinstitusjoner, én av fire til institusjoner for helse- og sosialtjenester og én av ti til offentlig administrasjon, se Tabell 7.

Tabell 7 Personer med norsk doktorgrad i offentlig sektor i 2009. Etter tidspunkt for doktorgrad og næringshovedområde. Prosent.

Næringshovedområde	Doktorgrad avlagt:				Totalt
	1970-tallet	1980-tallet	1990-tallet	2000-2008	
Offentlig administrasjon m.m.	9,8	10,0	10,4	11,0	10,6
Undervisning	70,9	64,3	65,4	63,0	64,2
Helse- og sosialtjenester m.m.	19,3	25,7	24,2	26,0	25,1
Totalt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
(N)	(254)	(1 142)	(2 844)	(4 000)	(8 240)

Kilder: Doktorgradsregisteret, NIFU og SSBs registre.

Hver tredje doktor i offentlig sektor var kvinne. Kvinnene var noe sterkere representert i offentlig administrasjon enn i undervisning og helse- og sosialtjenester (Tabell 8).

Tabell 8 Personer med norsk doktorgrad i offentlig sektor i 2009. Etter kjønn og næringshovedområde.

Næringshovedområde	Kvinner		Menn		Totalt		%andel kvinner
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	
Offentlig administrasjon	255	8,6	393	7,4	648	7,9	39,4
Undervisning	1 888	64,0	3 406	64,4	5 294	64,2	35,7
Helse- og sosialtjenester	716	24,3	1 354	25,6	2 070	25,1	34,6
Kultur, underholdning og fritid	55	1,9	84	1,6	139	1,7	39,6
Annen tjenesteyting	34	1,2	55	1,0	89	1,1	38,2
Totalt	2 948	100,0	5 292	100,0	8 240	100,0	35,8

Kilder: Doktorgradsregisteret, NIFU og SSBs registre.

Nesten alle de 5300 doktorer som arbeidet ved undervisningsinstitusjoner i 2009, var knyttet til høyere utdanning, se Tabell 9. Tre av fire finner vi ved universitetene og én av seks ved de statlige høyskolene. Kvinneandelen blant doktorene i undervisningssektoren er 36 prosent - noe lavere ved universitetene og noe høyere ved de statlige høyskolene. Blant de forholdsvis få med doktorgrad som arbeider på lavere nivåer i utdanningssystemet, er kvinneandelen betydelig høyere.

Tabell 9 Personer med norsk doktorgrad med arbeid innenfor undervisning i 2009. Etter kjønn og næringskategori.

Næringskategori	Kvinner		Menn		Totalt		%andel kvinner
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	
Undervisning ved universiteter	1340	71,0	2544	74,7	3 884	73,4	34,5
Undervisning ved vitenskapelige høyskoler	115	6,1	237	7,0	352	6,6	32,7
Undervisning ved statlige høyskoler	319	16,9	518	15,2	837	15,8	38,1
Undervisning ved militære høyskoler	3	0,2	9	0,3	12	0,2	25,0
Undervisning ved andre høyskoler	32	1,7	29	0,9	61	1,2	52,5
Grunnskoleundervisning	19	1,0	10	0,3	29	0,5	65,5
Undervisning på videregående skoles nivå	31	1,6	41	1,2	72	1,4	43,1
Annen undervisning	23	1,2	15	0,4	38	0,7	60,5
Tjenester tilkn. undervisning	6	0,3	3	0,1	9	0,2	66,7
Totalt	1 888	100,0	3 406	100,0	5 294	100,0	35,7

Kilder: Doktorgradsregisteret, NIFU og SSBs registre.

Hovedmengden av de nærmere 2 100 doktorene med arbeid innenfor helse- og sosialtjenester i 2009 var knyttet til somatiske sykehus, se Tabell 10. Ikke overraskende hadde nitti prosent av dem doktorgrad innenfor medisin og helsefag. Hver tredje sykehusansatte doktor var kvinne. Kvinneandelen var betydelig høyere ved psykiatriske institusjoner og i pleie- og omsorgstjenester.

Tabell 10 Personer med norsk doktorgrad med arbeid innenfor helse- og sosialtjenester i 2009. Etter kjønn og næringskategori.

Næringskategori	Kvinner		Menn		Totalt		%andel kvinner
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	
Somatiske sykehus	525	73,3	1 058	78,1	1 583	76,5	33,2
Psykiatriske institusjoner	51	7,1	55	4,1	106	5,1	48,1
Lege- og tannlegetjenester	64	8,9	157	11,6	221	10,7	29,0
Andre helseinstitusjoner og -tjenester	48	6,7	75	5,5	123	5,9	39,0
Pleie- og omsorgstjenester	28	3,9	9	0,7	37	1,8	75,7
Totalt	716	100,0	1 354	100,0	2 070	100,0	34,6

Kilder: Doktorgradsregisteret, NIFU og SSBs registre.

De knappe 900 personer med doktorgrad som arbeidet i offentlig administrasjon i 2009, fordeler seg på flere virksomhetsområder (Tabell 11). Kvinneandelen er høy, bortsett fra i forsvaret og i rettsvesen/politi m.m.

Tabell 11 Personer med norsk doktorgrad med arbeid innenfor offentlig administrasjon mm i 2009. Etter kjønn og næringskategori.

Næringskategori	Kvinner		Menn		Totalt		%andel kvinner
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	
Generell offentlig administrasjon	63	18,3	76	14,3	139	15,9	45,3
Off.adm. av helsestell, sosial virksomhet m.m.	97	28,2	83	15,6	180	20,5	53,9
Off.adm. av næringsvirksomhet og arbeidsmarked	55	16,0	90	16,9	145	16,6	37,9
Utenriksaker	8	2,3	7	1,3	15	1,7	53,3
Forsvar	29	8,4	120	22,6	149	17,0	19,5
Retts- og fengselsvesen, politi, brannvern	3	0,9	17	3,2	20	2,3	15,0
Kunstnerisk virksomhet og underholdning	7	2,0	22	4,1	29	3,3	24,1
Drift av biblioteker, arkiver, museer og historiske steder	46	13,4	57	10,7	103	11,8	44,7
Idrettslag og sportsaktiviteter	2	0,6	5	0,9	7	0,8	28,6
Organisasjoner	34	9,9	55	10,3	89	10,2	38,2
Totalt	344	100,0	532	100,0	876	100,0	39,3

Kilder: Doktorgradsregisteret, NIFU og SSBs registre.

3.3 Privat sektor

Halvparten av de yrkesaktive doktorene i sektoren i 2009 var knyttet til forskningsinstitusjoner eller foretak med forskning og utvikling som hovednæring (næringskode 72) (Tabell 12 og Tabell 13). De fleste av forskningsinstitusjonene er kontrollert og finansiert av det offentlige og må derfor i praksis regnes til offentlig sektor, se fotnote 4 og omtale i kapittel 1.2. Annen tjenesteyting står for vel en fjerdedel av doktorene i privat sektor, mens en åttendedel befant seg i industrien og en tolvtedel innen bergverk og utvinning (dvs. av olje og gass). I primærnæringene finner vi svært få sysselsatte med doktorgrad. Kvinneandelen i privat sektor er høyest blant enhetene i næringskode 72, hvor én av tre var kvinne i 2009. I industri og i bergverk og utvinning var bare én av fem kvinne.

Forskningsinstituttene – eller *instituttsektoren* – utgjør størsteparten av næring 72. Underkategorien *FoU innen naturvitenskap og teknikk* sysselsetter fire av fem doktorer i næringen, mens *FoU innen samfunnsvitenskap og humanistiske fag* står for én av fem. Kvinneandelen er klart høyere i samfunnsvitenskap og humaniora enn i naturvitenskap og teknikk, se Tabell 14.

Mer enn halvparten av doktorene i privat sektor i 2009 var knyttet til andre næringer enn forskning og utviklingsarbeid. Under *annen tjenesteyting* finner vi mange innenfor faglig og forretningsmessig tjenesteyting og noen innenfor *informasjon og kommunikasjon* og *varehandel og transport* (Tabell 15). Kvinneandelen blant doktorene er forholdsvis lav i *annen tjenesteyting*.

Blant de ca. 700 personene med norsk doktorgrad som arbeidet i *industrien* i 2009, finner vi de fleste innenfor *kjemisk industri*, *mineralproduktindustri* og *transportmiddelindustri* (Tabell 16). Én av fem doktorer i industrien er kvinne, men kvinneandelen er høyere enn dette i *kjemisk og farmasøytisk industri*.

Olje- og gassutvinning utgjør størsteparten av næringskategorien *bergverk og utvinning*, se Tabell 17. Kvinneandelen er lav også her.

Tabell 12 Personer med norsk doktorgrad i privat sektor i 2009. Etter tidspunkt for doktorgrad og næringshovedområde. Prosent.

Næringshovedområde	Doktorgrad avlagt:				Totalt
	1970-tallet	1980-tallet	1990-tallet	2000-2008	
Jordbruk, skogbruk og fiske	6,7	1,4	0,6	1,1	1,0
Bergverk og utvinning	2,2	8,5	9,0	7,9	8,3
Industri	15,7	15,0	16,6	11,6	13,9
Tjenesteyting	75,3	75,0	73,8	79,5	76,8
<i>Herav næringskode 72 FoU</i>	<i>27,0</i>	<i>42,0</i>	<i>44,9</i>	<i>53,7</i>	<i>48,6</i>
Totalt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
(N)	(89)	(621)	(1 849)	(2 462)	(5 021)

Kilder: Doktorgradsregisteret, NIFU og SSBs registre.

Tabell 13 Personer med norsk doktorgrad i privat sektor i 2009. Etter kjønn og næringshovedområde.

Næringshovedområde (forenklet)	Kvinner		Menn		Totalt		%andel kvinner
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	
Jordbruk, skogbruk og fiske	18	1,3	34	0,9	52	1,0	34,6
Bergverk og utvinning	81	6,0	335	9,1	416	8,3	19,5
Industri	151	11,2	548	14,9	699	13,9	21,6
Tjenesteyting	1 095	81,4	2 759	75,1	3 854	76,8	28,4
<i>Herav næringskode 72 FoU</i>	<i>831</i>	<i>61,8</i>	<i>1 607</i>	<i>43,7</i>	<i>2 438</i>	<i>48,6</i>	<i>34,1</i>
Totalt	1 345	100,0	3 676	100,0	5 021	100,0	26,8

Kilder: Doktorgradsregisteret, NIFU og SSBs registre.

Tabell 14 Personer med norsk doktorgrad med arbeid i forskning og utviklingsarbeid (næringskode 72) i 2009. Etter kjønn og underkategori.

Underkategori	Kvinner		Menn		Totalt		%andel kvinner
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	
FoU innen naturvitenskap og teknikk	613	73,8	1 332	82,9	1 945	79,8	31,5
FoU innen samfunnsvitenskap og humanistiske fag	218	26,2	275	17,1	493	20,2	44,2
Totalt	831	100,0	1 607	100,0	2 438	100,0	34,1

Kilder: Doktorgradsregisteret, NIFU og SSBs registre.

Tabell 15 Personer med norsk doktorgrad med arbeid innenfor annen tjenesteyting i 2009. Etter kjønn og næringskategori.

Næringskategori	Kvinner		Menn		Totalt		%andel kvinner
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	
Faglig og forretningsmessig tjenesteyting	135	51,1	630	54,7	765	54,0	17,6
Informasjon og kommunikasjon	40	15,2	274	23,8	314	22,2	12,7
Finansiering mm	13	4,9	67	5,8	80	5,6	16,3
Varehandel og transport	59	22,3	150	13,0	209	14,8	28,2
Annet	17	6,4	31	2,7	48	3,4	35,4
Totalt	264	100,0	1 152	100,0	1 416	100,0	18,6

Kilder: Doktorgradsregisteret, NIFU og SSBs registre.

Tabell 16 Personer med norsk doktorgrad med arbeid innenfor industri i 2009. Etter kjønn og næringskategori.

Næringskategori	Kvinner		Menn		Totalt		%andel kvinner
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	
Næringsmiddelindustri	20	13,2	34	6,2	54	7,7	37,0
Drikkevareindustri	1	0,7	1	0,2	2	0,3	50,0
Tekstilindustri	6	4,0	16	2,9	22	3,1	27,3
Lær- og lærvareindustri	3	2,0	7	1,3	10	1,4	30,0
Trelast- og trevareindustri	-	-	2	0,4	2	0,3	0,0
Trykking, grafisk industri	-	-	2	0,4	2	0,3	0,0
Kjemisk industri	46	30,5	87	15,9	133	19,0	34,6
Farmasøytisk industri	31	20,5	48	8,8	79	11,3	39,2
Gummivare- og plastindustri	1	0,7	2	0,4	3	0,4	33,3
Mineralproduktindustri	13	8,6	92	16,8	105	15,0	12,4
Metallindustri	7	4,6	63	11,5	70	10,0	10,0
Metallvareindustri	2	1,3	32	5,8	34	4,9	5,9
Data- og elektronisk industri	1	0,7	20	3,6	21	3,0	4,8
Elektroteknisk industri	-	-	13	2,4	13	1,9	0,0
Maskinindustri	3	2,0	29	5,3	32	4,6	9,4
Motorkjøretøyindustri	-	-	1	0,2	1	0,1	0,0
Transportmiddelindustri ellers	13	8,6	79	14,4	92	13,2	14,1
Annen industri	2	1,3	8	1,5	10	1,4	20,0
Maskinreparasjon og -install.	2	1,3	12	2,2	14	2,0	14,3
Totalt	151	100,0	548	100,0	699	100,0	21,6

Kilder: Doktorgradsregisteret, NIFU og SSBs registre.

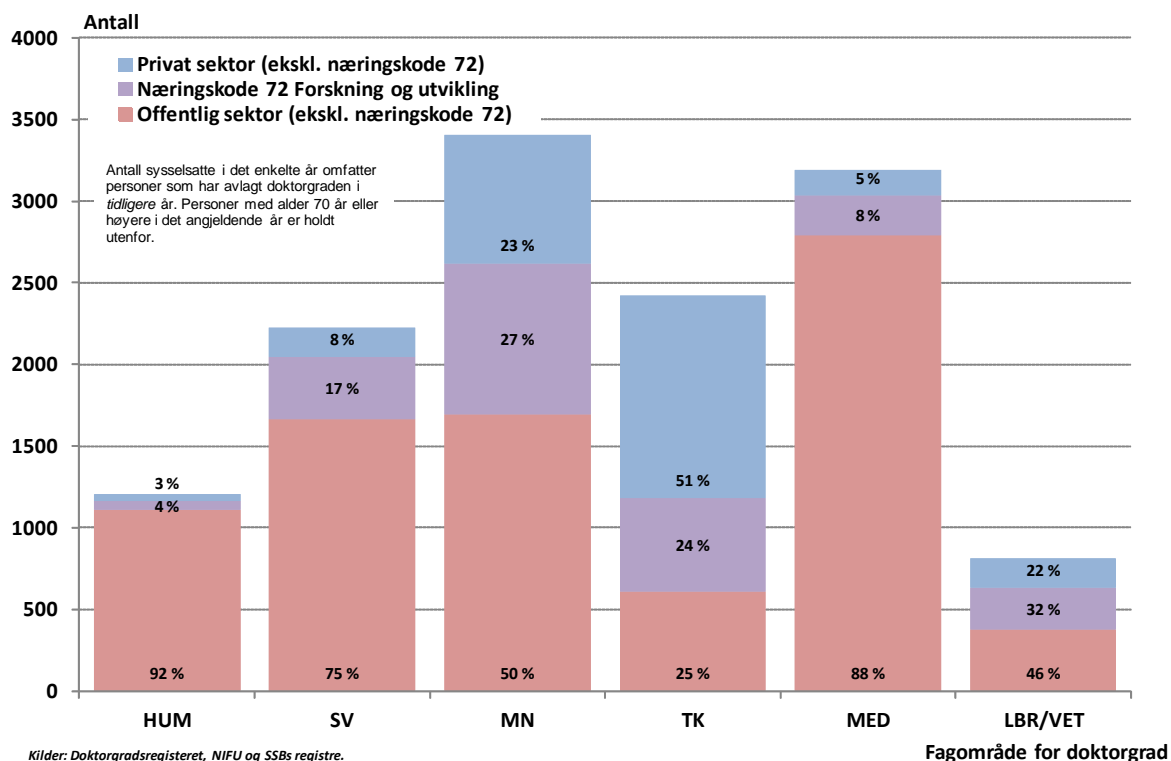
Tabell 17 Personer med norsk doktorgrad med arbeid innenfor bergverk og utvinning i 2009. Etter kjønn og næringskategori.

Næringskategori	Kvinner		Menn		Totalt		%andel kvinner
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	
Utvinning av råolje og naturgass	74	91,4	299	89,3	373	89,7	19,8
Bryting av metallholdig malm	-	-	1	0,3	1	0,2	0,0
Bryting og bergverksdrift ellers	1	1,2	6	1,8	7	1,7	14,3
Tjenester til bergverk og utvinning	6	7,4	29	8,7	35	8,4	17,1
Totalt	81	100,0	335	100,0	416	100,0	19,5

Kilder: Doktorgradsregisteret, NIFU og SSBs registre.

3.4 Doktores fagbakgrunn – ulike karriereløp

Doktores fagbakgrunn, dvs. hvilket fagområde de tok doktorgraden innenfor, har naturligvis betydning for hvilke arbeidsplasser de får innpass på og derved på hvilke næringer de knyttes til. Som Figur 9 viser, er det stor forskjell på fagområdene i så måte. Mens bare 25 prosent av doktores i teknologiske fag som var i arbeid i 2009, var knyttet til næringer i offentlig sektor, gjaldt dette 88 prosent av doktores i medisin og helsefag og hele 92 prosent av doktores i humanistiske fag. Doktorer i teknologi rekrutteres således i hovedsak til privat sektor og doktorer i humaniora, samfunnsvitenskap og medisin og helsefag i hovedsak til offentlig sektor. Doktorer med bakgrunn i matematikk/naturvitenskap og landbruksvitenskap/veterinærmedisin rekrutteres i første rekke til offentlig sektor, men en betydelig andel går til andre FoU-institusjoner.

Figur 9 Personer med norsk doktorgrad 1970-2008 etter fagområde for doktorgrad og sektor i arbeidslivet 2009.

Tabell 18 viser fordelingen av doktorer på næringshovedområder. Blant doktorer med bakgrunn i humaniora og samfunnsvitenskap var *undervisning* – i første rekke ved universiteter og høyskoler – arbeidsområdet for de aller fleste. *Undervisning* var største kategori også for doktorer med bakgrunn i matematikk/naturvitenskap og landbruksvitenskap/veterinærmedisin, men disse utgjorde likevel bare vel en tredjedpart av det totale antall doktorer i disse to fagområdene. De fleste med doktorgrad i medisin og helsefag gjenfinnes under *helse- og sosialtjenester*, i første rekke ved sykehusene. De teknisk-industrielle forskningsinstituttene og primærnæringsinstituttene inngår under kategorien *forskning og utvikling*, og hit rekrutteres mange doktorer med bakgrunn i landbruksvitenskap/veterinærmedisin, matematikk/naturvitenskap og teknologi. For teknologi er dessuten *tjenesteyting* en betydelig sektor. Også i industrien og oljesektoren (bergverk og utvinning) finner vi mange doktorer med teknologisk fagbakgrunn.

Fagområdefordelingen blant doktorene i de enkelte næringshovedområder framgår av Figur 10. Naturvitenskapelig bakgrunn er vanligst blant doktorene i offentlig administrasjon. I *undervisning* – dominert av universiteter og høyskoler – er det en forholdsvis jevn fordeling på de større fagområdene. Doktorer med medisin som fagområde er dominerende – naturlig nok – innenfor næringshovedområdet *helse- og sosialtjenester*. Det teknologiske fagområdet er klart vanligst innenfor *industri* og *privat tjenesteyting* og utgjør om lag halvparten i *bergverk og utvinning* – i det sistnevnte området ligger matematikk/naturvitenskap i samme størrelsesorden. Landbruksvitenskap/veterinærmedisin er naturlig nok den vanligste fagbakgrunnen for det fåtall doktorer som arbeider innenfor *jordbruk, skogbruk og fiske*.

Fordelingen på sektorer og næringshovedområder har vært forholdsvis stabil på 2000-tallet for alle fagområder.

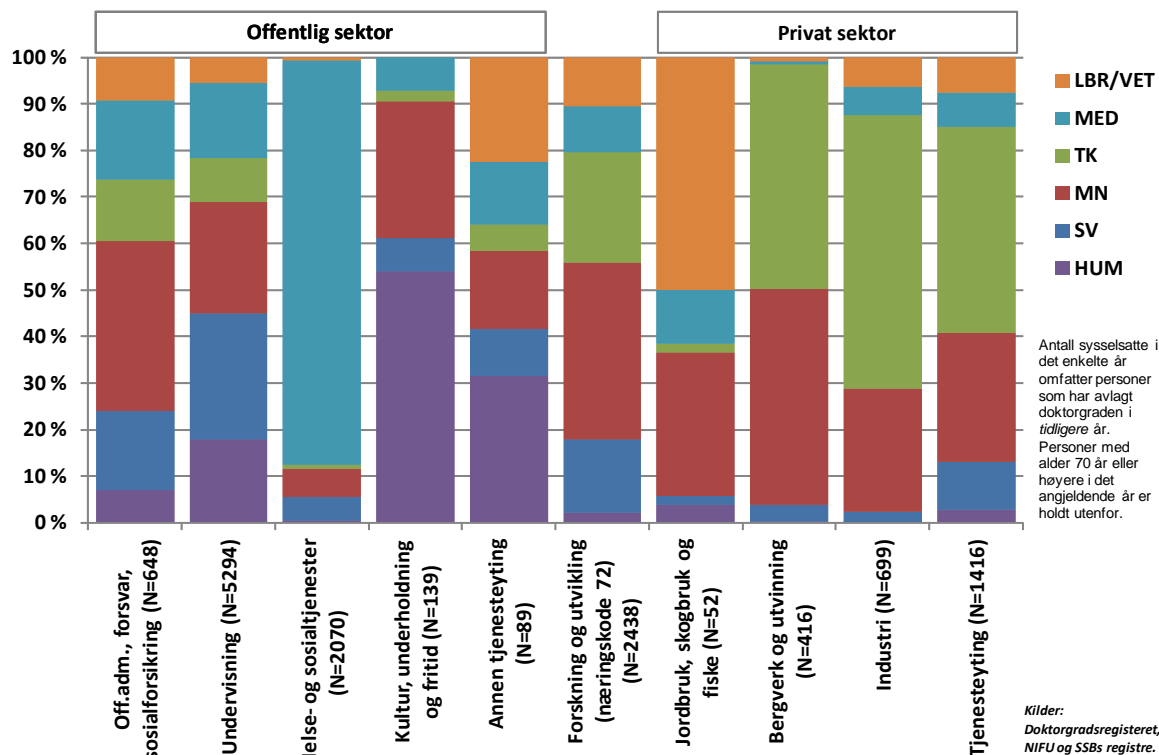
Tabell 18 Personer med norsk doktorgrad 1970-2008 som var yrkesaktive i 2009. Etter fagområde for doktorgrad, sektor og næringshovedområde. Prosent.

Sektor/Næringshovedområde	Fagområde for doktorgrad:						Totalt
	HUM	SV	MN	TK	MED	LBR/VET	
Offentlig sektor	92	75	50	25	88	46	62
Offentlig administrasjon	4	5	7	4	3	7	5
Undervisning	79	64	37	21	27	35	40
Helse- og sosialtjenester	1	5	4	1	56	2	16
Kultur, underholdning og fritid	6	0	1	0	0	-	1
Annen tjenesteyting	2	0	0	0	0	2	1
Næringskode 72 FoU	4	17	27	24	8	32	18
FoU - naturvitenskap og teknikk	1	4	25	23	6	31	15
FoU - samf.vitenskap og hum. fag	3	13	3	0	2	1	4
Privat sektor	3	8	23	51	5	22	19
Jordbruk, skogbruk og fiske	0	0	0	0	0	3	0
Bergverk og utvinning	0	1	6	8	0	0	3
Industri	0	1	5	17	1	5	5
Tjenesteyting	3	7	12	26	3	13	11
Totalt	100	100	100	100	100	100	100
(N)	(1 203)	(2 227)	(3 406)	(2 422)	(3 191)	(812)	(13 261)

Kilder: Doktorgradsregisteret, NIFU og SSBs registre.

0 = mindre enn 0,5 - = null

HUM = Humaniora, SV = Samfunnsvitenskap, MN = Matematikk/naturvitenskap, TK = Teknologi, MED = Medisin og helsefag, LBR = Landbruksvitenskap, VET = Veterinærmedisin

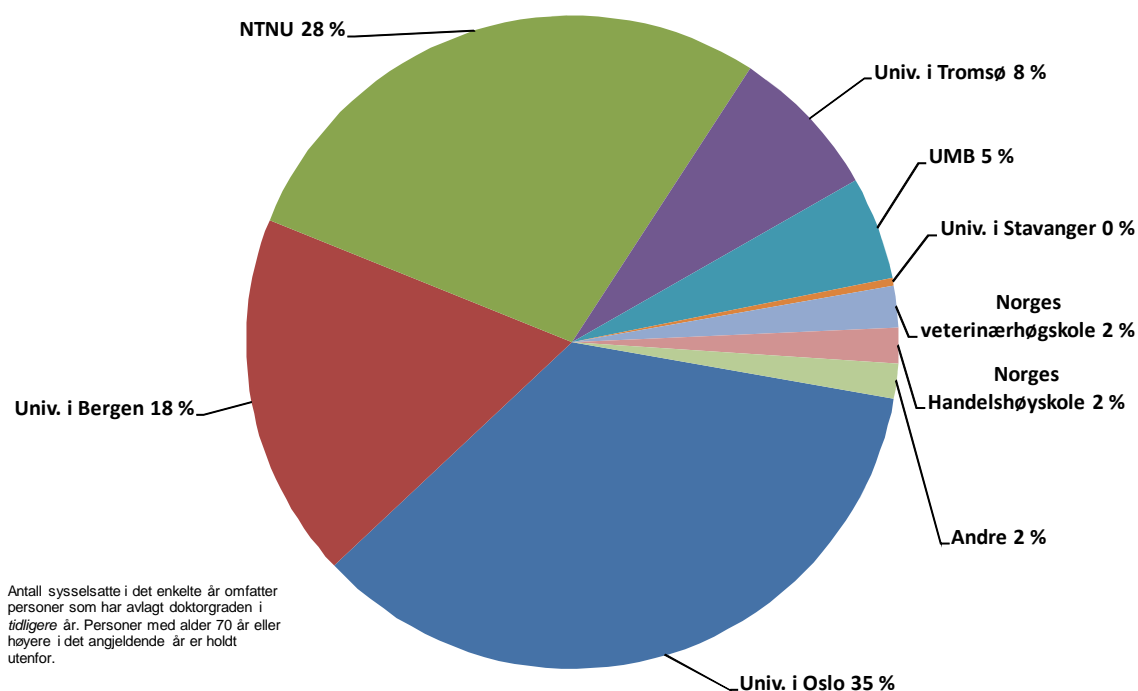
Figur 10 Personer med norsk doktorgrad 1970-2008 som var yrkesaktive i 2009. Etter fagområde for doktorgrad, sektor og næringshovedområde.

3.5 Lærested for doktorgrad – ulike karriereløp

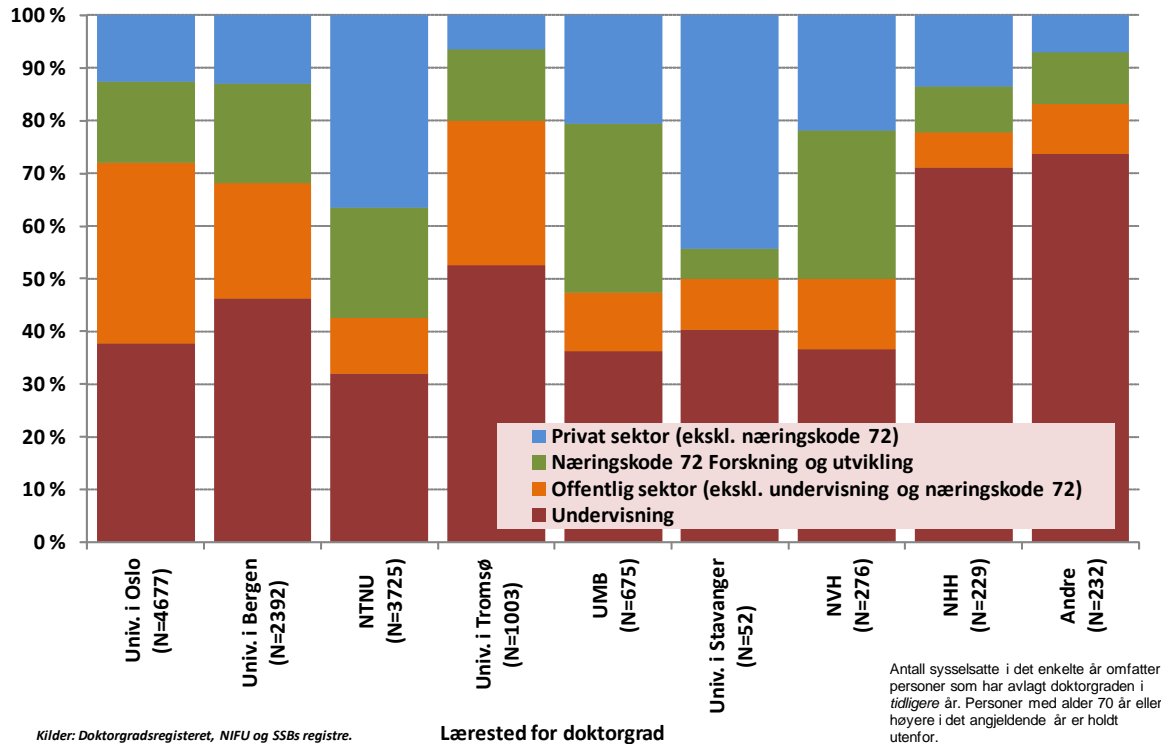
Av de yrkesaktive doktorene i 2009 hadde ni av ti avlagt doktorgraden ved et av de fire gamle universitetene. Universitetet i Oslo står for 35 prosent av doktorene, NTNU for 28 prosent, Universitetet i Bergen for 18 prosent og Universitetet i Tromsø for 8 prosent, se Figur 11.

Hvilke næringer doktorene finner arbeid i avhenger i en viss utstrekning av hvilken institusjon de avla doktorgraden ved, se Figur 12. Doktorer fra NTNU og Universitetet i Stavanger har i større grad enn doktorer fra andre læresteder funnet arbeid i privat sektor. Ved NTNU har dette sammenheng med det store innslaget av ingeniørfag. Det samme gjelder sannsynligvis Universitetet i Stavanger, selv om datagrunnlaget er lite her. En betydelig andel av doktorene uansett lærested er knyttet til undervisningsinstitusjoner, dvs. universiteter eller høyskoler. Særlig gjelder det Norges Handelshøyskole, Norges idrettshøgskole og de statlige høyskolene, hvor om lag tre av fire doktorer får en slik tilknytning – de aller fleste antakelig ved egen doktorgradsinstitusjon. En stor del av doktorene fra UMB får arbeid ved forskningsinstitusjoner utenfor academia. Det samme gjelder doktorer fra Norges veterinærhøgskole og – til en viss grad – fra NTNU. Vi kan regne med at henholdsvis Veterinærinstituttet og SINTEF er betydelige avtakere av doktorander fra disse to lærestedene. En forholdsvis stor andel av doktorene fra Universitetet i Oslo går inn i offentlig sektor utenom undervisning. Det samme gjelder Universitetet i Tromsø.

Tabell 19 viser i større detalj fordelingen av de enkelte lærestedenes doktorer på sektorer og næringshovedområder.

Figur 11 Personer med norsk doktorgrad 1970-2008 som var yrkesaktive i 2009. Etter lærested for doktorgrad. Prosent.

Figur 12 Personer med norsk doktorgrad 1970-2008 som var yrkesaktive i 2009. Prosentvis fordeling på sektorer etter lærested for doktorgrad.

Tabell 19 Personer med norsk doktorgrad 1970-2008 som var yrkesaktive i 2009. Etter lærested for doktorgrad, sektor og næringshovedområde. Prosent.

Sektor/ næringshovedområde	Lærested for doktorgrad:									
	UiO	UiB	NTNU	UiT	UMB	UiS	NVH	NHH	Andre	Totalt
Offentlig sektor	72	68	43	80	47	50	50	78	83	62
Offentlig administrasjon	7	3	3	4	7	8	9	4	3	5
Undervisning	38	46	32	53	36	40	37	71	74	40
Helse- og sosialtjenester	25	17	6	22	2	2	1	1	3	16
Kultur, underholdning og fritid	1	2	1	1	0	-	-	-	3	1
Annen tjenesteyting	1	0	0	0	2	-	3	1	1	1
Næringskode 72 FoU	15	19	21	14	32	6	28	9	10	18
FoU - naturvitenskap og teknikk	11	13	19	10	29	6	28	1	3	15
FoU - samf.vitenskap og hum. fag	4	6	2	3	3	-	-	7	7	4
Privat sektor	13	13	36	6	21	44	22	14	7	19
Jordbruk, skogbruk og fiske	0	0	0	0	3	-	2	-	-	0
Bergverk og utvinning	1	5	5	1	0	25	-	3	0	3
Industri	3	2	12	1	5	4	5	2	1	5
Tjenesteyting	8	6	19	3	12	15	15	9	6	11
Totalt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
(N)	(4 677)	(2 392)	(3 725)	(1 003)	(675)	(52)	(276)	(229)	(232)	(13 261)

Kilder: Doktorgradsregisteret, NIFU og SSBs registre.

0 = mindre enn 0,5 - = null

4 Doktorer i forskningssektoren

I dette avsnittet vil vi se nærmere på doktorenes tilknytning til forskningssektoren etter avlagt doktorgrad, med spesiell vekt på dem som fortsatt var i sektoren i 2009. Med forskningssektoren mener vi i denne sammenheng universiteter (inkl. universitetssykehus), høyskoler, forskningsinstitutter og andre forskningsinstitusjoner som inngår i NIFUs forskerpersonalregister. Institusjoner og bedrifter som i FoU-statistikken registreres i næringslivet, inngår ikke. Sektorinndelingen i FoU-statistikken er illustrert i Tabell V 1 i vedlegget.

De fleste av dem som endte opp med å avlegge doktorgraden, var på et tidligere tidspunkt knyttet til universiteter og høyskoler som stipendiater. Her vil vi fokusere på deres karriere *etter* avlagt doktorgrad.

Mange doktorander fortsetter ved universiteter og høyskoler etter avlagt doktorgrad eller får arbeid ved forskningsinstitusjoner utenfor universitets- og høyskolesektoren. Men en stor andel av doktorandene går inn i en yrkeskarriere som *ikke* innebærer aktiv forskning. Det kan dreie seg om administrative funksjoner, kliniske oppgaver, konsulentvirksomhet mm. Dette er belyst i kapittel 3.

I 1981 var det vel 1500 personer med doktorgrad ved universitetene og høyskolene.⁶ I 2009 hadde antallet doktorer økt til nærmere 9000, dvs. nesten en seksdobling, se Figur 13. I instituttsektoren var økningen enda sterkere, fra vel 300 i 1981 til 3500 i 2009. Dette gir ellevedobling.

I det følgende har vi delt universitets- og høyskolesektoren i tre underkategorier: *universitetene, de statlige høyskolene og de vitenskapelige og øvrige høyskolene*⁷. I den faste vitenskapelige staben ved universitetene er andelen med doktorgrad økt fra om lag 40 prosent i 1981 til 68 prosent i 2007, se Tabell 20. Andelen i de senere år har holdt seg på dette nivået og ikke økt ytterligere, noe som bl.a. har sammenheng med at noen av de tidligere høyskolene med få doktorer i staben er oppgradert til universiteter.⁸ På 1980-tallet økte doktorgradsandelen også ved de vitenskapelige og øvrige høyskolene. På 2000-tallet har andelen ligget rundt 40 prosent. Doktorgradsandelen er lavere blant det faste faglige/vitenskapelige personalet⁹ ved de statlige høyskolene, 27 prosent i 2011. Dette er likevel en betydelig økning fra om lag 10 prosent ved årtusensskiftet.

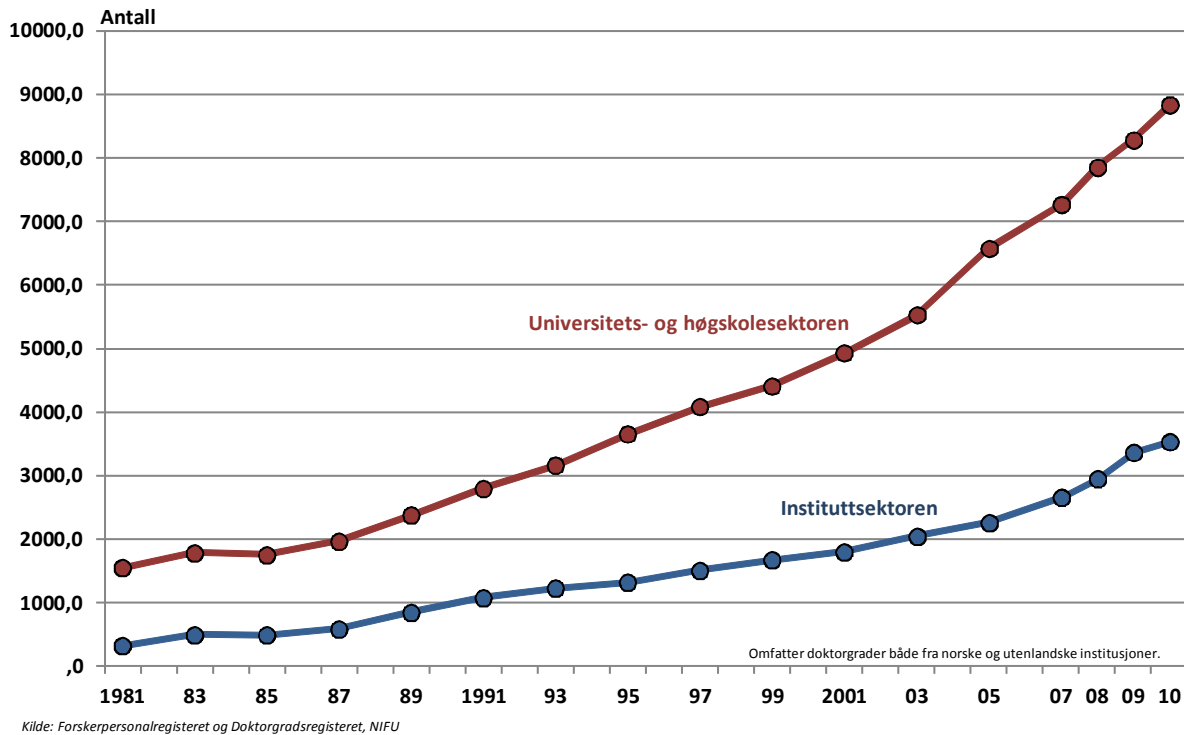
Doktorgrad er en reglementsfastet forutsetning for fast tilsetting som førsteamanuensis. Det samme kravet stilles imidlertid ikke til lektorene, som det er mange av ved de statlige høyskolene. Holder vi lektorgruppen utenfor, var doktorgradsandelen i 2009 blant det faste vitenskapelige personalet 80 prosent ved universitetene, 60 prosent ved de vitenskapelige og øvrige høyskolene og 68 prosent ved de statlige høyskolene – og for universitets- og høyskolesektoren samlet 75 prosent.

⁶ Det foreligger ikke noe register over personer med doktorgrad fra andre land, tilsvarende Doktorgradsregisteret som omfatter norske doktorgrader. I NIFUs Forskerpersonalregister registreres imidlertid ev. utenlandsk doktorgrad for de personer som inngår i registeret. Figur 13 og Tabell 20 inkluderer derfor også personer med utenlandsk doktorgrad.

⁷ Det har variert noe hvilke institusjoner som inngår i denne gruppen. Norges landbrukshøgskole inngikk t.o.m. 2003 og ble deretter Universitetet for miljø- og biovitenskap. I 2011 omfatter gruppen Handelshøgskolen BI, Norges Handelshøgskole, Norges veterinærhøgskole, Norges idrettshøgskole, Menighetsfakultetet, Diakonhjemmet høyskole, Universitetscenteret på Svalbard, NLA Høgskolen, Misjonshøgskolen, Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo, Norges musikkhøgskole, Dronning Mauds Minne Høgskole og Politihøgskolen. Gruppen er heterogen, og doktorgradsandelen varierer.

⁸ Universitetet i Stavanger ble etablert i 2005, Universitetet i Agder i 2007 og Universitetet i Nordland i 2011. Høgskolen i Tromsø ble fusjonert med Universitetet i Tromsø i 2009.

⁹ Høgskolelærerne inngår ikke i dette regnestykket.

Figur 13 Personer med norsk eller utenlandsk doktorgrad som var knyttet til forskningssektoren i årene 1981-2010, etter delsektor.

Ser vi på personalet ved universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter i 2009, finner vi at noe over halvparten av doktorandene i nesten alle doktorgradskull siden 1970 ble sysselsatt ved disse institusjonene, se Figur 14. Tilsvarende har andelen av doktorgradskullene som har blitt sysselsatt *utenfor* forskningssektoren holdt seg på et bemerkelsesverdig konstant nivå gjennom hele perioden 1970-2009. Det er altså ikke slik at tidligere kull av doktorander nesten utelukkende gikk til akademisk og forskningsinstitutter. Tvert imot har det lenge vært slik at en stor del av kullene har funnet seg arbeid i andre samfunnssektorer, bl.a. i næringslivet.

Av 1970-2008-kullene med norsk doktorgrad i presumpativt yrkesaktiv alder i 2009 (under 70 år) var 41 prosent knyttet til universiteter og høyskoler (Tabell 21). Universitetene alene stod for 33 prosent og høyskolene for 8 prosent. Instituttsektorens andel utgjorde 16 prosent. Over tid har instituttsektorens andel av doktorgradskullene økt, mens universitets- og høyskolesektorens andel har gått ned. Totalt gjenfinnes 57 prosent av doktorer i yrkesaktiv alder i forskningssektoren i 2009.

SSBs registerdata viser at ikke alle i presumpativt yrkesaktiv alder (under 70 år) er yrkesaktive i Norge. Mange har reist ut av landet. Vi har anslått at tre av fire yrkesaktive doktorer i Norge i 2009 var knyttet til institusjoner og foretak med FoU-virksomhet, se kapittel 2.

Figur 15 viser hvordan personer med doktorgrad ved universiteter og høyskoler fordelte seg på stillinger i 2009. Godt over halvparten av doktorene (57 prosent) var professorer eller førsteamanuenser. Én av ti var lege ved universitetssykehus, én av ti var eksternt finansiert forsker og én av ti innehadde en postdoktorstilling. Stilling avhenger av når doktorgraden ble avlagt, se Figur 16. Tre av fire av de yrkesaktive i sektoren med doktorgrad fra midten av 1990-tallet eller tidligere hadde fast vitenskapelig stilling i 2009, de fleste var blitt professor. Blant dem med doktorgrad etter 2005 satt en stor andel i

"ventestilling" som postdoktor i 2009. Dessuten har gruppen av doktorer som arbeider som eksternt finansierte forskere på tidsbegrensede prosjekter, økt betydelig i antall.

Tabell 20 Prosentandel med doktorgrad¹⁾ av personalet i fast vitenskapelig/faglig stilling ved universiteter og høyskoler²⁾ i årene 1981-2011. Etter år og institusjonstype.

År	Universiteter	Vitenskapelige høyskoler ³⁾	Statlige høyskoler	Totalt ⁴⁾
1981	39,4	24,8	..	36,9
1983	43,9	29,4	..	41,3
1985	41,7	26,6	..	38,9
1987	44,5	28,3	..	41,6
1989	49,8	35,8	..	47,2
1991	52,7	43,2	..	50,9
1993	55,3	44,0	..	53,2
1995	59,5	44,2	9,1	33,9
1997	59,2	37,2	9,6	34,0
1999	61,6	37,8	11,0	35,0
2001	63,3	42,3	12,6	36,1
2003	63,5	45,8	14,4	37,7
2005	65,5	39,5	17,4	41,8
2007	67,8	36,9	19,8	43,1
2008	66,9	40,0	21,4	45,4
2009	66,1	41,9	24,2	46,9
2010	67,6	40,8	26,6	48,3
2011 ⁵⁾	66,9	41,0	27,0	49,0

Kilde: Forskerpersonalregisteret og Doktorgradsregisteret, NIFU

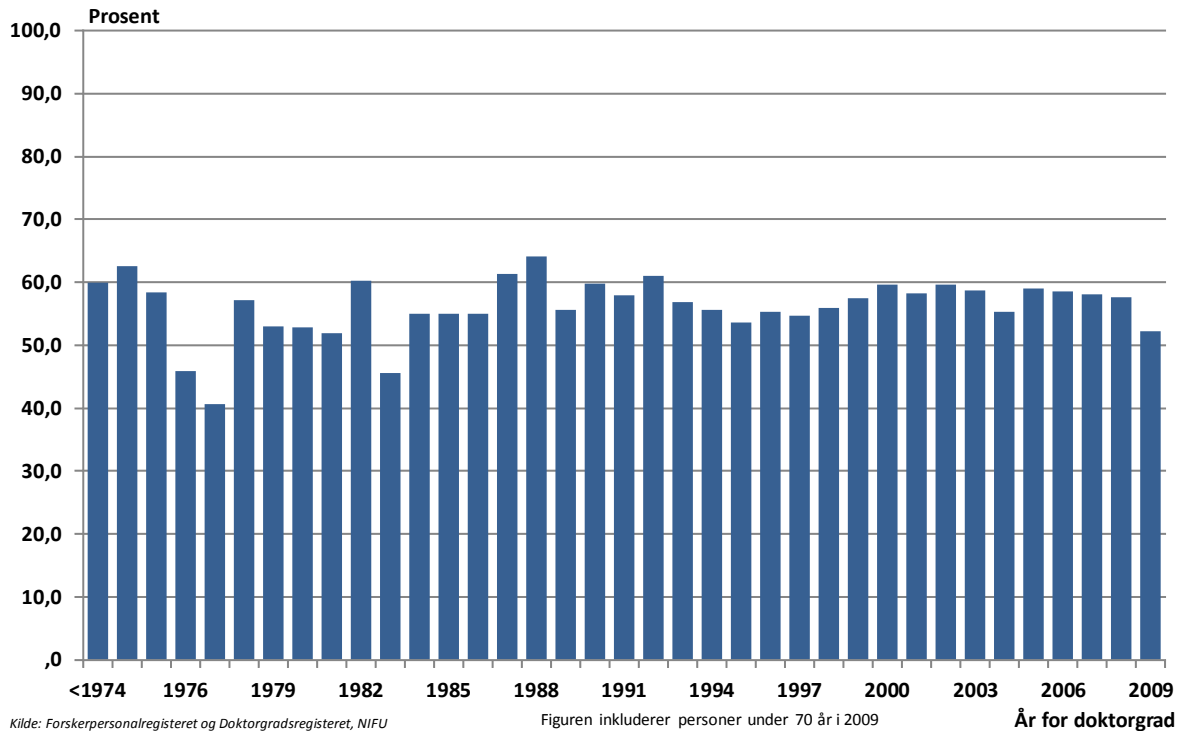
¹⁾ Omfatter doktorgrader både fra norske og utenlandske institusjoner.

²⁾ Noen institusjoner har endret status fra høyskole til universitet.

³⁾ Statlig eller privat.

⁴⁾ Inkl. statlige høyskoler f.o.m. 1995.

⁵⁾ Foreløpige tall.

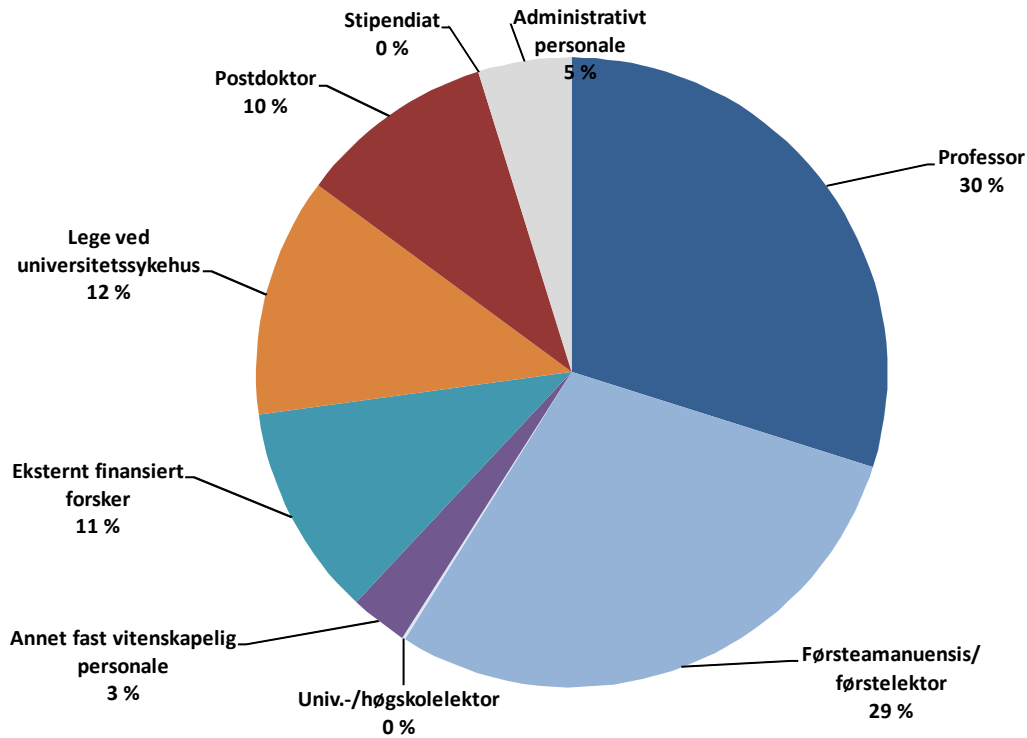
Figur 14 Personer med norsk doktorgrad med tilknytning til forskningssektoren i 2009. Etter år for doktorgrad. Prosent.

Tabell 21 Personer med norsk doktorgrad med tilknytning til forskningssektoren i 2009 etter delsektor og tiår for doktorgrad. Prosent av totalt avlagte doktorgrader.

Sektor i 2009	Doktorgrad avlagt:				Hele perioden
	1970-1979	1980-1989	1990-1999	2000-2008	
Universiteter og høyskoler	45,2	44,2	41,4	40,5	41,4
<i>Herav</i>					
Universiteter	43,5	39,0	33,4	30,9	33,2
Vitenskapelige høyskoler	1,2	2,6	2,9	2,7	2,7
Statlige høyskoler	0,5	2,6	5,2	6,8	5,5
Instituttsektoren	7,4	12,1	15,1	17,8	15,8
Totalt i forskningssektoren	52,5	56,3	56,5	58,2	57,2
Totalt med doktorgrad	(434)	(2 082)	(5 356)	(7 567)	(15 439)

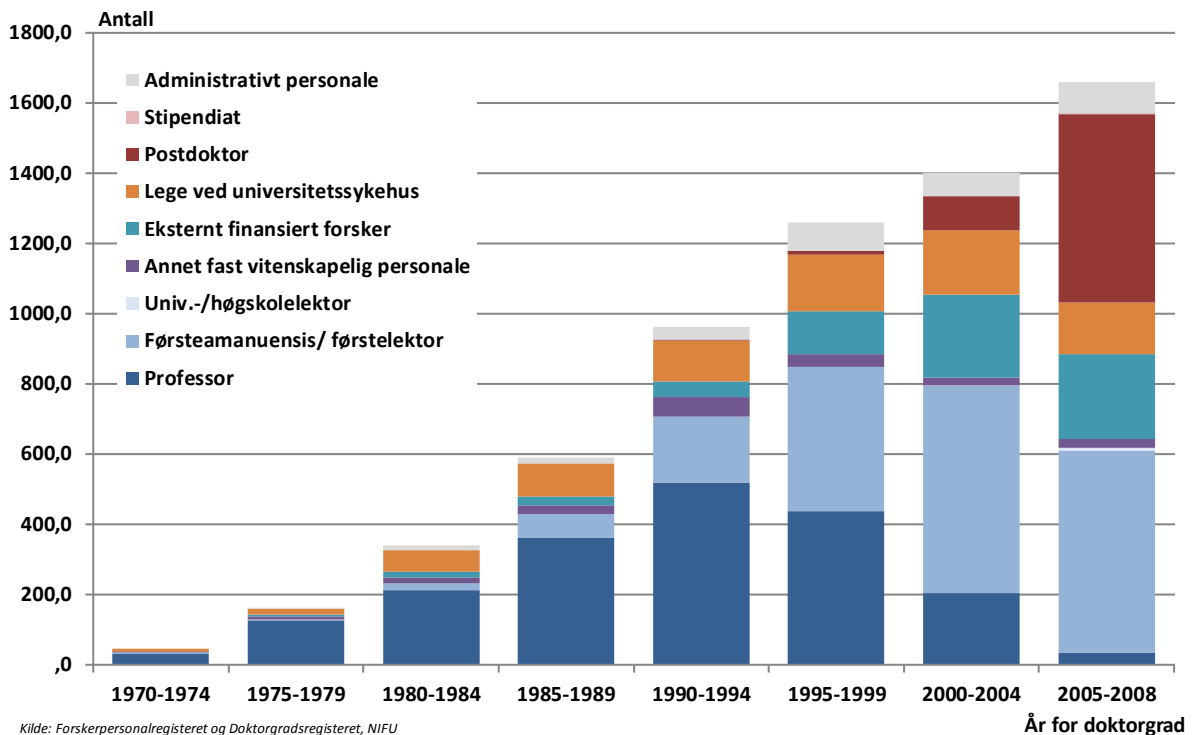
Kilde: Forskerpersonalregisteret og Doktorgradsregisteret, NIFU

Inkl. personer under 70 år i 2009. - Ekskl. personer i bistilling og personer med opphold i utlandet.

Kilde: Forskerpersonalregisteret og Doktorgradsregisteret, NIFU

Figur 15 Personer med norsk doktorgrad med tilknytning til universiteter og høyskoler i 2009, etter stilling. Prosent.

Kilde: Forskerpersonalregisteret og Doktorgradsregisteret, NIFU

Figur 16 Personer med norsk doktorgrad med tilknytning til universiteter og høyskoler i 2009, etter stilling og år for doktorgrad.

Etter stipendiatperiode og avlagt doktorgrad - hvor lang tid tar det å få en stilling i forskningssektoren?

Som Tabell 22 viser, gjenfinner vi 55-60 prosent av doktorgradskullene i forskningssektoren 5 år etter avlagt doktorgrad. Andelen varierer og går noe ned for kullene ved midten av 1990-tallet før den igjen stiger noe ut på 2000-tallet. Det økende antallet doktorgrader medfører at forskningssektoren ikke har kunnet ta imot så stor andel som tidligere, men nedgangen er ikke dramatisk.

Begrenser vi utvalget til personale i faste vitenskapelige/faglige stillinger ved universiteter og høyskoler (Tabell 23), finner vi noe større variasjoner mellom doktorgradskullene. Fem år etter avlagt grad hadde om lag 30 prosent av doktorgradskullene fra rundt 1990 oppnådd fast vitenskapelig/faglig stilling, mot bare 20 prosent av kullene på 2000-tallet. Etter 9 år fra avlagt grad hadde andelen av de fleste kull økt med 2-4 prosentpoeng, og etter 13 år ligger andelen med fast ansettelse på minimum 30 prosent for alle kull.

Rundt en sjettedel av doktorgradskullene har oppnådd førsteamanuensisstilling senest 5 år etter disputas (Tabell 24). Andelen har gått noe ned fra midten av 1990-tallet fram til i dag. Mange gjør videre karriere, og andelen førsteamanuenser synker etter som årene går. Bare rundt 10 prosent er (fortsatt) førsteamanuensis 13 år etter at doktorgraden ble avlagt.

Mønsteret er annerledes for professorgruppen (Tabell 25). Det tar tid å bli professor. Vanlig karrieremønster for professorer er at de først får ansettelse i en mellomstilling etter avlagt doktorgrad. I de senere år har en postdoktorperiode kommet inn som et mer eller mindre påkrevet mellomstadium for videre kvalifisering. Etter videre kvalifisering og merittering kan man så oppnå professortittelen ved konkurranse etter åpen utlysning av et professorat eller gjennom kvalifikasjonsopprykk i nåværende stilling som førsteamanuensis eller tilsvarende. På 1980- og 1990-tallet oppnådde 5-8 prosent av doktorgradskullene å bli professor innen 5 år etter disputas, for 1988-kullet var andelen så høy som 14 prosent. På 2000-tallet er rask akademisk karriere blitt noe vanskeligere – bare 2 prosent av doktorgradskullene oppnådde å bli professor i løpet av de første 5 årene etter disputas. Etter 9 år øker professorandelen, men ikke til mer enn 10 prosent for de senere doktorgradskull. Etter 17 år har professorandelen økt til 25-30 prosent og etter 21 år til mer enn 30 prosent. I motsetning til førsteamanuensene øker professorandelen etter som årene går – professorstillingen er jo topp og endepunkt i det akademiske hierarkiet.

Muligheten for å oppnå en professorstilling er svært forskjellig for de ulike fagområdene. Av Tabell 26 framgår hvor stor andel av doktorgradskullene i de enkelte fagområdene som er blitt professor 13 år etter avlagt doktorgrad. Mer enn halvparten av doktorene i humaniora fra 1980- og 1990-tallet kan smykke seg med professortittelen. Også i samfunnsvitenskap er professorandelen blant doktorene høy etter 13 år. Motsatt har mindre enn en tiendedel av 1990-kullene i teknologi og i landbruksvitenskap/veterinærmedisin oppnådd å bli professor etter 13 år. For alle doktorer uansett fagområde har hver femte blitt professor 13 år etter avlagt grad.

Tabell 27 og Tabell 28 viser på tilsvarende måte hvor store andeler av kullene som er blitt professor henholdsvis 9 og 5 år etter avlagt doktorgrad.

Det er vanskelig å spå om karriereutviklingen for de senere års doktorgradskull. Aldersstrukturen blant det faste personalet tilsier et betydelig erstatningsbehov i de kommende år, se Schwach og Olsen 2006 og Næss et al. 2007. Endringer i universitets- og høyskolesystemet – doktorgradsakkreditering av stadig

flere institusjoner, samt kompetanseøkning i personalet – vil også virke inn. Doktorgradskullene har blitt stadig større, og konkurransen om stillingene er hard. Mange doktorander vil måtte gå til andre samfunnssektorer enn (den offentlige) forskningssektoren, men mange har selv satt seg andre karrieremål enn akademia.

Tabell 22 Prosentandel av utvalgte doktorgradskull med tilknytning til forskningssektoren (universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter) på ulike tidspunkter etter avlagt doktorgrad.

År siden avlagt doktorgrad	Doktorgrad avlagt i												
	1980	1982	1984	1986	1988	1990	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004
5	58	61	59	59	67	65	67	53	50	54	57	59	55
9	62	63	60	54	65	61	62	52	53	55	59		
13	61	61	58	54	64	59	60	55	55				
17	59	61	50	54	63	58	59						
21	53	56	48	51	60								
25	44	55	50										
29	41												
Årskullet totalt	(187)	(195)	(222)	(250)	(295)	(390)	(436)	(549)	(601)	(684)	(646)	(736)	(780)

Kilde: Forskerpersonalregisteret og Doktorgradsregisteret, NIFU

Tabell 23 Prosentandel av utvalgte doktorgradskull i fast vitenskapelig/faglig stilling ved universiteter og høyskoler på ulike tidspunkter etter avlagt doktorgrad.

År siden avlagt doktorgrad	Doktorgrad avlagt i												
	1980	1982	1984	1986	1988	1990	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004
5	28	27	21	25	32	30	31	25	24	23	21	20	19
9	27	28	28	31	37	34	33	28	28	28	26		
13	32	34	30	32	36	34	35	30	30				
17	35	36	27	32	38	36	34						
21	32	34	26	32	38								
25	28	34	26										
29	24												
Årskullet totalt	(187)	(195)	(222)	(250)	(295)	(390)	(436)	(549)	(601)	(684)	(646)	(736)	(780)

Kilde: Forskerpersonalregisteret og Doktorgradsregisteret, NIFU

Tabell 24 Prosentandel av utvalgte doktorgradskull i stilling som førsteamanuensis/førstelektor ved universiteter og høyskoler på ulike tidspunkter etter avlagt doktorgrad.

År siden avlagt doktorgrad	Doktorgrad avlagt i												
	1980	1982	1984	1986	1988	1990	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004
5	22	17	13	16	17	21	23	20	18	18	16	18	17
9	13	12	11	12	13	18	17	13	16	16	15		
13	7	6	8	8	9	11	12	10	11				
17	5	5	5	4	7	11	8						
21	2	4	2	3	6								
25	2	4	2										
29	1												
Årskullet totalt	(187)	(195)	(222)	(250)	(295)	(390)	(436)	(549)	(601)	(684)	(646)	(736)	(780)

Kilde: Forskerpersonalregisteret og Doktorgradsregisteret, NIFU

Tabell 25 Prosentandel av utvalgte doktorgradskull i professorstilling ved universiteter og høgschooler på ulike tidspunkter etter avlagt doktorgrad.

År siden avlagt doktorgrad	Doktorgrad avlagt i													
	1980	1982	1984	1986	1988	1990	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	
5	6	8	9	8	14	8	7	5	5	5	4	2	2	
9	14	16	18	19	24	15	16	14	11	11	10			
13	24	29	22	24	27	23	22	19	17					
17	30	32	21	27	29	23	25							
21	29	31	24	27	31									
25	26	29	22											
29	22													
Årskullet totalt	(187)	(195)	(222)	(250)	(295)	(390)	(436)	(549)	(601)	(684)	(646)	(736)	(780)	

Kilde: Forskerpersonalregisteret og Doktorgradsregisteret, NIFU

Tabell 26 Prosentandel av utvalgte doktorgradskull som innehar professorstilling ved universiteter og høgschooler 13 år etter avlagt doktorgrad, etter fagområde.

Fagområde for doktorgrad	Doktorgrad avlagt i									
	1980	1982	1984	1986	1988	1990	1992	1994	1996	
Humaniora	61	67	50	56	57	76	56	51	40	
Samfunnsvitenskap	77	52	59	41	44	46	40	
Matematikk/naturvitenskap	26	35	29	26	28	21	16	12	8	
Teknologi	14	17	12	11	27	9	9	3	8	
Medisin og helsefag	22	21	11	16	14	21	25	15	12	
Landbruksvitenskap/ veterinærmedisin	19	18	4	21	13	9	8	8	7	
Alle fagområder	24	29	22	24	27	23	22	19	17	

Kilde: Forskerpersonalregisteret og Doktorgradsregisteret, NIFU

.. = Antall doktorgrader avlagt <10

Tabell 27 Prosentandel av utvalgte doktorgradskull som innehar professorstilling ved universiteter og høgschooler 9 år etter avlagt doktorgrad, etter fagområde.

Fagområde for doktorgrad	Doktorgrad avlagt i									
	1980	1984	1988	1990	1992	1994	1996	1998	2000	
Humaniora	33	50	60	48	44	49	33	21	24	
Samfunnsvitenskap	..	69	56	36	37	36	26	22	22	
Matematikk/naturvitenskap	15	20	19	9	13	8	3	5	5	
Teknologi	5	12	20	6	5	3	4	5	8	
Medisin og helsefag	14	9	14	18	14	10	8	11	4	
Landbruksvitenskap/ veterinærmedisin	6	0	13	6	4	5	11	6	0	
Alle fagområder	14	18	24	15	16	14	11	11	10	

Kilde: Forskerpersonalregisteret og Doktorgradsregisteret, NIFU

.. = Antall doktorgrader avlagt <10

Tabell 28 Prosentandel av utvalgte doktorgradskull som innehar professorstilling ved universiteter og høyskoler 5 år etter avlagt doktorgrad, etter fagområde.

Fagområde for doktorgrad	Doktorgrad avlagt i								
	1980	1984	1988	1992	1996	1998	2000	2002	2004
Humaniora	22	22	47	40	15	15	13	7	7
Samfunnsvitenskap	..	46	41	12	17	9	7	5	4
Matematikk/ naturvitenskap	7	2	7	5	1	1	1	1	0
Teknologi	2	7	4	1	0	2	3	2	0
Medisin og helsefag	5	7	6	6	2	2	1	1	1
Landbruksvitenskap/ veterinærmedisin	0	0	13	4	4	6	0	0	0
Alle fagområder	6	9	14	7	5	5	4	2	2

Kilde: Forskerpersonalregisteret og Doktorgradsregisteret, NIFU

.. = Antall doktorgrader avlagt <10

5 Doktorer utenfor norsk arbeidsliv

Vi vil nå se på de vel 1500 personene som *ikke* er registrert i SSBs registre. Dette er personer som har avlagt en norsk doktorgrad i tidsrommet 1970-2008 og som ennå i 2009 var under 70 år gamle, men som hverken var registrert som bosatt eller sysselsatt i Norge dette året. Vi kjenner ikke til hvor stor andel av disse som er avgått ved døden. Bortsett fra de avdøde består denne gruppen av 1) personer med norsk statsborgerskap på disputastidspunktet, som senere har emigrert, og 2) personer med ikke-norsk statsborgerskap på disputastidspunktet og som senere har flyttet fra landet. Sistnevnte kategori kan være personer som oppholdt seg i Norge i en relativt kort periode i forbindelse med doktorgradsarbeidet, dvs. kom til Norge med det spesifikke siktemål å ta doktorgraden og deretter reise tilbake til hjemlandet eller til et annet land. Men det kan også være personer med lengre opphold i Norge.

Data fra Doktorgradsregisteret viser at to tredjedeler av de 1500 uregistrerte i 2009 hadde ikke-norsk statsborgerskap på disputastidspunktet. Blant dem som avla doktorgraden på 2000-tallet – om lag halvparten av de 1500 – var andelen med ikke-norsk statsborgerskap nærmere 80 prosent. Noen av utlendingene er antakelig kvotestudenter, som er innvilget stipendmidler på særskilte programmer under forutsetning av at de reiser tilbake til hjemlandet etter gjennomført utdanning i Norge. Etiopia er det land som er sterkest representert blant de utlendinger som avla doktorgraden på 2000-tallet og som ikke er registrert sysselsatt i Norge i 2009 (Tabell 29). Dernest følger Kina, Tanzania og Sverige.

Tabell 29 Personer med norsk doktorgrad 2000-2008 og ikke-norsk statsborgerskap med alder under 70 år i 2009, som *ikke* var registrert med bosted eller arbeidssted i Norge i 2009. Etter land for statsborgerskap på disputastidspunktet.

Land for statsborgerskap	Antall	Land for statsborgerskap	Antall
Etiopia	70	Litauen	9
Kina	52	Nederland	9
Tanzania	39	Frankrike	9
Sverige	32	Det Palestinske Området	8
Tyskland	28	Polen	8
Island	25	USA	7
Uganda	21	Tsjekkia	7
India	20	Kenya	6
Italia	16	Tyrkia	6
Russland	16	Sri Lanka	6
Danmark	14	Canada	6
Ghana	14	Mosambik	6
Nepal	13	Romania	6
Zimbabwe	11		

Kilder: Doktorgradsregisteret, NIFU og SSBs registre.

Av de 612 uregistrerte med ikke-norsk statsborgerskap hadde om lag like store andeler avlagt doktorgraden ved henholdsvis NTNU, Universitetet i Bergen og Universitetet i Oslo (Tabell 30). Denne gruppen utgjør en forholdsvis stor andel (en femtedel) av doktorandene ved UMB. De uregistrerte med ikke-norsk statsborgerskap er sterkest representert i MNT-fagene og i medisin og helsefag (Tabell 31). Det er relativt færre kvinner i denne gruppen – 29 prosent – enn blant doktorene totalt. Kvinnene stod for 40 prosent av alle avlagte doktorgrader 2000-2008.

Tabell 30 Personer med norsk doktorgrad 2000-2008 og ikke-norsk statsborgerskap med alder under 70 år i 2009, som ikke var registrert med bosted eller arbeidssted i Norge i 2009. Etter lærested for doktorgrad.

Lærested	Antall	Prosentandel	Prosentandel av doktorgrader ved lærestedet
Universitetet i Oslo	139	23	5
Universitetet i Bergen	168	27	11
NTNU	159	26	8
Universitetet i Tromsø	40	7	6
UMB	87	14	21
Andre	19	3	4
Totalt	612	100	8

Kilder: Doktorgradsregisteret, NIFU og SSBs registre.

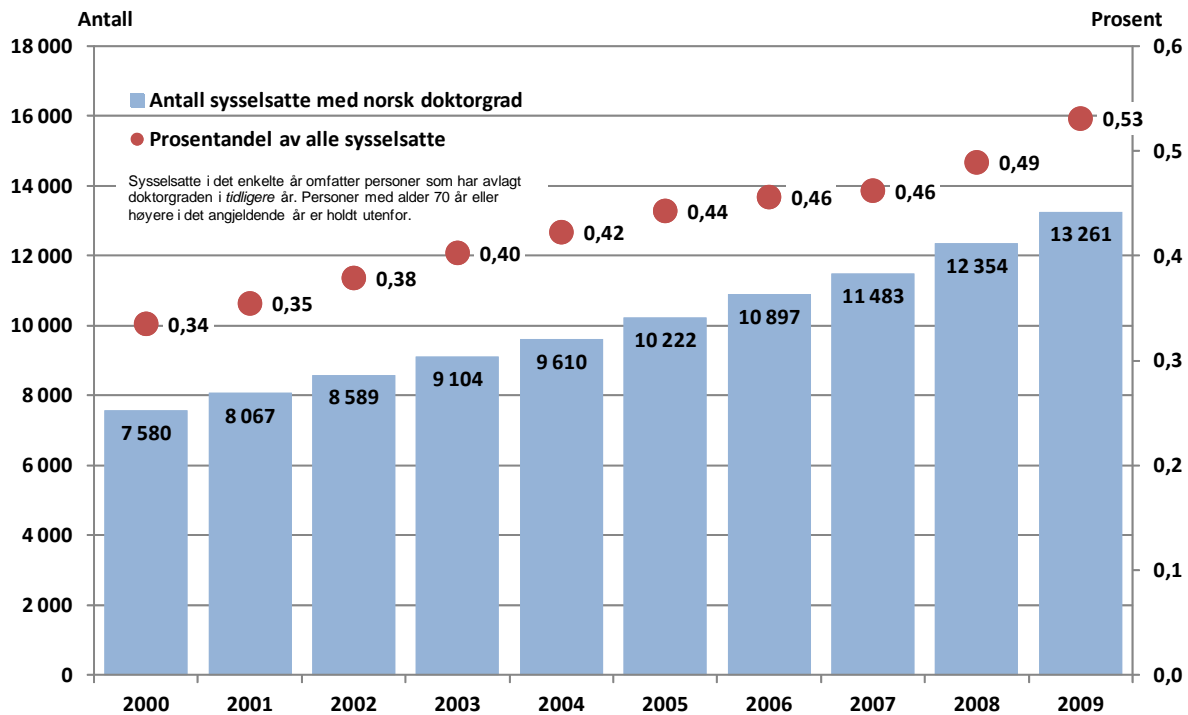
Tabell 31 Personer med norsk doktorgrad 2000-2008 og ikke-norsk statsborgerskap med alder under 70 år i 2009, som ikke var registrert med bosted eller arbeidssted i Norge i 2009. Etter fagområde for doktorgrad og kjønn.

Fagområde	Kvinner	Menn	Alle	Prosentandel
Humaniora	19	23	42	7
Samfunnsvitenskap	23	58	81	13
Matematikk/naturvitenskap	50	134	184	30
Teknologi	15	81	96	16
Medisin og helsefag	52	84	136	22
Landbruksvitenskap/veterinærmedisin	18	55	73	12
Totalt	177	435	612	100
<i>Prosentandel</i>	<i>29</i>	<i>71</i>	<i>100</i>	

Kilder: Doktorgradsregisteret, NIFU og SSBs registre.

6 Doktoresnes andel av alle sysselsatte

I 2009 var det i alt 2 497 000 sysselsatte i Norge.¹⁰ Antall sysselsatte med norsk doktorgrad avlagt t.o.m. 2008 var 13 261, som utgjorde vel 0,5 prosent av alle sysselsatte i 2009, se Figur 17.

Kilde: Doktorgradsregisteret, NIFU, og SSBs statistikkbank.

Figur 17 Antall sysselsatte 2000-2009 med norsk doktorgrad og deres andel av totalt antall sysselsatte.

I årene 2009-2011 har nærmere 3 700 personer avlagt doktorgraden i Norge. Per 2012 ligger andelen med norsk doktorgrad på anslagsvis 0,65 prosent. Regner vi også med personer med doktorgrad fra utlandet ligger nok doktorgradsandelen blant de sysselsatte i størrelsesorden 0,8 prosent. Det forskerutdannede personalet utgjør således en liten, men økende del av den totale arbeidsstokken.

Doktorgradsandelen blant de sysselsatte er klart høyest i næringskategorien *Forskning og utviklingsarbeid* (som i første rekke inkluderer forskningsinstituttene utenfor academia) med 17,7 prosent i 2009 (se Tabell 32). *Undervisning* stod for 2,7 prosent. Denne kategorien omfatter undervisning på alle nivåer inkludert universiteter og høyskoler, som utgjør en mindre andel av det totale antall sysselsatte i næringen. Andelen sysselsatte med doktorgrad er relativt høy også i virksomheter innen *Utvinning av råolje og naturgass*, *Farmasøytisk industri* og *Kjemisk industri*. Doktorgradsandelen er lav bl.a. i varehandel, bygg og anlegg, i hotell- og restaurantbransjen og i primærnæringene.

¹⁰ Gjelder 4. kvartal. Kilde: Statistikkbanken, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 32 Andel personer med norsk doktorgrad av totalt antall sysselsatte i 2009 etter næringskategori.

Næringskategori	Antall sysselsatte ¹⁾		Prosentandel med doktorgrad av alle sysselsatte
	Totalt	Med doktorgrad ²⁾	
A Jordbruk, skogbruk og fiske	75 248	52	0,07
B Bergverksdrift og utvinning	44 545	416	0,93
<i>Herunder:</i>			
06 Utvinning av råolje og naturgass	21 135	373	1,76
C Industri	239 583	699	0,29
<i>Herunder:</i>			
20 Kjemisk industri	9 833	133	1,35
21 Farmasøytisk industri	2 902	79	2,72
D Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	14 407	9	0,06
E Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	12 229	12	0,10
F Bygge- og anleggsvirksomhet	186 375	22	0,01
G Varehandel; reparasjon av motorvogner	364 870	151	0,04
H Transport og lagring	141 361	58	0,04
I Overnattings- og serveringsvirksomhet	78 077	5	0,01
J Informasjon og kommunikasjon	85 327	314	0,37
K Finansierings- og forsikringsvirksomhet	49 876	58	0,12
L Omsetning og drift av fast eiendom	24 996	22	0,09
M Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	122 257	3 131	2,56
<i>Herunder:</i>			
72 Forskning og utviklingsarbeid	13 782	2 438	17,69
N Forretningsmessig tjenesteyting	119 498	72	0,06
O Offentlig administrasjon og forsvar, og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning	149 027	648	0,43
P Undervisning	196 495	5 294	2,69
Q Helse- og sosialtjenester	490 088	2 070	0,42
R Kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter	41 117	139	0,34
S Annen tjenesteyting	49 300	89	0,18
T Lønnet arbeid i private husholdninger	610
U Internasjonale organer	169
Uoppgitt	11 545
Totalt	2 497 000	13 261	0,53

Kilder: Doktorgradsregisteret, NIFU og SSBs registre.

¹⁾ I 4.kvartal 2009.

²⁾ Avlagt i tidsrommet 1970-2008.

7 Hvor i landet bor og arbeider doktorene?

Personer som har avlagt doktorgraden, arbeider i stor utstrekning ved universitetene og de vitenskapelige høyskolene. Av dette følger at vi finner dem først og fremst i eller omkring de større byene hvor disse institusjonene er lokalisert. Oslo og Akershus dominerer, med 45 prosent av de sysselsatte doktorene i 2009, se Tabell 33 og Figur 18. Dette er riktignok en relativ nedgang fra 1992, da disse to fylkene hadde 50 prosent av doktorene. Ellers finner vi mange med doktorgrad i Hordaland (Bergensområdet) – 15 prosent i 2009 – og i Sør-Trøndelag (Trondheim og omkringliggende kommuner) – 16 prosent. Doktorene i Troms og Rogaland utgjorde hhv 6 og 5 prosent av de sysselsatte doktorene i 2009.

Tabell 33 Personer med norsk doktorgrad etter arbeidsplass i Norge. Fylkesvis lokalisering. 1992-2009.

Fylke	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2007	2008	2009
1 Østfold	32	39	49	71	86	100	100	110	121	127	139
2 Akershus	413	533	629	738	865	985	1 075	1 177	1 286	1 399	1446
3 Oslo	1 628	1 853	2 141	2 461	3 024	3 414	3 647	4 208	4 464	4 803	5091
4 Hedmark	22	28	33	39	40	48	65	86	95	112	116
5 Oppland	26	40	53	69	83	90	104	116	124	140	152
6 Buskerud	43	55	67	88	103	110	116	142	140	153	170
7 Vestfold	34	35	50	70	85	91	112	115	146	156	170
8 Telemark	66	80	96	115	134	157	170	180	160	185	187
9 Aust-Agder	17	26	31	38	45	53	58	65	63	64	71
10 Vest-Agder	35	46	55	77	84	104	134	163	182	210	237
11 Rogaland	161	204	243	287	342	369	405	520	570	628	664
12 Hordaland	564	718	907	1 007	1 223	1 398	1 609	1 816	1 870	2 076	2202
14 Sogn og Fjordane	21	21	34	38	48	58	65	68	72	79	86
15 Møre og Romsdal	27	37	60	66	87	97	123	141	150	161	179
16 Sør-Trøndelag	728	907	1 043	1 166	1 318	1 502	1 724	1 956	2 034	2 182	2305
17 Nord-Trøndelag	30	30	33	48	62	68	77	88	107	113	130
18 Nordland	24	36	42	61	78	90	116	126	148	173	188
19 Troms	187	249	326	340	446	515	607	706	753	830	900
20 Finnmark	4	8	11	14	25	23	29	31	31	41	46
Totalt	4 062	4 945	5 903	6 793	8 178	9 272	10 336	11 814	12 516	13 632	14 479

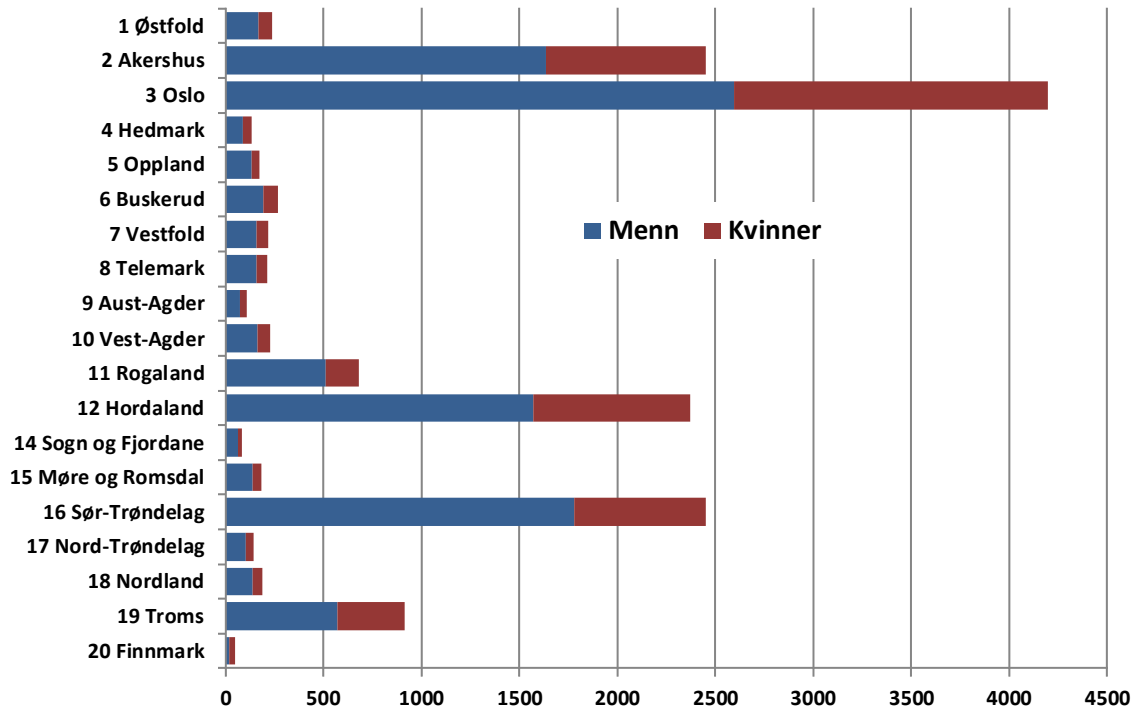
Kilde: Doktorgradsregisteret, NIFU, og SSBs registre. - Tabellen omfatter doktorgrader avlagt t.o.m. 2009.

Kvinneandelen blant doktorene varierer fra 59 prosent i Finnmark til 23 prosent i Oppland, se Figur 18. Gjennomsnittet på landsbasis i 2009 er 33 prosent kvinner. I Oslo er kvinneandelen 38 prosent og i Sør-Trøndelag 27 prosent. Det har sammenheng med fagprofilen blant doktorene, som framgår av Figur 19. Generelt er kvinneandelen høy i samfunnsvitenskap, humaniora og medisin/helsefag og lav i matematikk/naturvitenskap og teknologi (MNT-fagene). Mens MNT-fagene står for halvparten av alle doktorer på landsbasis i 2009, hører bare tredjeparten av doktorene med arbeidsted i Oslo under disse fagområdene. Høyest andel for MNT-fagene finner vi i trøndelagsfylkene, Telemark og Aust-Agder. I Oslo er prosentandelen med medisin/helsefag større enn i noe annet fylke. Humaniora og samfunnsvitenskap er særlig sterkt representert i Finnmark, Nordland og Vest-Agder.

Statistikk på kommunenivå bekrefter at doktorgradsuttannede personale i første rekke er bosatt i de store byene og i noen av nabokommunene til disse. Figur 20 viser at Ås skiller seg ut som kommunen med klart flest doktorer i forhold til innbyggertallet, mens Trondheim og Tromsø er like klare som nummer to og tre. Bortsett fra "universitetsnære" kommuner finner vi høy doktorgradsandel i noen

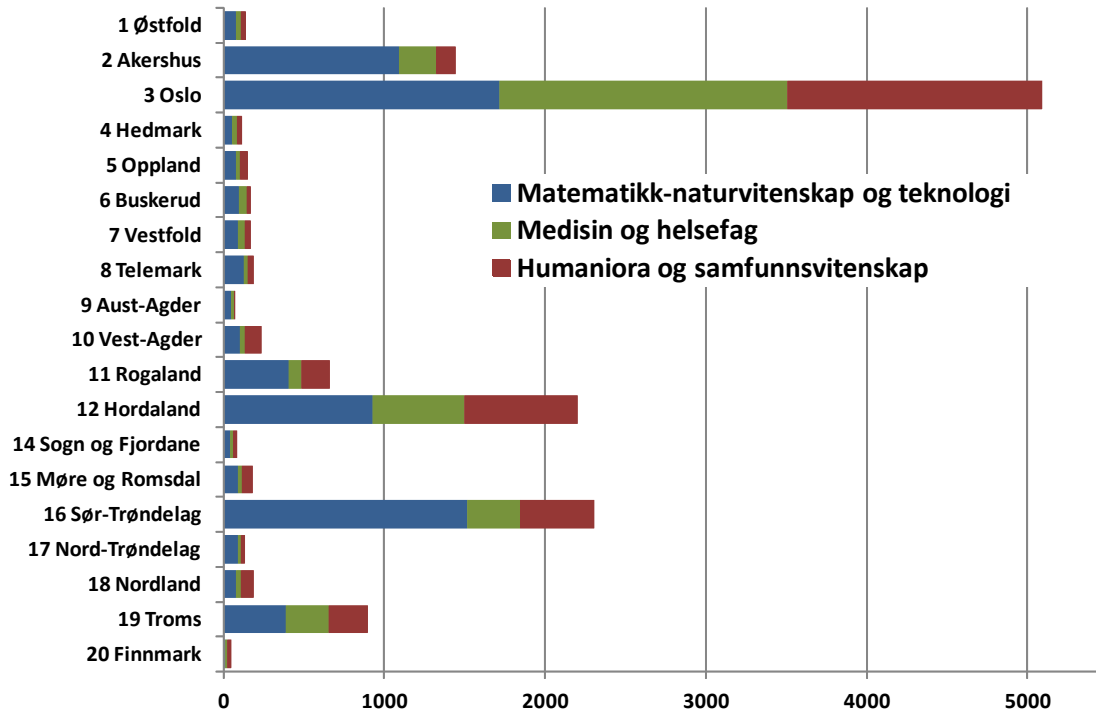
kommuner med statlige høyskoler og i enkelte vestlandskommuner med teknologi-/industri miljøer av en viss størrelse.

Tabell V 5 i vedlegget gir en oversikt over alle kommuner hvor det i 2009 var sysselsatt minst 5 personer med doktorgrad.

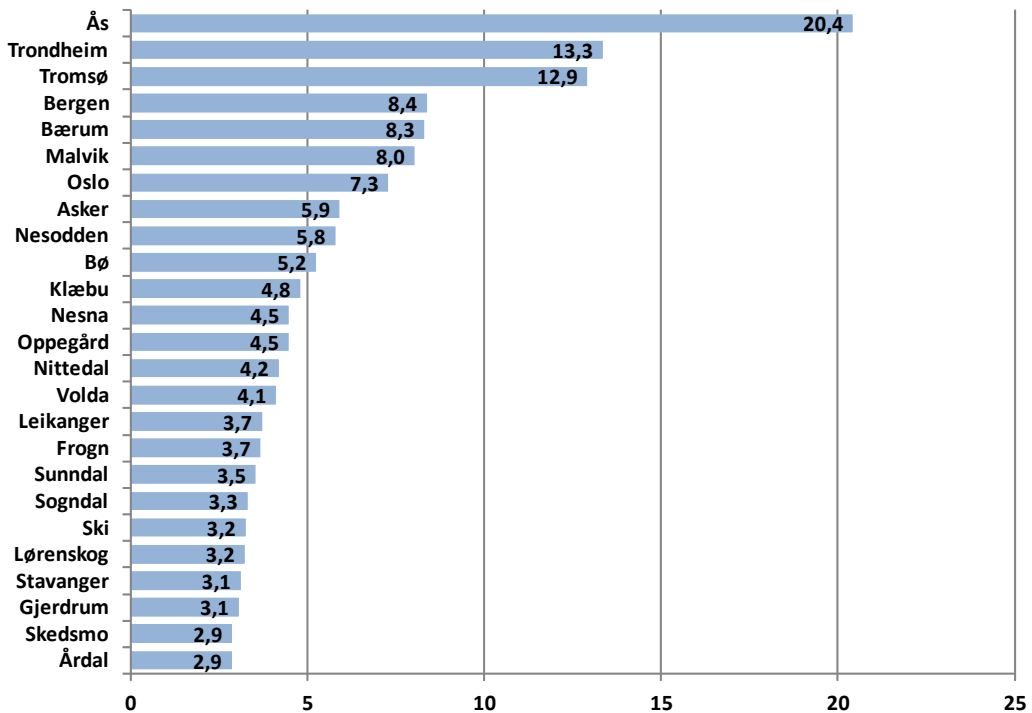
Kilde: Doktorgradsregisteret, NIFU, og SSBs registre.

Figur 18 Personer med norsk doktorgrad i 2009 etter bostedsfylke og kjønn.

Kilde: Doktorgradsregisteret, NIFU, og SSBs registre.

Figur 19 Personer med norsk doktorgrad i 2009 etter fylke for arbeidssted og fagfelt.

Kilde: Doktorgradsregisteret, NIFU, og SSBs registre.

Doktorgrader per 1000 innbyggere

Figur 20 Personer med doktorgrad per 1000 innbyggere, etter bostedskommune. Prosent.

Hvilke næringer arbeider doktorene i de ulike fylkene innenfor? Eller – hvor er de næringer lokalisert som har doktorgradsutdannede i arbeidsstokken?

I 2009 var *Undervisning* (i første rekke ved universiteter og høyskoler) det viktigste arbeidsområdet for de doktorgradsutdannede i nesten alle fylker (Tabell 34). *Forskning og utvikling* – hvor forskningsinstituttene inngår – stod for en betydelig andel av de sysselsatte i Sør-Trøndelag, Sogn og Fjordane og Akershus. *Industrien* sysselsatte en betydelig andel av doktorene i Buskerud, Vestfold, Østfold og Telemark. *Bergverksdrift og utvinning* var relativt størst i Nord-Trøndelag (Stjørdal kommune) og stor også i Rogaland. Nesten 60 prosent av alle med doktorgrad som var sysselsatt innenfor *Offentlig administrasjon*, hadde arbeidsplass i Oslo. Tar vi med Akershus i tillegg, blir prosentandelen 71.

Tabell 34 Personer med norsk doktorgrad i arbeidslivet 2009. Prosentfordeling av næringshovedområdene etter arbeidsplassenes lokalisering per fylke.

Fylke	Næringshovedområde									Totalt	(N = personer med doktorgrad)
	Offentlig administrasjon	Undervisning	Helse- og sosialtjenester	Annen offentlig virksomhet	Forskning og utvikling ¹⁾	Industri	Bergverksdrift og utvinning	Jordbruk, skogbruk og fiske	Annen tjenesteyting		
1 Østfold	4,0	28,0	21,6	0,8	7,2	27,2	-	-	11,2	100,0	(125)
2 Akershus	5,8	20,9	11,4	0,8	21,7	5,9	4,7	0,9	27,9	100,0	(1 325)
3 Oslo	8,3	37,1	21,6	2,4	17,0	3,9	0,3	0,2	9,2	100,0	(4 618)
4 Hedmark	4,4	40,7	19,5	8,8	7,1	4,4	-	7,1	8,0	100,0	(113)
5 Oppland	5,0	38,8	14,4	-	..	15,8	-	-	12,2	100,0	(139)
6 Buskerud	4,5	21,3	21,3	1,3	..	29,7	-	0,6	19,4	100,0	(155)
7 Vestfold	6,9	33,3	18,9	0,6	..	29,6	-	-	10,7	100,0	(159)
8 Telemark	3,4	30,3	10,7	-	19,7	24,2	-	0,6	11,2	100,0	(178)
9 Aust-Agder	3,3	21,3	14,8	1,6	..	3,3	6,6	4,9	14,8	100,0	(61)
10 Vest-Agder	2,8	51,4	10,3	1,4	5,6	18,2	..	-	10,3	100,0	(214)
11 Rogaland	3,0	33,6	9,4	1,8	9,1	4,6	25,4	0,3	12,9	100,0	(607)
12 Hordaland	1,9	48,9	15,2	1,7	18,8	2,8	4,9	0,3	5,4	100,0	(2 017)
14 Sogn og Fjordane	4,2	36,6	15,5	1,4	23,9	4,2	-	2,8	11,3	100,0	(71)
15 Møre og Romsdal	1,2	45,2	10,7	0,6	14,3	14,9	1,8	0,6	10,7	100,0	(168)
16 Sør-Trøndelag	2,1	45,8	7,6	1,6	29,4	2,6	0,4	0,1	10,4	100,0	(2 129)
17 Nord-Trøndelag	5,8	24,8	8,3	-	..	10,7	37,2	-	5,0	100,0	(121)
18 Nordland	4,6	53,4	10,9	2,3	10,3	5,7	1,1	2,9	8,6	100,0	(174)
19 Troms	1,1	59,1	18,1	0,1	15,5	1,5	1,8	-	2,8	100,0	(814)
20 Finnmark	7,7	43,6	17,9	5,1	..	2,6	7,7	2,6	5,1	100,0	(39)
Kontinentalsokkelen, Svalbard og Jan Mayen	..	44,1	-	23,5	..	-	100,0	(34)
Totalt	4,9	39,9	15,6	1,7	18,4	5,3	3,1	0,4	10,7	100,0	(13 261)

Kilde: Doktorgradsregisteret, NIFU og SSBs registre og statistikkbank

- = Ingen doktorer, .. = Mindre enn 100 sysselsatte i næringen.

¹⁾ Næringskode 72.

I forhold til antall sysselsatte var doktorgradsandelen naturlig nok klart høyest i næringskategorien *Forskning og utvikling*, se Tabell 35. Atten prosent av alle sysselsatte i denne kategorien i 2009 hadde doktorgrad. I *Undervisning*, som omfatter undervisning på alle nivåer, hadde tre av hundre doktorgrad. I alle andre næringskategorier lå doktorgradsandelen lavere enn én prosent.

Sør-Trøndelag er det fylket hvor doktorene utgjorde den største andelen av den totale arbeidsstokken i 2009, med 1,4 prosent. For øvrig lå Oslo, Troms og Hordaland godt over landsgjennomsnittet på 0,53 prosent. Doktorgradsandelen er altså høyest i de fylker hvor de "gamle" universitetene befinner seg. Tabell 35 viser i detalj andelen doktorer blant de sysselsatte i den enkelte næringskategori i hvert fylke i 2009.

Tabell 35 Prosentandel med doktorgrad blant sysselsatte i 2009 etter næringshovedområde og arbeidsfylke.

Fylke	Næringshovedområde									Totalt	(N = personer med doktorgrad)
	Offentlig administrasjon	Undervisning	Helse- og sosialtjenester	Annen offentlig virksomhet	Forskning og utvikling ¹⁾	Industri	Bergverksdrift og utvinning	Jordbruk, skogbruk og fiske	Annen tjenesteyting		
1 Østfold	0,08	0,40	0,11	0,03	3,18	0,21	-	-	0,03	0,11	(125)
2 Akershus	0,64	1,58	0,32	0,15	15,45	0,53	2,31	0,38	0,27	0,55	(1 325)
3 Oslo	1,08	6,32	1,57	0,43	19,15	1,19	1,75	1,12	0,17	1,09	(4 618)
4 Hedmark	0,08	0,70	0,11	0,31	7,14	0,06	-	0,15	0,03	0,13	(113)
5 Oppland	0,14	0,78	0,10	-	..	0,26	-	-	0,05	0,16	(139)
6 Buskerud	0,11	0,40	0,13	0,05	..	0,28	-	0,03	0,05	0,13	(155)
7 Vestfold	0,20	0,64	0,14	0,03	..	0,36	-	-	0,04	0,15	(159)
8 Telemark	0,15	0,91	0,11	-	9,51	0,46	-	0,05	0,06	0,23	(178)
9 Aust-Agder	0,07	0,32	0,09	0,07	..	0,04	0,86	0,23	0,04	0,13	(61)
10 Vest-Agder	0,15	1,56	0,13	0,10	7,45	0,31	..	-	0,06	0,25	(214)
11 Rogaland	0,19	1,27	0,14	0,16	8,99	0,10	0,88	0,03	0,08	0,27	(607)
12 Hordaland	0,31	4,60	0,61	0,41	20,83	0,21	2,40	0,12	0,10	0,82	(2 017)
14 Sogn og Fjordane	0,11	0,56	0,10	0,07	10,63	0,04	-	0,05	0,04	0,13	(71)
15 Møre og Romsdal	0,04	0,81	0,07	0,03	12,97	0,11	0,54	0,02	0,03	0,13	(168)
16 Sør-Trøndelag	0,55	5,98	0,54	0,62	21,32	0,45	1,22	0,05	0,31	1,40	(2 129)
17 Nord-Trøndelag	0,20	0,55	0,07	-	..	0,21	5,48	-	0,02	0,20	(121)
18 Nordland	0,09	0,91	0,07	0,12	12,50	0,10	0,43	0,07	0,03	0,15	(174)
19 Troms	0,14	5,55	0,74	0,04	19,03	0,31	4,57	-	0,07	1,03	(814)
20 Finnmark	0,09	0,47	0,09	0,19	..	0,05	0,41	0,04	0,01	0,11	(39)
Kontinentalsokkelen, Svalbard og Jan Mayen	..	13,51	-	0,06	..	-	0,19	(34)
Totalt	0,43	2,69	0,42	0,25	17,69	0,29	0,93	0,07	0,12	0,53	(13 261)
(N=personer med doktorgrad)	(648)	(5 294)	(2 070)	(228)	(2 438)	(699)	(416)	(52)	(1 416)	(13 261)	

Kilde: Doktorgradsregisteret, NIFU og SSBs registre og statistikkbank

- = Ingen doktorer, .. = Mindre enn 100 sysselsatte i næringen.

¹⁾ Næringskode 72.

8 Mobilitet

8.1 Mellom regioner

I hvilken grad er det sammenheng mellom doktorgradsinstitusjonen og doktorernes geografiske lokalisering i arbeidslivet?

Mobiliteten mellom landsdelene er forholdsvis lav, se Tabell 36. Bare én av ti doktorer fra Universitetet i Oslo har funnet seg arbeid utenfor østlandsområdet. Bare to av ti med doktorgrad fra Universitetet i Bergen gjenfinnes utenfor vestlandsområdet. Også doktorer fra Universitetet i Tromsø rekrutteres primært til arbeidsplasser lokalt, mer enn syv av ti gjenfinnes i de tre nordligste fylkene. For NTNU er mobiliteten høyere, noe som har sammenheng med fagprofilen – doktorutdanningen i ingeniørfagene er mer eller mindre samlet ved dette lærestedet, og doktorene i disse fagene sprer seg på flere landsdeler. Men også for NTNU finner vi igjen mer enn halvparten av doktorene på arbeidsplasser lokalt – i trøndelagsfylkene.

En del doktorander er i liten grad fysisk til sted ved den gradsutstedende institusjonen, men utfører doktorgradsarbeidet ved en annen institusjon eller et annet arbeidssted. Eksempler er doktorer fra NTNU som var stipendiater ved Institutt for energiteknikk på Kjeller eller var knyttet til teknologimiljøet i Grenland. Disse er ikke mobile i ordinær forstand og bidrar til at den reelle mobiliteten blir enda lavere enn tallene viser.

Tabell 36 Lokalisering av arbeidssted (landsdel) i 2009 for personer som avla doktorgraden i tidsrommet 1970-2008. Prosent.

Lærested	Arbeidsstedets lokalisering - landsdel					Totalt	(N)
	Østlandet	Sørlandet	Vestlandet	Trøndelag	Nord-Norge		
Univ. i Oslo	89	2	5	2	2	100	(4 677)
Univ. i Bergen	14	2	79	3	2	100	(2 392)
NTNU	30	2	12	53	3	100	(3 725)
Univ. i Tromsø	15	2	5	4	74	100	(1 003)
UMB	84	2	9	3	2	100	(675)
Andre institusjoner på Østlandet	87	3	6	3	2	100	(466)
Andre institusjoner på Vestlandet	24	6	61	4	4	100	(296)
Andre institusjoner	100	(27)
Totalt	52	2	22	17	8	100	(13 261)

Kilder: Doktorgradsregisteret, NIFU og SSBs registre.

NB! ..= N<100.

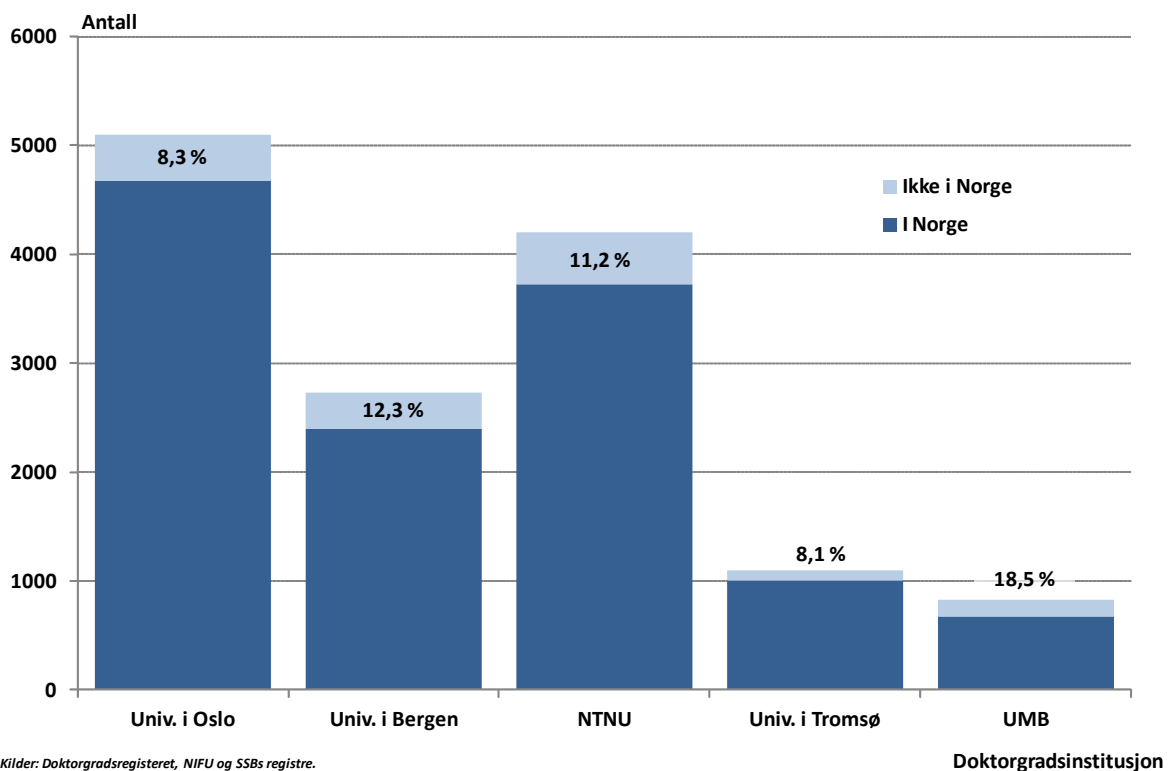
De andre institusjonene på Østlandet er spesialiserte institusjoner for veterinærfag, arkitektur, idrett osv. Man kunne ha ventet at doktorene fra disse ville spre på flere landsdeler, men det er ikke tilfelle. For disse institusjonene samlet har 87 prosent av doktorene funnet seg arbeid på Østlandet.

Samlet for alle de fire gamle universitetene gjelder det at tre av fire forblir i den samme landsdel som det universitet de avla doktorgraden ved. Bare én av fire (26 prosent) flytter altså ut av landsdelen. Det er en viss forskjell på kvinner og menn. Mens mobiliteten blant de mannlige doktorene var 29 prosent, var den bare 20 prosent blant de kvinnelige.

De av doktorene som flytter til andre landsdeler, trekkes i hovedsak til Østlandet. Mer enn halvparten (52 prosent) av alle doktorer arbeidet på Østlandet i 2009 – og hele 45 prosent i Oslo eller Akershus. Universitetet i Oslo stod for 35 prosent av doktorene totalt.

Av alle doktorer med norsk doktorgrad som arbeidet på Østlandet i 2009, hadde 61 prosent doktorgraden fra Universitetet i Oslo. Av alle som arbeidet på Vestlandet, hadde 66 prosent graden fra Universitetet i Bergen. Av alle som arbeidet i Trøndelag, hadde 88 prosent graden fra NTNU. Av alle som arbeidet i Nord-Norge, hadde 71 prosent graden fra Universitetet i Tromsø.

I dette kapitlet har vi så langt beskrevet mobiliteten blant dem som var sysselsatt i Norge i 2009. Som redegjort for i kapittel 5 er om lag 1500 doktorer i arbeidsfør alder i 2009 ikke registrert i norsk arbeidsliv dette året. De fleste av dem har trolig reist ut av landet. Figur 21 viser hvordan denne restkategorien fordeler seg på de største doktorgradsutstedende institusjonene.

Figur 21 Doktorer som avla graden 1970-2008 etter doktorgradsinstitusjon og lokalisering av arbeidssted i 2009.

8.2 Mellom næringer

I hvilken grad skifter doktorgradsutdannet personale arbeidsplass i løpet av karrieren? Våre data gir ikke grunnlag for å besvare dette direkte, fordi vi ikke kjenner den enkeltes arbeidssted.¹¹ Vi har imidlertid opplysning om arbeidsstedets næringstilknytning, og vi kan undersøke om denne endres over tid for den enkelte arbeidstaker. Ved å kartlegge næringsskiftene får vi et inntrykk av doktorenes mobilitet på arbeidsmarkedet. Det må imidlertid manes til en viss varsomhet i tolkningen av slike næringsskift. Næringsskift måles som endringer i kodingen av arbeidsstedets næringstilknytning. I en del tilfeller kan

¹¹ Dette gjelder dataene om generell arbeidstilknytning basert på SSBs registre, som benyttes i dette kapitlet. Mobilitet innenfor forskningssektoren kan undersøkes ved hjelp av NIFUs forskerpersonalregister.

kodeendringene snarere være resultatet av strukturelle endringer i foretaket, for eksempel fusjoner eller oppdelinger, enn at arbeidstakeren har flyttet på seg. Endring i kodepraksis kan også spille inn.

Som tidligere nevnt er det avlagt 17 628 doktorgrader ved norske institusjoner i tidsrommet 1970-2009. Av doktorene fra denne perioden er i alt 15 991 registrert i arbeidslivet i ett eller flere av årene 1996-2009. De forhold som er omtalt ovenfor tilsier at vi bør benytte forholdsvis grove næringskategorier når mobiliteten skal studeres. Tabell 37 viser fordelingen på næringskategoriene i de enkelte år i perioden 1996-2009. Antallet registrerte per år øker betydelig som følge av at nye og større doktorgradskull gjør sin entré på arbeidsmarkedet hvert år.

Tabell 38 viser i hvilken grad doktorene i årenes løp har endret sin næringstilknytning, jf. kategoriene i Tabell 37. Mobiliteten mellom næringer kan karakteriseres som beskjeden. Hele 61 prosent av doktorene er kun registrert på én næringskategori gjennom hele perioden 1996-2009 eller i den del av perioden hvor registrering er mulig. (Arbeidslivsregistrering er foretatt tidligst i det år doktorgraden ble avlagt. De som avla doktorgraden i 2009 og som derfor bare har hatt én registreringsmulighet, er naturligvis ikke registrert med endringer i det hele tatt.) For 20 prosent er det registrert én endring i næringstilknytning, for 13 prosent to endringer og for 4 prosent tre endringer. Tre prosent av doktorene har skiftet næring fire ganger eller mer.

Tabell 39 viser at 52 prosent, eller vel halvparten, av doktorene bare har vært tilknyttet offentlig sektor, dvs. i første rekke universiteter og høyskoler. Andelen som bare har vært knyttet til privat sektor, som her inkluderer kategorien *Forskning og utvikling* (kode 72), utgjør 26 prosent av alle doktorene. Nesten like mange, 22 prosent, har vært knyttet til *begge* hovedsektorene i løpet av fjortenårsperioden 1996-2009. Bare 22 prosent av dem som bare har vært knyttet til offentlig sektor, har hatt endring i næringstilknytning, mot 31 prosent av dem som bare har vært knyttet til privat sektor. Alle som har hatt tilknytning til begge hovedsektorene, har naturlig nok byttet næring, 43 prosent én gang, 33 prosent to ganger og 24 prosent tre eller flere ganger.

I alt 4808 doktorer har vært knyttet til virksomheter klassifisert under næring 72 *Forskning og utvikling*. Som tidligere nevnt dreier dette seg i første rekke om enheter i *instituttsektoren*. Av disse doktorene har 1679 bare vært knyttet til denne næringen. Mange – 2234 – har også vært i offentlig sektor i løpet av karrieren, mens 1441 har vært i andre deler av privat sektor.

Tabell 37 Næringstilknytning i årene 1996-2009 for personer med doktorgrad 1970-2009.

Næringskategori	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Jordbruk, skogbruk og fiske	10	12	16	14	23	28	39	34	32	43	47	45	53	54
Bergverk og utvinning	183	212	244	278	261	281	325	339	357	383	445	434	385	434
Industri	356	359	371	417	509	550	551	541	574	595	629	695	719	718
Tjenesteyting	1 528	1 749	1 934	2 124	2 378	2 495	2 628	2 734	2 845	3 027	3 210	3 485	4 001	4 128
Herav <i>Forskning og utvikling</i> (kode 72)	1 047	1 218	1 311	1 469	1 664	1 721	1 653	1 783	1 886	1 986	2 071	2 188	2 527	2 632
Udenvisning	2 378	2 534	2 616	2 832	3 006	3 498	3 707	3 907	4 213	4 499	4 770	4 995	5 427	5 704
Helse og sosialtjenester	975	1 054	1 085	1 208	1 334	1 178	1 312	1 523	1 585	1 726	1 841	1 931	2 019	2 261
Offentlig administrasjon mm	423	446	456	461	619	615	645	616	640	663	705	755	807	926
Totalt	5 853	6 366	6 722	7 334	8 130	8 645	9 207	9 694	10 246	10 936	11 647	12 340	13 411	14 225

Kilder: Doktorgradsregisteret, NIFU og SSBs registre.

NB! Næringstilknytning er ikke registrert i år forut for doktorgradsåret. Bare personer med alder 70 år eller lavere er registrert.

Tabell 38 Endringer i næringstilknytning i årene 1996-2009 for personer med doktorgrad 1970-2009.

Antall endringer	Antall år registrert i arbeidslivet														Totalt	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	Antall	Prosent
0	1 354	1 120	804	647	539	448	405	418	375	343	359	373	487	2 014	9 686	60,6
1		160	216	215	237	195	205	199	187	187	193	188	250	698	3 130	19,6
2			32	38	77	84	99	114	112	146	156	171	210	774	2 013	12,6
3				6	8	25	24	39	52	52	46	63	100	294	709	4,4
4						3	3	11	12	23	29	32	33	172	318	2,0
5							2		1	4	8	7	19	51	92	0,6
6 el. flere								1		1	3	2	5	31	43	0,3
Totalt	1 354	1 280	1 052	906	861	755	738	782	739	756	794	836	1 104	4 034	15 991	100,0

Kilder: Doktorgradsregisteret, NIFU og SSBs registre.

NB! Næringstilknytning er ikke registrert i år forut for doktorgradsåret. Bare personer med alder 70 år eller lavere er registrert.

Tabell 39 Endringer i næringstilknytning i årene 1996-2009 for personer med doktorgrad 1970-2009, etter hovedsektor.

Antall endringer	Bare offentlig	Bare privat	Både offentlig og privat	Totalt
0	6 509	2 894		9 403
1	887	768	1 478	3 133
2	651	352	1 144	2 147
3	172	123	494	789
4	98	43	224	365
5	20	5	82	107
6 eller flere	16	3	28	47
Totalt	8 353	4 188	3 450	15 991
<i>Prosentandel</i>	<i>52</i>	<i>26</i>	<i>22</i>	<i>100</i>

Kilder: Doktorgradsregisteret, NIFU og SSBs registre.

NB! Næringstilknytning er ikke registrert i år forut for doktorgradsåret. Bare personer med alder 70 år eller lavere er registrert.

- Næringskode 72Forskning og utvikling inngår her under Privat sektor.

Mobiliteten mellom hovedsektorene i de enkelte år framgår av Tabell 40. Den årlige mobiliteten varierer mellom 3 og 6 prosent. Mobiliteten var høyest rundt årtusenskiftet. I de senere år har den ligget i størrelsesorden 3 prosent. Det varierer også noe fra år til år hvilken mobilitetsretning som dominerer. I 2009 gikk flere fra privat til offentlig sektor enn omvendt. Ser vi hele perioden under ett, har hver tredje doktor skiftet hovedsektortilknytning i løpet av karrieren. Hovedbildet er likevel at de fleste doktorer forblir i den hovedsektoren de i utgangspunktet befant seg i.

Tabell 40 Mobilitet mellom offentlig og privat sektor i årene 1996-2009 for personer med doktorgrad 1970-2009.

Årlig mobilitet	Antall				Prosent mobilitet		
	Fra offentlig til privat	Fra privat til offentlig	Ingen mobilitet	Alle	Fra offentlig til privat	Fra privat til offentlig	Totalt
Fra 1996 til 1997	151	92	6 123	6 366	2,4	1,4	3,8
Fra 1997 til 1998	139	92	6 491	6 722	2,1	1,4	3,4
Fra 1998 til 1999	128	109	7 097	7 334	1,7	1,5	3,2
Fra 1999 til 2000	260	198	7 672	8 130	3,2	2,4	5,6
Fra 2000 til 2001	244	259	8 142	8 645	2,8	3,0	5,8
Fra 2001 til 2002	227	267	8 713	9 207	2,5	2,9	5,4
Fra 2002 til 2003	173	245	9 276	9 694	1,8	2,5	4,3
Fra 2003 til 2004	151	164	9 931	10 246	1,5	1,6	3,1
Fra 2004 til 2005	158	159	10 619	10 936	1,4	1,5	2,9
Fra 2005 til 2006	223	199	11 225	11 647	1,9	1,7	3,6
Fra 2006 til 2007	278	193	11 869	12 340	2,3	1,6	3,8
Fra 2007 til 2008	265	184	12 962	13 411	2,0	1,4	3,3
Fra 2008 til 2009	186	277	13 762	14 225	1,3	1,9	3,3
I løpet av hele tidsrommet	2 583	2 438	10 970	15 991	16,2	15,2	31,4

Kilder: Doktorgradsregisteret, NIFU og SSBs registre.

NB! Næringstilknytning er ikke registrert i år forut for doktorgradsåret. Bare personer med alder 70 år eller lavere er registrert.

- Næringskode 72Forskning og utvikling inngår her under Privat sektor.

9 Utlendinger

9.1 Innvandringsbakgrunn

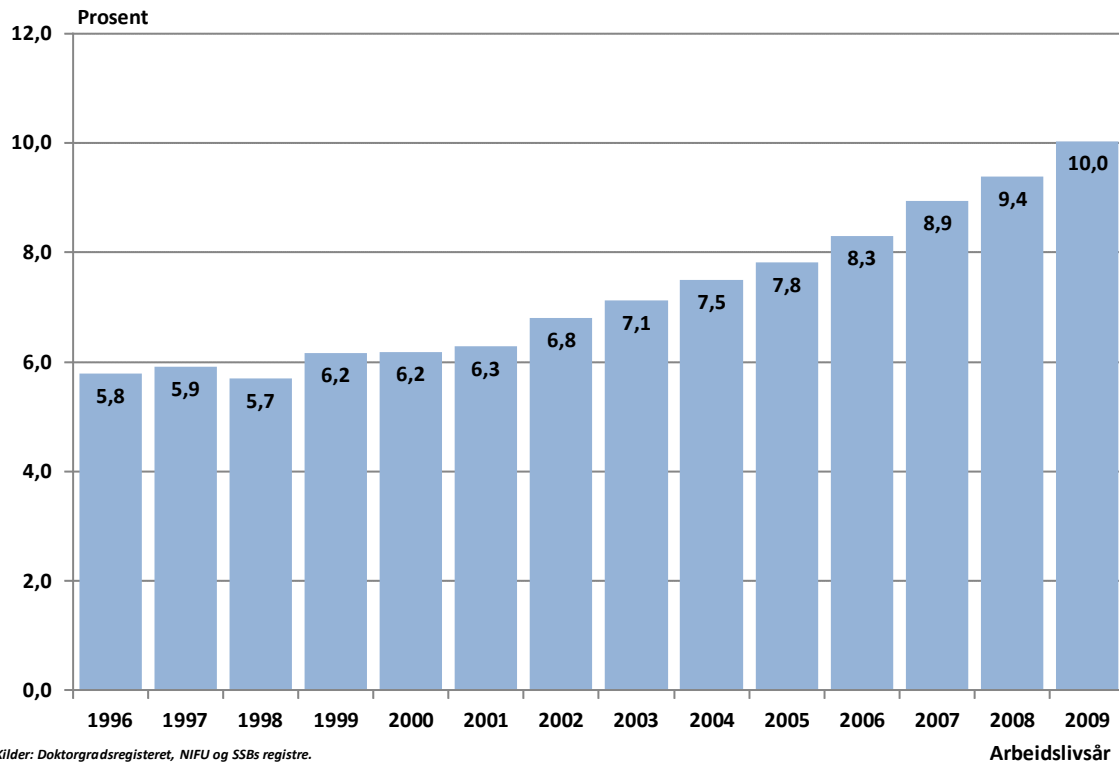
De fleste som tar doktorgraden ved en norsk institusjon, er naturlig nok både født og oppvokst i Norge. Men mange har en annen bakgrunn. Av de 13 261 personene i doktorgradskullene 1970-2008 som er registrert i arbeidsstyrken i 2009, hadde 10 prosent innvandringsbakgrunn i den forstand at de enten var første gangs innvandrere uten norsk bakgrunn (kategori B i Tabell 41) eller var født i Norge av to utenlands fødte foreldre (kategori C, det gjelder bare noen få). Utvider vi definisjonen av innvandrerbefolkning til også å omfatte alle utenlandsfødte samt norskfødte med én utenlandsk forelder, utgjør innvandrerbefolkningen vel 17 prosent av kullene. Innvandrerandelen har økt i de senere årskull av yrkesaktive doktorer fra omkring 6 prosent på 1990-tallet til 8 prosent i 2006 og 10 prosent i 2009, se Figur 22.

Tabell 41 Personer med norsk doktorgrad i arbeidsstyrken i 2009 etter innvandringsbakgrunn.

Innvandringskategori	Innvandrer- befolkning	Innvandrings- bakgrunn	Doktorgrad ¹⁾	
			Antall	Prosent
A Personer uten innvandringsbakgrunn	Nei	Nei	10 948	82,6
B Førstegenerasjonsinnvandrere uten norsk bakgrunn	Ja	Ja	1 296	9,8
C Personer født i Norge av to utenlandsfødte foreldre	Ja	Ja	35	0,3
E Utenlandsfødte med én utenlandsfødt forelder	Ja	Nei	148	1,1
F Født i Norge med én utenlandsfødt forelder	Ja	Nei	625	4,7
G Født i utlandet av norskfødte foreldre	Ja	Nei	209	1,6
Totalt			13 261	100,0

Kilder: Doktorgradsregisteret, NIFU og SSBs registre.

¹⁾ Avlagt i tidsrommet 1970-2008.

Figur 22 Prosentandel med innvandringsbakgrunn blant personer med norsk doktorgrad, som var yrkesaktive i årene 1996-2009.

Blant alle dem som tok en doktorgrad i tidsrommet 1970-2008 og som gjenfinnes i arbeidslivet i 2009, hadde altså 10 prosent "innvandringsbakgrunn" slik begrepet er definert gjennom SSBs kategorier. De med innvandringsbakgrunn fordeler seg på næringskategoriene omtrent på samme måte som doktorene uten slik bakgrunn, se Tabell 42. En noe større andel med innvandringsbakgrunn går til *Helse- og sosialtjenester* og *Tjenesteyting* og en noe lavere andel til *Undervisning* og *Offentlig administrasjon*.

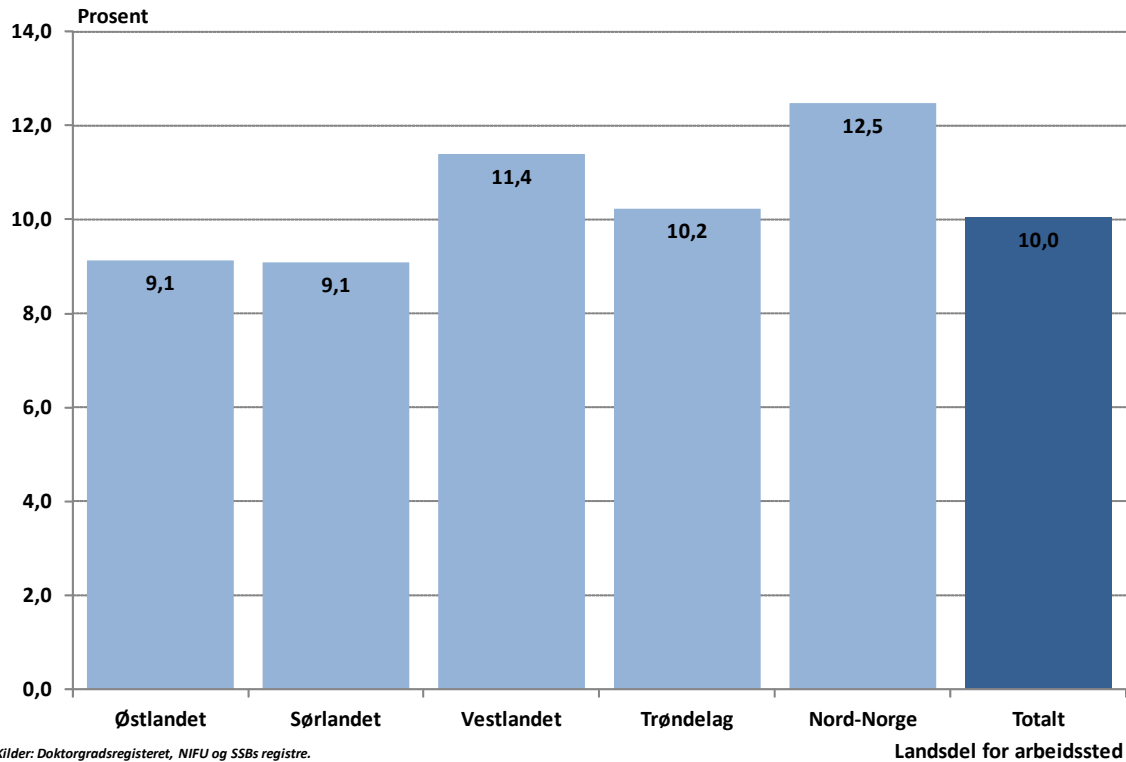
Tabell 42 Personer med norsk doktorgrad i arbeidsstyrken i 2009, etter næringskategori og innvandringsbakgrunn.

Næringskategori	Med innvandringsbakgrunn		Uten innvandringsbakgrunn		Alle	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Jordbruk, skogbruk og fiske	3	0	49	0	52	0
Bergverk og utvinning	55	4	361	3	416	3
Industri	51	4	648	5	699	5
Tjenesteyting	411	31	3 443	29	3 854	29
Undervisning	521	39	4 773	40	5 294	40
Helse og sosialtjenester	236	18	1 834	15	2 070	16
Offentlig administrasjon mm	54	4	822	7	876	7
Totalt	1 331	100	11 930	100	13 261	100

Kilder: Doktorgradsregisteret, NIFU og SSBs registre.

¹⁾ Avlagt i tidsrommet 1970-2008.

Doktorer med innvandringsbakgrunn fordeler seg også *geografisk* omtrent som dem uten innvandringsbakgrunn, men er litt overrepresentert i Nord-Norge og på Vestlandet og svakt underrepresentert på Østlandet og Sørlandet (Figur 23).

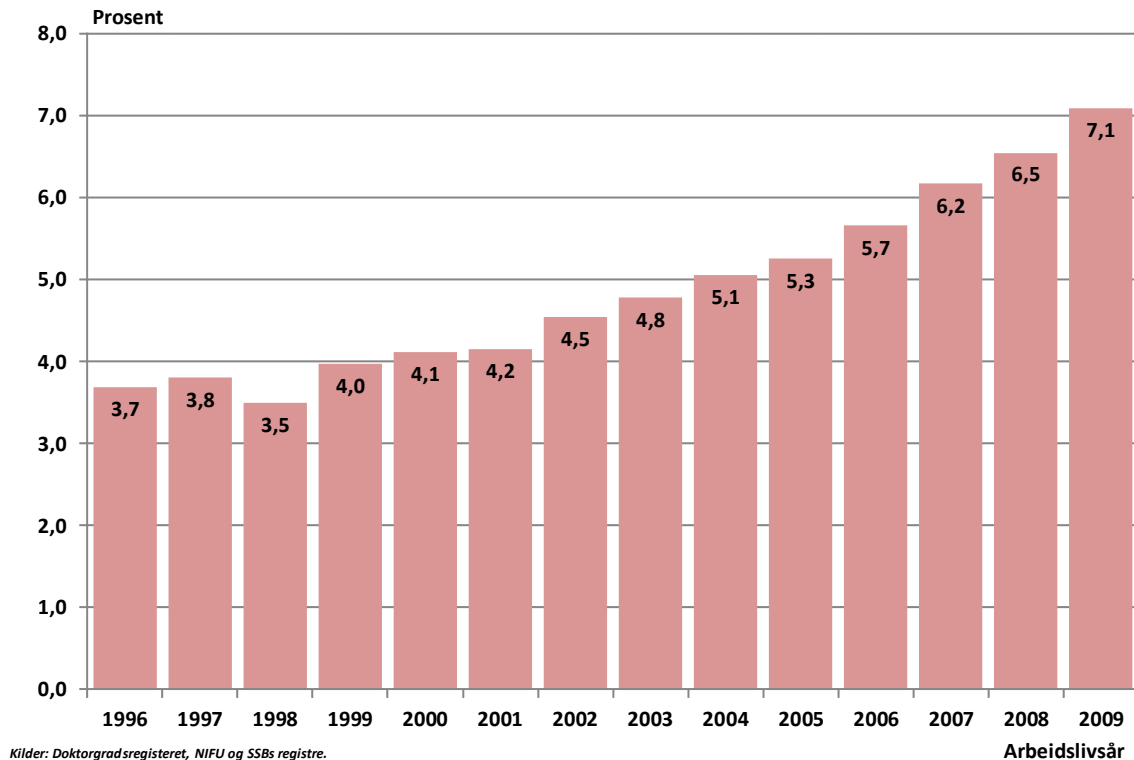
Figur 23 Personer med norsk doktorgrad i arbeidsstyrken i 2009, etter landsdel og innvandringsbakgrunn. Prosent.

9.2 Statsborgerskap

Figur 3 i kapittel 1.1 viser doktorandenes statsborgerskap på disputastidspunktet. I dette kapitlet bygger vi i første rekke på statsborgerskap slik det er registrert i SSBs registre. (Unntaket er Tabell 43, Tabell 44 og Tabell 45, som bygger på statsborgerskap på disputastidspunktet.) Det er ikke fullt samsvar mellom de to kildene. Bl.a. har nok noen av dem som ble registrert som ikke-norske statsborgere på disputastidspunktet, skiftet statsborgerskap senere og blitt norske statsborgere.

Om lag 7 prosent av doktorene i arbeidslivet i 2009 er registrert med ikke-norsk statsborgerskap. Dette er en betydelig lavere andel enn andelen utlendinger i de senere års doktorgradskull, se Figur 3, og skyldes at en stor andel av utlendingene forlater Norge etter avlagt doktorgrad, se kapittel 5. Andelen doktorer med ikke-norsk statsborgerskap i privat sektor i 2009 er litt høyere enn andelen i offentlig sektor, se Tabell 6 i kapittel 3. I dette kapitlet gis en nærmere omtale av de yrkesaktive doktorenes statsborgerskap.

Som det framgår av Tabell 6, var bare 7 prosent av doktorene i arbeidslivet i 2009 registrert med ikke-norsk statsborgerskap i SSBs registre. Over tid har det imidlertid vært økning i utlendingsandelen, fra knappe 4 prosent på 1990-tallet (Figur 24). Den sterke økningen i doktorgradskullene i de senere år må forventes å gi seg utslag også blant de yrkesaktive doktorene i de kommende årene.

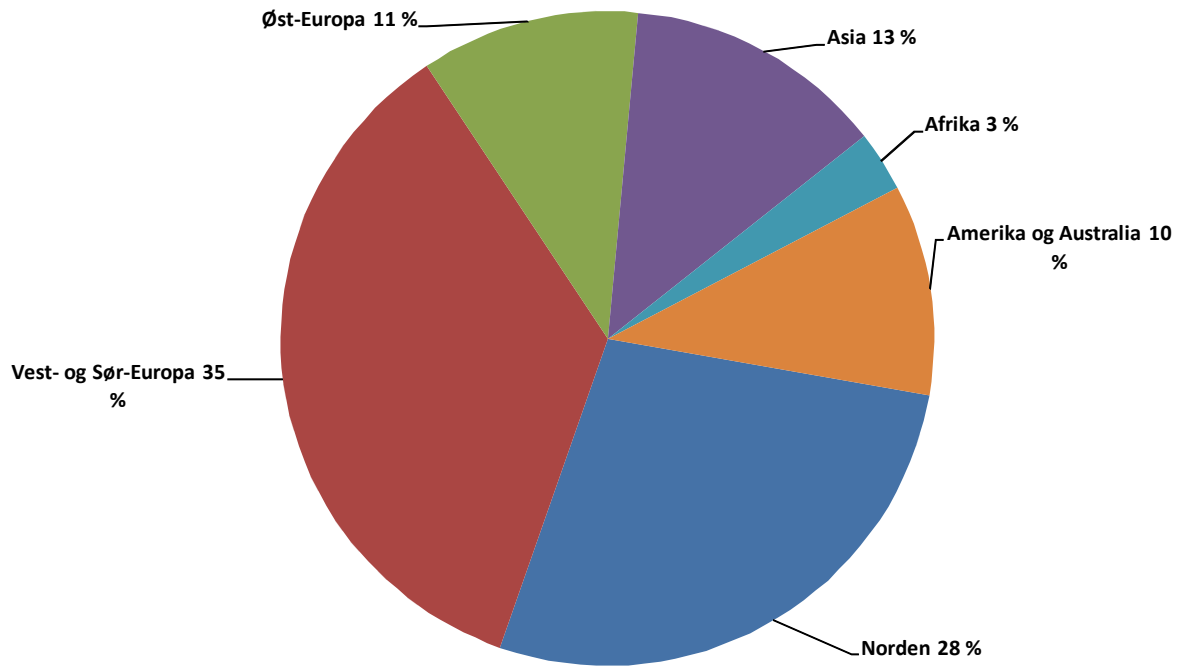
Figur 24 Prosentandel med ikke-norsk statsborgerskap blant personer med norsk doktorgrad som var yrkesaktive i årene 1996-2009.

I 2009 var det registrert i alt 940 yrkesaktive personer med norsk doktorgrad og ikke-norsk statsborgerskap. Av disse hadde 74 prosent statsborgerskap i et europeisk land, 16 prosent var fra Asia eller Afrika og 10 prosent fra Amerika eller Australia/New Zealand. Se også Figur 25.

Tyskland er klart sterkest representert blant utlendingene i 2009, se Figur 26. Deretter følger Sverige og Danmark. Innslaget av tyskere har økt betydelig i de senere år, det samme gjelder doktorer med kinesisk statsborgerskap. Også for statsborgere fra Russland og Iran er det en økning – relativt sett.

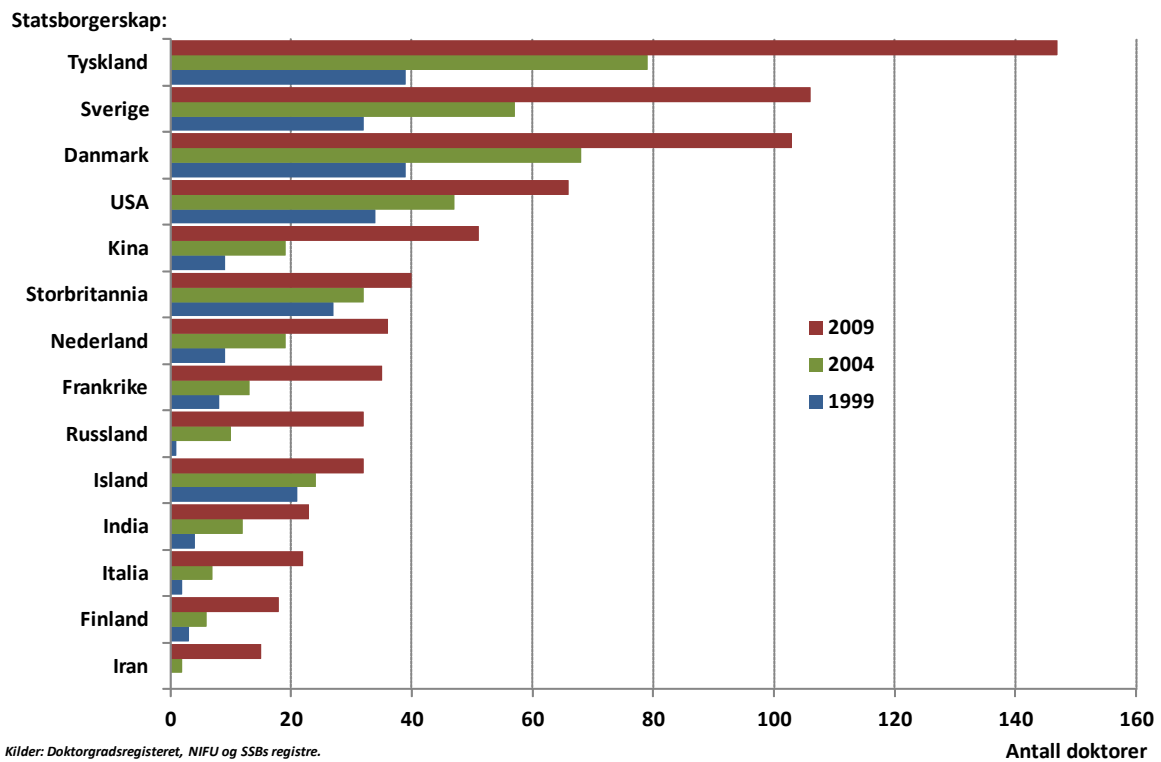
Tabell V 6 i vedlegget gir en oversikt over yrkesaktive i 2009 etter land for statsborgerskap.

Doktorer som hadde ikke-norsk statsborgerskap på disputastidspunktet har i langt mindre grad enn doktorer med norsk statsborgerskap blitt knyttet til norske universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter. Mens vel 60 prosent av de enkelte doktorgradskull med norsk statsborgerskap hadde en slik tilknytning i 2009, lå den tilsvarende andelen med ikke-norsk statsborgerskap på om lag 30 prosent og lavere. Se Tabell 43 og Tabell 44. I de fleste doktorgradskullene oppnådde om lag dobbelt så mange norske som ikke-norske doktorander å bli knyttet til norsk forskningssektor etter avlagt doktorgrad, se Tabell 45. Dette skyldes bl.a. at mange av utlendingene ikke har kunnet (f.eks. kvotestudentene) eller villet etablere seg i Norge etter avlagt doktorgrad. Mange kommer til Norge for å få en forskerutdanning, men sikter mot en yrkeskarriere i hjemlandet eller i andre land.

Kilder: Doktorgradsregisteret, NIFU og SSBs registre.

Figur 25 Utlendinger med norsk doktorgrad i arbeidsstyrken i 2009, etter region for statsborgerskap. Prosent.

Kilder: Doktorgradsregisteret, NIFU og SSBs registre.

Figur 26 Statsborgerskap blant utlendinger med norsk doktorgrad i arbeidsstyrken i 1999, 2004 og 2009.

Tabell 43 Prosentandel av utvalgte doktorgradskull med tilknytning til forskningssektoren (universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter) og med *ikke-norsk* statsborgerskap på disputastidspunktet, på ulike tidspunkter etter avlagt doktorgrad.

År siden avlagt doktorgrad	Doktorgrad avlagt i									
	1986	1988	1990	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004
5	15	16	31	35	24	20	30	27	30	31
9	15	26	33	35	22	18	31	31		
13	15	11	33	35	30	18				
17	15	21	36	35						
21	23	16								
Antall i årskullet med ikke-norsk statsborgerskap	(13)	(19)	(36)	(40)	(50)	(82)	(90)	(81)	(111)	(144)

Kilde: Forskerpersonalregisteret og Doktorgradsregisteret, NIFU

Tabell 44 Prosentandel av utvalgte doktorgradskull med tilknytning til forskningssektoren (universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter) og med *norsk* statsborgerskap på disputastidspunktet, på ulike tidspunkter etter avlagt doktorgrad.

År siden avlagt doktorgrad	Doktorgrad avlagt i									
	1986	1988	1990	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004
5	61	71	68	70	56	55	58	61	64	61
9	57	68	64	65	55	59	58	63		
13	56	68	62	63	57	60				
17	56	66	60	62						
21	52	63								
Antall i årskullet med norsk statsborgerskap	(237)	(276)	(354)	(396)	(499)	(519)	(594)	(565)	(625)	(636)

Kilde: Forskerpersonalregisteret og Doktorgradsregisteret, NIFU

Tabell 45 Forholdstall norsk/ikke-norsk statsborgerskap. (Tabell 44/Tabell 43)

År siden avlagt doktorgrad	Doktorgrad avlagt i									
	1986	1988	1990	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004
5	4,0	4,5	2,2	2,0	2,3	2,8	1,9	2,2	2,2	2,0
9	3,7	2,6	1,9	1,9	2,5	3,2	1,9	2,0		
13	3,6	6,5	1,9	1,8	1,9	3,3				
17	3,6	3,1	1,7	1,8						
21	2,3	4,0								

Kilde: Forskerpersonalregisteret og Doktorgradsregisteret, NIFU

En særskilt undersøkelse av utenlandske statsborgere med norsk doktorgrad er publisert i Brofoss og Olsen (2007). Innslaget av utlendinger i norsk forskning – herunder blant doktorene – er behandlet i Olsen og Sarpebakken (2011).

Relevant litteratur

Brofoss, K.E. og Olsen, T.B. (2007) Utenlandske statsborgere med norsk doktorgrad. NIFU STEP. Rapport 5/2007.

Damvad (2012). *Nye muligheter på arbeidsmarkedet for doktorgradsstudenter*. Damvad, 2012.

Doktorgrader i tall, NIFU. Nyhetsbrev som utgis to ganger i året. Publiseres også på WEB:

<http://www.nifu.no/> > STATISTIKK > DOKTORGRADER > DOKTORGRADER I TALL

Doktorgradsstatistikk. Tabell- og figursamling som publiseres på NIFUs WEB:

<http://www.nifu.no/> > STATISTIKK > DOKTORGRADER > TABELL- OG FIGURSAMLING

Årlig oppdatering.

Kyvik, S. og Olsen, T.B. (2007). *Doktorgradsutdanning og karrieremuligheter. En undersøkelse blant to årskull doktorgradskandidater*. NIFU STEP. Rapport 35/2007.

Kyvik, S. og Olsen, T.B. (2007). *Gjennomstrømning i doktorgradsutdanningen*. NIFU STEP. Rapport 40/2009.

NIFU (2004). *Utdrag fra OECDs Frascati-manual i norsk oversettelse*. Oslo, NIFU, 2004.

Næss, Terje, Olsen, T.B., Sarpebakken, B. og Kaloudis, A. (red.) (2007): *Forskerrekrutteringsbehov i Norge. Framskrivninger til 2020 basert på tre ulike vekstscenarier*. NIFU STEP Rapport 12/2007.

OECD (1989). *R&D Statistics and Output Measurement in the Higher Education Sector: "Frascati Manual" Supplement*. Paris, OECD, 1989.

OECD (2002). *Frascati Manual. Proposed Standard Practice for Surveys on Research and Experimental Development*. Paris, OECD, 2002.

Olsen, T.B. (2007). *Doktorgrad – og hva så? Om doktorenes yrkeskarriere*. NIFU STEP. Rapport 20/2007.

Olsen, T.B. (2011a). *Doktorgradskandidater med bakgrunn i instituttsektoren. Tabeller og figurer*. NIFU. Arbeidsnotat 2/2011.

Olsen, T.B. (2011b). *CDH-statistics for Norway. Report on the Norwegian collection of data on the Career of Doctorate Holders 2007-2009*. NIFU. Working paper 5/2011.

Olsen, T.B. og Sarpebakken, B. (2011). *Utlendinger i norsk forskning. En undersøkelse basert på registerdata*. NIFU. Rapport 30/2011.

Olsen, T.B. og Kyvik, S. (2012). *Stipendiater og doktorgradsgjennomføring*. NIFU. Rapport 29/2012.

Schwach, Vera og Olsen, T.B. (2006): *Likestillingsscenarier for UoH-sektoren*. NIFU STEP Arbeidsnotat 44/2006.

Thune, T. og Olsen, T.B. (2009). *Stipendiaters arbeidsvilkår og karriereforventninger*. NIFU STEP. Rapport 38/2009.

Thune, T. et al. (2012). *PhD education in a knowledge society. An evaluation of PhD education in Norway*. NIFU. Report 25/2012.

Vedlegg 1: Vedleggstabeller

Tabell V 1 Sektorer i FoU-statistikken.

OECDs sektorinndeling	Enheter	Norsk sektorinndeling
Higher education sector (Universitets- og høgskolesektoren)	Universiteter, vitenskapelige høgskoler, kunsthøgskoler og andre høgskoler, statlige høgskoler.	Universitets- og høgskolesektoren
	Helseforetak - med universitetsklinikk- funksjoner	
Government sector (Offentlig sektor)	- øvrige helseforetak	Instituttsektoren
	Forskningsinstitutter og andre offentlige organer med FoU, dvs. enheter som hovedsakelig er kontrollert og finansiert av det offentlige.	
Private non-profit sector - PNP (Privat ikke- forretningsmessig sektor)	Privatpersoner, husholdninger og private institusjoner med en ideell målsetting. (I Norge er det svært få FoU utførende enheter i denne sektoren. Disse er tatt med under Offentlig sektor. Det rapporteres derfor ingen tall i PNP- sektoren i norsk FoU- statistikk.)	
	Private forskningsinstitutter som i hovedsak betjener næringslivet, bl.a. bransjeforskningsinstitutt er og næringslivsrettede oppdragsinstitutter.	
Business enterprise sector (Foretakssektoren)	Alle foretak med 50 eller flere sysselsatte. I tillegg inngår et utvalg av foretak helt ned til 10 sysselsatte.	Næringslivet

Tabell V 2 Personer med norsk doktorgrad 1970-2008 som var yrkesaktive i 2009. Etter fagområde for doktorgrad, sektor og næringskategorier.

Næring	Fagområde for doktorgrad:						Totalt
	HUM	SV	MN	TK	MED	LBR/ VET	
Offentlig administrasjon	45	111	237	85	110	60	648
Generell offentlig administrasjon	5	54	38	4	27	11	139
Off.adm. av helsestell, sosial virksomhet m.m.	23	16	63	9	55	14	180
Off.adm. av næringsvirksomhet og arbeidsmarked	2	19	46	40	8	30	145
Utenrikssaker	3	5	2	-	3	2	15
Forsvar	11	6	85	31	15	1	149
Retts- og fengselsvesen, politi, brannvern	1	11	3	1	2	2	20
Undervisning	952	1 426	1 273	499	861	283	5 294
Grunnskoleundervisning	5	7	8	2	3	4	29
Undervisning videregående skoler	10	5	36	5	5	11	72
Undervisning i høyere utdanning	931	1 393	1 224	489	848	266	5 151
Annen undervisning	6	16	3	2	4	2	33
Tjenester tilkn. undervisning	-	5	2	1	1	-	9
Helse- og sosialtjenester	9	106	126	15	1 801	13	2 070
Sykehustjenester	2	56	113	14	1 518	8	1 711
Lege- og tannlegetjenester	2	13	3	-	203	-	221
Andre helsetjenester	-	21	5	1	72	2	101
Pleie- og omsorgstjenester	5	16	5	-	8	3	37
Kultur, underholdning og fritid	75	10	41	3	10	-	139
Kunstnerisk virksomhet og underholdning	17	4	2	2	4	-	29
Drift av biblioteker, arkiver, museer og historiske steder	57	4	36	1	5	-	103
Idrettslag og sportsaktiviteter	1	2	3	-	1	-	7
Annen tjenesteyting	28	9	15	5	12	20	89
Delsum offentlig sektor	1 109	1 662	1 692	607	2 794	376	8 240
Jordbruk, skogbruk og fiske	2	1	16	1	6	26	52
Bergverk og utvinning	1	15	193	201	3	3	416
Utvinning av råolje og naturgass	1	15	177	174	3	3	373
Bryting av metallholdig malm	-	-	-	1	-	-	1
Bryting og bergverksdrift ellers	-	-	1	6	-	-	7
Tjenester til bergverk og utvinning	-	-	15	20	-	-	35
Industri	1	16	185	411	42	44	699
Næringsmiddelindustri	-	2	16	6	2	28	54
Drikkevareindustri	-	-	-	1	-	1	2
Tekstilindustri	-	-	7	12	-	3	22
Lær- og lærvareindustri	-	1	1	8	-	-	10
Trelast- og trevareindustri	-	-	2	-	-	-	2
Trykking, grafisk industri	-	-	-	2	-	-	2
Kjemisk industri	-	1	45	63	18	6	133
Farmasøytisk industri	-	-	45	13	17	4	79
Gummivare- og plastindustri	-	-	-	3	-	-	3
Mineralproduktindustri	1	1	24	78	1	-	105
Metallindustri	-	2	5	63	-	-	70
Metallvareindustri	-	1	11	21	-	1	34
Data- og elektronisk industri	-	-	2	19	-	-	21
Elektroteknisk industri	-	-	1	12	-	-	13
Maskinindustri	-	-	5	26	1	-	32
Motorkjøretøyindustri	-	-	-	1	-	-	1
Transportmiddelindustri ellers	-	8	18	65	-	1	92
Annen industri	-	-	1	6	3	-	10
Maskinreparasjon og -installasjon	-	-	2	12	-	-	14
Tjenesteyting	90	533	1 320	1 202	346	363	3854
Næringskode 72 Forskning og utviklingsarbeid	52	385	928	576	240	257	2 438
<i>FoU innen naturvitenskap og teknikk</i>	10	94	842	564	186	249	1 945
<i>FoU innen samfunnsvitenskap og humanistiske fag</i>	42	291	86	12	54	8	493
Annen tjenesteyting	38	148	392	626	106	106	1 416
<i>Faglig og forretningsmessig tjenesteyting</i>	17	62	204	387	31	64	765
<i>Informasjon og kommunikasjon</i>	17	23	117	139	9	9	314
<i>Finansiering mm</i>	1	26	24	17	10	2	80
<i>Varehandel og transport</i>	2	34	40	51	56	26	209
<i>Annet</i>	1	3	7	32	-	5	48
Delsum privat sektor	94	565	1 714	1 815	397	436	5 021
Totalt	1 203	2 227	3 406	2 422	3 191	812	13 261

Kilder: Doktorgradsregisteret, NIFU og SSBs registre.

Tabell V 3 Personer med norsk doktorgrad 1970-2008 som var yrkesaktive i 2009. Etter lærested for doktorgrad, sektor og næringskategorier.

Næring	Doktorgradsinstitusjon:					Totalt
	UiO	UiB	NTNU	UiT	Andre	
Offentlig administrasjon	319	68	128	39	94	648
Generell offentlig administrasjon	89	12	12	8	18	139
Off.adm. av helsestell, sosial virksomhet m.m.	102	15	27	15	21	180
Off.adm. av næringsvirksomhet og arbeidsmarked	29	19	52	4	41	145
Utenrikssaker	8	1	-	2	4	15
Forsvar	85	14	37	8	5	149
Retts- og fengselsvesen, politi, brannvern	6	7	-	2	5	20
Undervisning	1 767	1 107	1 191	528	701	5 294
Grunnskoleundervisning	10	5	7	1	6	29
Undervisning videregående skoler	20	19	10	9	14	72
Undervisning i høyere utdanning	1 720	1 075	1 167	515	674	5 151
Annen undervisning	13	5	6	2	7	33
Tjenester tilkn. undervisning	4	3	1	1	-	9
Helse- og sosialtjenester	1 187	407	229	222	25	2 070
Sykehus tjenester	985	334	193	184	15	1 711
Lege- og tannlegetjenester	130	56	17	18	-	221
Andre helsetjenester	57	11	10	19	4	101
Pleie- og omsorgstjenester	15	6	9	1	6	37
Kultur, underholdning og fritid	55	42	25	9	8	139
Kunstnerisk virksomhet og underholdning	19	3	4	-	3	29
Drift av biblioteker, arkiver, museer og historiske steder	32	39	21	9	2	103
Idrettslag og sportsaktiviteter	4	-	-	-	3	7
Annen tjenesteyting	41	5	12	4	27	89
Delsum offentlig sektor	3 369	1 629	1 585	802	855	8 240
Jordbruk, skogbruk og fiske	8	9	2	5	28	52
Bergverk og utvinning	56	119	203	15	23	416
Utvinning av råolje og naturgass	50	110	175	15	23	373
Bryting av metallholdig malm	-	-	1	-	-	1
Bryting og bergverksdrift ellers	1	-	6	-	-	7
Tjenester til bergverk og utvinning	5	9	21	-	-	35
Industri	159	41	431	11	57	699
Næringsmiddelindustri	5	8	10	1	30	54
Drikkevareindustri	-	-	1	-	1	2
Tekstilindustri	4	1	13	-	4	22
Lær- og lærvareindustri	-	1	8	-	1	10
Trelast- og trevareindustri	2	-	-	-	-	2
Trykking, grafisk industri	-	-	2	-	-	2
Kjemisk industri	46	7	67	7	6	133
Farmasøytisk industri	52	7	15	-	5	79
Gummivare- og plastindustri	-	-	3	-	-	3
Mineralproduktindustri	15	4	83	2	1	105
Metallindustri	4	2	63	1	-	70
Metallvareindustri	8	3	21	-	2	34
Data- og elektronisk industri	1	-	20	-	-	21
Elektroteknisk industri	1	-	12	-	-	13
Maskinindustri	5	1	26	-	-	32
Motorkjøretøyindustri	-	-	1	-	-	1
Transportmiddelindustri ellers	12	6	68	-	6	92
Annen industri	3	-	6	-	1	10
Maskinreparasjon og -installasjon	1	1	12	-	-	14
Tjenesteyting	1 085	594	1 504	170	501	3 854
Næringskode 72 Forskning og utviklingsarbeid	723	453	785	137	340	2 438
<i>FoU innen naturvitenskap og teknikk</i>	517	318	719	105	286	1 945
<i>FoU innen samfunnsvitenskap og humanistiske fag</i>	206	135	66	32	54	493
Annen tjenesteyting	362	141	719	33	161	1 416
<i>Faglig og forretningsmessig tjenesteyting</i>	151	82	428	14	90	765
<i>Informasjon og kommunikasjon</i>	88	29	168	12	17	314
<i>Finansiering mm</i>	29	11	25	2	13	80
<i>Varehandel og transport</i>	89	17	64	5	34	209
<i>Annet</i>	5	2	34	-	7	48
Delsum privat sektor	1 308	763	2 140	201	609	5 021
Totalt	4 677	2 392	3 725	1 003	1 464	13 261

Kilder: Doktorgradsregisteret, NIFU og SSBs registre.

Tabell V 4 Personer med norsk doktorgrad 1970-2008 som var yrkesaktive i 2009. Etter kjønn, sektor og næringskategorier.

Næring	Kjønn:		Totalt
	Kvinner	Menn	
Offentlig administrasjon	255	393	648
Generell offentlig administrasjon	63	76	139
Off.adm. av helsestell, sosial virksomhet m.m.	97	83	180
Off.adm. av næringsvirksomhet og arbeidsmarked	55	90	145
Utenrikssaker	8	7	15
Forsvar	29	120	149
Retts- og fengselsvesen, politi, brannvern	3	17	20
Undervisning	1888	3406	5 294
Grunnskoleundervisning	19	10	29
Undervisning videregående skoler	31	41	72
Undervisning i høyere utdanning	1 810	3 341	5 151
Annen undervisning	22	11	33
Tjenester tilkn. undervisning	6	3	9
Helse- og sosialtjenester	716	1354	2 070
Sykehustjenester	590	1 121	1 711
Lege- og tannlegetjenester	64	157	221
Andre helsetjenester	34	67	101
Pleie- og omsorgstjenester	28	9	37
Kultur, underholdning og fritid	55	84	139
Kunstnerisk virksomhet og underholdning	7	22	29
Drift av biblioteker, arkiver, museer og historiske steder	46	57	103
Idrettslag og sportsaktiviteter	2	5	7
Annen tjenesteyting	34	55	89
Delsum offentlig sektor	2 948	5 292	8 240
Jordbruk, skogbruk og fiske	18	34	52
Bergverk og utvinning	81	335	416
Utvinning av råolje og naturgass	74	299	373
Bryting av metallholdig malm	-	1	1
Bryting og bergverksdrift ellers	1	6	7
Tjenester til bergverk og utvinning	6	29	35
Industri	151	548	699
Næringsmiddelindustri	20	34	54
Drikkevareindustri	1	1	2
Tekstilindustri	6	16	22
Lær- og lærvareindustri	3	7	10
Trelast- og trevareindustri	-	2	2
Trykking, grafisk industri	-	2	2
Kjemisk industri	46	87	133
Farmasøytisk industri	31	48	79
Gummivare- og plastindustri	1	2	3
Mineralproduktindustri	13	92	105
Metallindustri	7	63	70
Metallvareindustri	2	32	34
Data- og elektronisk industri	1	20	21
Elektroteknisk industri	-	13	13
Maskinindustri	3	29	32
Motorkjøretøyindustri	-	1	1
Transportmiddelindustri ellers	13	79	92
Annen industri	2	8	10
Maskinreparasjon og -install.	2	12	14
Tjenesteyting	1 095	2 759	3854
Næringskode 72 Forskning og utviklingsarbeid	831	1 607	2 438
<i>FoU innen naturvitenskap og teknikk</i>	613	1 332	1 945
<i>FoU innen samfunnsvitenskap og humanistiske fag</i>	218	275	493
Annen tjenesteyting	264	1 152	1 416
<i>Faglig og forretningsmessig tjenesteyting</i>	135	630	765
<i>Informasjon og kommunikasjon</i>	40	274	314
<i>Finansiering mm</i>	13	67	80
<i>Varehandel og transport</i>	59	150	209
<i>Annet</i>	17	31	48
Delsum privat sektor	1 345	3 676	5 021
Totalt	4 293	8 968	13 261

Kilder: Doktorgradsregisteret, NIFU og SSBs registre.

Tabell V 5 Kommuner med 5 eller flere doktorer i arbeid i 2009.

Kommune	Fylke	Antall	Kommune	Fylke	Antall
Oslo	Oslo	5 091	Stord	Hordaland	15
Trondheim	Sør-Trøndelag	2 283	Eidsvoll	Akershus	14
Bergen	Hordaland	2 105	Oppegård	Akershus	14
Tromsø	Troms	852	Notodden	Telemark	14
Bærum	Akershus	501	Tysvær	Rogaland	13
Stavanger	Rogaland	472	Nittedal	Akershus	13
Ås	Akershus	462	Førde	Sogn og Fjordane	13
Kristiansand	Vest-Agder	218	Ski	Akershus	12
Skedsmo	Akershus	180	Lier	Buskerud	12
Bodø	Nordland	112	Austevoll	Hordaland	12
Asker	Akershus	103	Hurum	Buskerud	11
Porsgrunn	Telemark	99	Røyken	Buskerud	11
Lørenskog	Akershus	91	Lindås	Hordaland	11
Horten	Vestfold	78	Randaberg	Rogaland	11
Lillehammer	Oppland	70	Ullensaker	Akershus	10
Stjørdal	Nord-Trøndelag	64	Nesodden	Akershus	10
Hamar	Hedmark	58	Nesna	Nordland	9
Tønsberg	Vestfold	55	Kautokeino	Finnmark	8
Fredrikstad	Østfold	54	Moss	Østfold	8
Sandnes	Rogaland	51	Stange	Hedmark	8
Drammen	Buskerud	48	Sørum	Akershus	8
Kongsberg	Buskerud	45	Hammerfest	Finnmark	8
Molde	Møre og Romsdal	44	Rælingen	Akershus	8
Arendal	Aust-Agder	41	Orkdal	Sør-Trøndelag	8
Ålesund	Møre og Romsdal	41	Bamble	Telemark	7
Harstad	Troms	40	Åmot	Hedmark	7
Sola	Rogaland	38	Østre Toten	Oppland	7
Volda	Møre og Romsdal	38	Klepp	Rogaland	7
Haugesund	Rogaland	36	Ringsaker	Hedmark	7
Halden	Østfold	34	Ulstein	Møre og Romsdal	6
Gjøvik	Oppland	33	Ullensvang	Hordaland	6
Sogndal	Sogn og Fjordane	33	Namsos	Nord-Trøndelag	6
Ringerike	Buskerud	33	Voss	Hordaland	6
Bø	Telemark	28	Sortland	Nordland	5
Skien	Telemark	28	Kongsvinger	Hedmark	5
Vestre Toten	Oppland	28	Tingvoll	Møre og Romsdal	5
Levanger	Nord-Trøndelag	26	Kvam	Hordaland	5
Sunndal	Møre og Romsdal	26	Kristiansund	Møre og Romsdal	5
Sarpsborg	Østfold	26	Karasjok	Finnmark	5
Narvik	Nordland	22	Time	Rogaland	5
Steinkjer	Nord-Trøndelag	21	Alstahaug	Nordland	5
Sandefjord	Vestfold	21	Farsund	Vest-Agder	5
Karmøy	Rogaland	20	Vestby	Akershus	5
Grimstad	Aust-Agder	20	Vefsn	Nordland	5
Elverum	Hedmark	19	Askøy	Hordaland	5
Årdal	Sogn og Fjordane	16	Frogn	Akershus	5
Alta	Finnmark	16	Fjaler	Sogn og Fjordane	5
Fjell	Hordaland	15	Rana	Nordland	5

Kilde: Doktorgradsregisteret, NIFU, og SSBs registre

Tabell V 6 Utlendinger med norsk doktorgrad i arbeidsstyrken i 2009, etter land for statsborgerskap.

Land	Region	Antall	Land	Region	Antall
Tyskland	Vest-Europa	147	Argentina	Latin-Amerika	3
Sverige	Norden	106	Bulgaria	Øst-Europa	3
Danmark	Norden	103	Israel	Asia	3
USA	Nord-Amerika	66	Japan	Asia	3
Kina	Asia	51	Latvia	Øst-Europa	3
Storbritannia	Vest-Europa	40	Nigeria	Afrika	3
Nederland	Vest-Europa	36	Portugal	Vest-Europa	3
Frankrike	Vest-Europa	35	Slovakia	Øst-Europa	3
Island	Norden	32	Sudan	Afrika	3
Russland	Øst-Europa	32	Vietnam	Asia	3
India	Asia	23	Egypt	Afrika	2
Italia	Vest-Europa	22	Estland	Øst-Europa	2
Finland	Norden	18	Indonesia	Asia	2
Iran	Asia	15	Kroatia	Øst-Europa	2
Romania	Øst-Europa	14	Mexico	Latin-Amerika	2
Spania	Vest-Europa	14	New Zealand	Australia/N. Zealand	2
Belgia	Vest-Europa	13	Pakistan	Asia	2
Canada	Nord-Amerika	13	Uganda	Afrika	2
Litauen	Øst-Europa	9	Ukraina	Øst-Europa	2
Tsjekkia	Øst-Europa	9	Zambia	Afrika	2
Ungarn	Øst-Europa	9	Zimbabwe	Afrika	2
Brasil	Latin-Amerika	6	Bosnia-Hercegovina	Øst-Europa	1
Polen	Øst-Europa	6	Chile	Latin-Amerika	1
Serbia og Montenegro	Øst-Europa	6	Eritrea	Afrika	1
Sveits	Vest-Europa	6	Jemen	Asia	1
Etiopia	Afrika	5	Kamerun	Afrika	1
Hellas	Vest-Europa	5	Kypros	Asia	1
Irland	Vest-Europa	5	Madagaskar	Afrika	1
Nepal	Asia	5	Peru	Latin-Amerika	1
Sri Lanka	Asia	5	Singapore	Asia	1
Østerrike	Vest-Europa	5	Slovenia	Øst-Europa	1
Australia	Australia/N. Zealand	4	Sør-Afrika	Afrika	1
Bangladesh	Asia	4	Tadsjikistan	Asia	1
Ghana	Afrika	4	Tanzania	Afrika	1
			Thailand	Asia	1
			Tyrkia	Vest-Europa	1

Kilde: Doktorgradsregisteret, NIFU, og SSBs registre

Vedlegg 2: Tabell- og figuroversikt

Tabeller i teksten

Tabell 1	Doktorgrader i Norge 1970-2011 per tiårsperiode, totalt og andel kvinner.	11
Tabell 2	Personer med norsk doktorgrad i arbeidsstyrken i 2009. Etter tidspunkt for doktorgrad og sektor. Prosent.	21
Tabell 3	Personer med norsk doktorgrad i arbeidsstyrken i 2009. Etter kjønn og sektor.	21
Tabell 4	Personer med norsk doktorgrad i arbeidsstyrken i 2009. Etter fagområde for doktorgrad og sektor. Prosent.	21
Tabell 5	Personer med norsk doktorgrad i arbeidsstyrken i 2009. Etter doktorgradsinstitusjon og sektor. Prosent.	21
Tabell 6	Personer med norsk doktorgrad i arbeidsstyrken i 2009. Etter statsborgerskap og sektor. Prosent.	22
Tabell 7	Personer med norsk doktorgrad i offentlig sektor i 2009. Etter tidspunkt for doktorgrad og næringshovedområde. Prosent.	22
Tabell 8	Personer med norsk doktorgrad i offentlig sektor i 2009. Etter kjønn og næringshovedområde.	23
Tabell 9	Personer med norsk doktorgrad med arbeid innenfor undervisning i 2009. Etter kjønn og næringskategori.	23
Tabell 10	Personer med norsk doktorgrad med arbeid innenfor helse- og sosialtjenester i 2009. Etter kjønn og næringskategori.	24
Tabell 11	Personer med norsk doktorgrad med arbeid innenfor offentlig administrasjon mm i 2009. Etter kjønn og næringskategori.	24
Tabell 12	Personer med norsk doktorgrad i privat sektor i 2009. Etter tidspunkt for doktorgrad og næringshovedområde. Prosent.	25
Tabell 13	Personer med norsk doktorgrad i privat sektor i 2009. Etter kjønn og næringshovedområde.	25
Tabell 14	Personer med norsk doktorgrad med arbeid i forskning og utviklingsarbeid (næringskode 72) i 2009. Etter kjønn og underkategori.	26
Tabell 15	Personer med norsk doktorgrad med arbeid innenfor annen tjenesteyting i 2009. Etter kjønn og næringskategori.	26
Tabell 16	Personer med norsk doktorgrad med arbeid innenfor industri i 2009. Etter kjønn og næringskategori.	27
Tabell 17	Personer med norsk doktorgrad med arbeid innenfor bergverk og utvinning i 2009. Etter kjønn og næringskategori.	27
Tabell 18	Personer med norsk doktorgrad 1970-2008 som var yrkesaktive i 2009. Etter fagområde for doktorgrad, sektor og næringshovedområde. Prosent.	29
Tabell 19	Personer med norsk doktorgrad 1970-2008 som var yrkesaktive i 2009. Etter lærested for doktorgrad, sektor og næringshovedområde. Prosent.	31
Tabell 20	Prosentandel med doktorgrad av personalet i fast vitenskapelig/faglig stilling ved universiteter og høyskoler i årene 1981-2011. Etter år og institusjonstype.	34
Tabell 21	Personer med norsk doktorgrad med tilknytning til forskningssektoren i 2009 etter delsektor og tiår for doktorgrad. Prosent av totalt avlagte doktorgrader.	35

Tabell 22	Prosentandel av utvalgte doktorgradskull med tilknytning til forskningssektoren (universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter) på ulike tidspunkter etter avlagt doktorgrad.....	38
Tabell 23	Prosentandel av utvalgte doktorgradskull i fast vitenskapelig/faglig stilling ved universiteter og høyskoler på ulike tidspunkter etter avlagt doktorgrad.	38
Tabell 24	Prosentandel av utvalgte doktorgradskull i stilling som førsteamanuensis/førstelektor ved universiteter og høyskoler på ulike tidspunkter etter avlagt doktorgrad.....	38
Tabell 25	Prosentandel av utvalgte doktorgradskull i professorstilling ved universiteter og høyskoler på ulike tidspunkter etter avlagt doktorgrad.....	39
Tabell 26	Prosentandel av utvalgte doktorgradskull som innehar professorstilling ved universiteter og høyskoler 13 år etter avlagt doktorgrad, etter fagområde.....	39
Tabell 27	Prosentandel av utvalgte doktorgradskull som innehar professorstilling ved universiteter og høyskoler 9 år etter avlagt doktorgrad, etter fagområde.....	39
Tabell 28	Prosentandel av utvalgte doktorgradskull som innehar professorstilling ved universiteter og høyskoler 5 år etter avlagt doktorgrad, etter fagområde.....	40
Tabell 29	Personer med norsk doktorgrad 2000-2008 og ikke-norsk statsborgerskap med alder under 70 år i 2009, som <i>ikke</i> var registrert med bosted eller arbeidssted i Norge i 2009. Etter land for statsborgerskap på disputastidspunktet.	41
Tabell 30	Personer med norsk doktorgrad 2000-2008 og ikke-norsk statsborgerskap med alder under 70 år i 2009, som <i>ikke</i> var registrert med bosted eller arbeidssted i Norge i 2009. Etter lærested for doktorgrad.....	42
Tabell 31	Personer med norsk doktorgrad 2000-2008 og ikke-norsk statsborgerskap med alder under 70 år i 2009, som <i>ikke</i> var registrert med bosted eller arbeidssted i Norge i 2009. Etter fagområde for doktorgrad og kjønn.....	42
Tabell 32	Andel personer med norsk doktorgrad av totalt antall sysselsatte i 2009 etter næringskategori.	44
Tabell 33	Personer med norsk doktorgrad etter arbeidsplass i Norge. Fylkesvis lokalisering. 1992-2009.....	45
Tabell 34	Personer med norsk doktorgrad i arbeidslivet 2009. Prosentfordeling av næringshovedområdene etter arbeidsplassenes lokalisering per fylke.....	48
Tabell 35	Prosentandel med doktorgrad blant sysselsatte i 2009 etter næringshovedområde og arbeidsfylke.	49
Tabell 36	Lokalisering av arbeidssted (landsdel) i 2009 for personer som avla doktorgraden i tidsrommet 1970-2008. Prosent.....	50
Tabell 37	Næringstilknytning i årene 1996-2009 for personer med doktorgrad 1970-2009.	52
Tabell 38	Endringer i næringstilknytning i årene 1996-2009 for personer med doktorgrad 1970-2009.....	53
Tabell 39	Endringer i næringstilknytning i årene 1996-2009 for personer med doktorgrad 1970-2009, etter hovedsektor.....	53
Tabell 40	Mobilitet mellom offentlig og privat sektor i årene 1996-2009 for personer med doktorgrad 1970-2009.....	53
Tabell 41	Personer med norsk doktorgrad i arbeidsstyrken i 2009 etter innvandringsbakgrunn.	54

Tabell 42	Personer med norsk doktorgrad i arbeidsstyrken i 2009, etter næringskategori og innvandringsbakgrunn.	55
Tabell 43	Prosentandel av utvalgte doktorgradskull med tilknytning til forskningssektoren (universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter) og med <i>ikke-norsk</i> statsborgerskap på disputastidspunktet, på ulike tidspunkter etter avlagt doktorgrad.....	59
Tabell 44	Prosentandel av utvalgte doktorgradskull med tilknytning til forskningssektoren (universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter) og med <i>norsk</i> statsborgerskap på disputastidspunktet, på ulike tidspunkter etter avlagt doktorgrad.	59
Tabell 45	Forholdstall norsk/ikke-norsk statsborgerskap. (Tabell 44/Tabell 43)	59

Figurer i teksten

Figur 1	Doktorgrader i Norge 1970-2011 etter doktorgradskull og kjønn.	12
Figur 2	Doktorgrader i Norge 1970-2011 etter fagområde.	12
Figur 3	Doktorgrader i Norge 1990-2011 etter statsborgerskap.....	13
Figur 4	Doktorer i arbeidslivet i 2009.	15
Figur 5	Yrkesstatus 7 år etter avlagt doktorgrad for utvalgte doktorgradskull. Prosent.....	16
Figur 6	Sektor- og næringstilknytning for yrkesaktive personer i 2009 med norsk doktorgrad fra 1970-2008.	18
Figur 7	Personer med norsk doktorgrad i arbeidslivet 1996-2009 etter hovedsektor.....	19
Figur 8	Personer med norsk doktorgrad - andel sysselsatt i offentlig sektor i 2009. Etter doktorgradskull og kjønn.	19
Figur 9	Personer med norsk doktorgrad 1970-2008 etter fagområde for doktorgrad og sektor i arbeidslivet 2009.....	28
Figur 10	Personer med norsk doktorgrad 1970-2008 som var yrkesaktive i 2009. Etter fagområde for doktorgrad, sektor og næringshovedområde.	29
Figur 11	Personer med norsk doktorgrad 1970-2008 som var yrkesaktive i 2009. Etter lærested for doktorgrad. Prosent.	30
Figur 12	Personer med norsk doktorgrad 1970-2008 som var yrkesaktive i 2009. Prosentvis fordeling på sektorer etter lærested for doktorgrad.	31
Figur 13	Personer med norsk eller utenlandsk doktorgrad som var knyttet til forskningssektoren i årene 1981-2010, etter delsektor.	33
Figur 14	Personer med norsk doktorgrad med tilknytning til forskningssektoren i 2009. Etter år for doktorgrad. Prosent.	35
Figur 15	Personer med norsk doktorgrad med tilknytning til universiteter og høyskoler i 2009, etter stilling. Prosent.	36
Figur 16	Personer med norsk doktorgrad med tilknytning til universiteter og høyskoler i 2009, etter stilling og år for doktorgrad.	36
Figur 17	Antall sysselsatte 2000-2009 med norsk doktorgrad og deres andel av totalt antall sysselsatte.....	43
Figur 18	Personer med norsk doktorgrad i 2009 etter bostedsfylke og kjønn.....	46
Figur 19	Personer med norsk doktorgrad i 2009 etter fylke for arbeidssted og fagfelt.....	47
Figur 20	Personer med doktorgrad per 1000 innbyggere, etter bostedskommune. Prosent.....	47

Figur 21	Doktorer som avla graden 1970-2008 etter doktorgradsinstitusjon og lokalisering av arbeidssted i 2009.....	51
Figur 22	Prosentandel med innvandringsbakgrunn blant personer med norsk doktorgrad, som var yrkesaktive i årene 1996-2009.....	55
Figur 23	Personer med norsk doktorgrad i arbeidsstyrken i 2009, etter landsdel og innvandringsbakgrunn. Prosent.....	56
Figur 24	Prosentandel med ikke-norsk statsborgerskap blant personer med norsk doktorgrad som var yrkesaktive i årene 1996-2009.....	57
Figur 25	Utlendinger med norsk doktorgrad i arbeidsstyrken i 2009, etter region for statsborgerskap. Prosent.....	58
Figur 26	Statsborgerskap blant utlendinger med norsk doktorgrad i arbeidsstyrken i 1999, 2004 og 2009.	58

Vedleggstabeller

Tabell V 1	Sektorer i FoU-statistikken.	63
Tabell V 2	Personer med norsk doktorgrad 1970-2008 som var yrkesaktive i 2009. Etter fagområde for doktorgrad, sektor og næringskategorier.	64
Tabell V 3	Personer med norsk doktorgrad 1970-2008 som var yrkesaktive i 2009. Etter lærested for doktorgrad, sektor og næringskategorier.....	65
Tabell V 4	Personer med norsk doktorgrad 1970-2008 som var yrkesaktive i 2009. Etter kjønn, sektor og næringskategorier.....	66
Tabell V 5	Kommuner med 5 eller flere doktorer i arbeid i 2009.....	67
Tabell V 6	Utlendinger med norsk doktorgrad i arbeidsstyrken i 2009, etter land for statsborgerskap.	68

Vedlegg 3: Om dataregistrene

Denne undersøkelsen bygger på data fra tre datakilder: *Doktorgradsregisteret* (NIFU), *Forskerpersonalregisteret* (NIFU) og *System for persondata* (Statistisk sentralbyrå).

Doktorgradsregisteret

Registeret er et individregister som dekker alle doktor- og lisensiatgrader som er utstedt ved norske universiteter og høyskoler gjennom alle tider. Første doktorgrad ble avlagt ved Det Kgl. Frederiks Universitet (nå Universitetet i Oslo) i 1817. Opplysningene i registeret benyttes til statistikk og analyseformål. Registeret ajourføres hvert halvår på grunnlag av opplysninger fra de doktorgradsutstedende institusjoner. Om den enkelte doktorand registreres følgende opplysninger:

- Navn
- Kjønn
- Alder (fødselsdato)
- Statsborgerskap (fra 1986)
- Type grad (tittel)
- År for disputas (fra og med 1992 registreres også måned for disputas)
- Sted for grad (lærested/fakultet)
- Fagområde for grad (i første rekke ut fra avhandlingens tema)
- Fagdisiplin for grad (gjelder fagområdene humaniora, samfunnsvitenskap og matematikk/naturvitenskap)
- Utdanning (type, sted og år)
- Hovedfinansieringskilde (fra og med 2005)

Registreringstidspunkt: disputas

Per 30.06.2012 er det registrert ca. 23 000 doktor- og lisensiatgrader.

Forskerpersonalregisteret

Forskerpersonalregisteret er et individregister som omfatter vitenskapelig, faglig og høyere teknisk/administrativt personale ved universiteter og høyskoler, forskere ved forskningsinstitutter, samt forskerpersonale og faglig personale som deltar i FoU ved helseforetak og enkelte andre institusjoner. Registeret omfatter ikke forskere i næringslivet, med unntak av enkelte professor II som har hovedstilling i næringslivet. Registeret omfatter personer som innehar stillinger hvor det kreves utdanning på masternivå (tidligere: hovedfag) eller høyere.

Opplysningene i registeret benyttes til statistikk og analyseformål. Registeret oppdateres hvert år (annet hvert år t.o.m. 2007). Datamaterialet innhentes hovedsakelig direkte fra de forskningsutførende enhetene. Personaloversikter hentes fra lærestedene, helseforetakene og forskningsinstituttens sentrale administrasjoner. Dette suppleres med opplysninger direkte fra det enkelte institutt eller avdeling. I tillegg innhentes opplysninger fra NIFUs øvrige registre og fra Norges forskningsråd og andre aktører.

- Navn
- Kjønn
- Fødselsdato
- Utdanning (type, fag, sted og år)
- Evt. doktorgrad og år for doktorgrad
- Arbeidssted (institusjon, fakultet, institutt, avdeling)
- Arbeidsstedets fagområde/fagdisiplin

2010-versjonen av Forskerpersonalregisteret omfatter ca. 41 000 personer.

System for persondata (SFP)

SFP er et system av datafiler basert på administrative data om personer 15 år eller eldre. Systemet består av opplysninger innenfor områder som arbeidsmarked, lønn, utdanning, trygd og andre typer av inntekter. De fleste variabler hentes direkte fra de ulike grunnlagsregistre, mens enkelte vil konstrueres ved å kombinere data fra ulike kilder. SFP inneholder også en konsistensbehandlet koding av arbeidsmarkedsstatus for hvert enkelt individ (arbeidstaker, selvstendig næringsdrivende, arbeidsledig, under utdanning, uføretrygdet etc.). De viktigste grunnlagsregistre for SFP er:

- Arbeidsgiver-/arbeidstakerregisteret
- Arbeidssøkerregisteret ARENA (NAV)
- Ligningsregisteret/Selvangivelsesregisteret
- Personregisteret
- Befolkningens høyeste fullførte utdanning
- Register over attføringstiltak, Arena
- Fødelandsregisteret
- Fil for alders- og uførepensjon

I den foreliggende undersøkelsen om personer med avlagt doktorgrad er følgende opplysninger hentet fra SFP:

- *Demografiske data* som kjønn, alder, bostedskommune, sivilstatus, fødeland, utdanning, innvandringsstatus, statsborgerskap mm.
- *Arbeidsrelaterte data* som arbeidstakerforhold, arbeidsstedets næring, arbeidsstedskommune, yrkesstatus, arbeidsstedets organisasjonsform og institusjonelle sektortilknytning
- *Arbeidssøkeropplysninger, som arbeidssøkerstatus, tiltakskode m.m.*

Vedlegg 4: Standard for næringsgruppering (SN2007)

SSBs standard for næringsgruppering (SN2007) bygger på EUs standard NACE Rev. 2 (Nomenclature générale des Activités économiques dans les Communautés Européens). Standarden danner grunnlag for koding av enheter etter viktigste aktivitet i Statistisk sentralbyrås bedrifts- og foretaksregister og for enheter i Enhetsregisteret. Den er en av de viktigste standardene i økonomisk statistikk og gjør det mulig å sammenligne og analysere statistiske opplysninger både nasjonalt/internasjonalt og over tid.

I denne undersøkelsen er SN2007 benyttet for tidsrommet 1998-2009. Før 1998 ble det benyttet en næringsstandard basert på FNs ISIC (International Standard Industrial Classification of all Economic Activities).

Næringshovedområder. Tilpasset inndeling som er benyttet i denne rapporten.

Næringshovedområde	Næringskoder som inngår ¹⁾	Sektor
Forskning og utvikling ²⁾	72	Privat ¹⁾
Annen tjenesteyting	35-39, 41-43, 45-47, 49-53, 55-56, 58-66, 68-71, 73-75, 77-79, 81-82	Privat
Industri	10-11, 13, 15-33	Privat
Bergverk og utvinning	6-9	Privat
Primærnæringer	1-3	Privat
Undervisning	85	Offentlig
Helse- og sosialtjenester	86-88	Offentlig
Offentlig administrasjon mm	84, 90-91, 93-94, 96	Offentlig

¹⁾ Bare næringer hvor det er registrert doktorer er tatt med.

²⁾ Denne kategorien omfatter primært forskningsinstitusjoner utenfor universitetene og høyskolene, ofte kalt instituttsektoren. Mange av disse finansieres i betydelig grad fra offentlige kilder, bl.a. som grunnbevilgninger via Norges forskningsråd og gjennom oppdragsmidler fra det offentlige. I tillegg til institusjonene inngår også foretak i næringslivet som har forskning og utvikling som hovednæring.

NÆRINGSHOVEDOMRÅDE A JORDBRUK, SKOGBRUK OG FISKE

01 JORDBRUK OG TJENESTER TILKNYTTET JORDBRUK, JAKT OG VILTSTELL

01.1 DYRKING AV ETTÅRIGE VEKSTER

01.11 Dyrking av korn (unntatt ris), belgvekster og oljeholdige vekster

01.12 Dyrking av ris

01.13 Dyrking av grønnsaker, meloner, rot- og knollvekster

01.14 Dyrking av sukkerrør

01.15 Dyrking av tobakk

01.16 Dyrking av fibervekster

01.19 Dyrking av ettårige vekster ellers

01.2 DYRKING AV FLERÅRIGE VEKSTER

01.21 Dyrking av druer

01.22 Dyrking av tropiske og subtropiske frukter

01.23 Dyrking av sitrusfrukter

01.24 Dyrking av kjernefrukter og steinfrukter

01.25 Dyrking av annen frukt som vokser på trær eller busker samt nøtter

01.26 Dyrking av oljeholdige frukter

01.27 Dyrking av vekster for produksjon av drikkevarer

01.28 Dyrking av krydder og aromatiske, medisinske og farmasøytiske vekster

01.29 Dyrking av flerårige vekster ellers

01.3 PLANTEFORMERING

01.30 Planteformering

01.4 HUSDYRHOLD

01.41 Melkeproduksjon på storfe

01.42 Oppdrett av annet storfe

01.43 Oppdrett av hester og andre dyr av hestefamilien

01.44 Oppdrett av kameler og andre kameldyr

01.45 Saue- og geitehold

01.46 Svinehold

01.47 Fjørfehold

01.49 Husdyrhold ellers

01.5 KOMBINERT HUSDYRHOLD OG PLANTEPRODUKSJON

01.50 Kombinert husdyrhold og planteproduksjon

01.6 TJENESTER TILKNYTTET JORDBRUK OG ETTERBEHANDLING AV VEKSTER ETTER INNHØSTING

01.61 Tjenester tilknyttet planteproduksjon

01.62 Tjenester tilknyttet husdyrhold

01.63 Etterbehandling av vekster etter innhøsting

01.64 Behandling av såfrø

01.7 JAKT, VILTSTELL OG TJENESTER TILKNYTTET JAKT OG VILTSTELL

01.70 Jakt, viltstell og tjenester tilknyttet jakt og viltstell

02 SKOGBRUK OG TJENESTER TILKNYTTET SKOGBRUK

02.1 SKOGSKJØTSEL OG ANDRE SKOGBRUKSAKTIVITETER

02.10 Skogskjøtsel og andre skogbruksaktiviteter

02.2 AVVIRKNING

02.20 Avvirkning

02.3 INNSAMLING AV VILTVOKSENDE PRODUKTER AV ANNET ENN TRE

02.30 Innsamling av villvoksende produkter av annet enn tre

02.4 TJENESTER TILKNYTTET SKOGBRUK

02.40 Tjenester tilknyttet skogbruk

03 FISKE, FANGST OG FISKEOPPDRETT*03.1 FISKE OG FANGST*

03.11 Hav- og kystfiske og fangst

03.12 Ferskvannsfiske

03.2 AKVAKULTUR

03.21 Hav- og kystbasert akvakultur

03.22 Ferskvannsbasert akvakultur

**NÆRINGSHOVEDOMRÅDE B BERGVERKSDRIFT OG
UTVINNING****05 BRYTING AV STEINKULL OG BRUNKULL***05.1 BRYTING AV STEINKULL*

05.10 Bryting av steinkull

05.2 BRYTING AV BRUNKULL

05.20 Bryting av brunull

06 UTVINNING AV RÅOLJE OG NATURGASS*06.1 UTVINNING AV RÅOLJE*

06.10 Utvinning av råolje

06.2 UTVINNING AV NATURGASS

06.20 Utvinning av naturgass

07 BRYTING AV METALLHOLDIG MALM*07.1 BRYTING AV JERNMALM*

07.10 Bryting av jernmalm

07.2 BRYTING AV IKKE-JERNHOLDIG MALM

07.21 Bryting av uran- og thoriummalm

07.29 Bryting av ikke-jernholdig malm ellers

08 BRYTING OG BERGVERKSDRIFT ELLERS*08.1 BRYTING AV STEIN, UTVINNING AV SAND OG LEIRE*

08.11 Bryting av stein til bygge- og anleggsvirksomhet, kalkstein, gips, kritt og skifer

08.12 Utvinning fra grus- og sandtak og utvinning av leire og kaolin

08.9 ANNEN BRYTING OG UTVINNING

08.91 Bryting og utvinning av kjemiske mineraler og gjødselsmineraler

08.92 Stikking av torv

08.93 Utvinning av salt

08.99 Annen bryting og utvinning ikke nevnt annet sted

09 TJENESTER TILKNYTTET BERGVERKSDRIFT*09.1 TJENESTER TILKNYTTET UTVINNING AV RÅOLJE OG NATURGASS*

09.10 Tjenester tilknyttet utvinning av råolje og naturgass

09.9 TJENESTER TILKNYTTET ANNEN BERGVERKSDRIFT

09.90 Tjenester tilknyttet annen bergverksdrift

NÆRINGSHOVEDOMRÅDE C INDUSTRI**10 PRODUKSJON AV NÆRINGS- OG NYTELSESMIDLER***10.1 PRODUKSJON, BEARBEIDING OG KONSERVERING AV KJØTT OG KJØTTVARER*

10.11 Bearbeiding og konservering av kjøtt

10.12 Bearbeiding og konservering av fjørfekjøtt

10.13 Produksjon av kjøtt- og fjørfeverer

10.2 BEARBEIDING OG KONSERVERING AV FISK, SKALLDYR OG BLØTDYR

10.20 Bearbeiding og konservering av fisk, skalldyr og bløtdyr

10.3 BEARBEIDING OG KONSERVERING AV FRUKT OG GRØNNSAKER

10.31 Bearbeiding og konservering av poteter

10.32 Produksjon av juice av frukt og grønnsaker

10.39 Bearbeiding og konservering av frukt og grønnsaker ellers

10.4 PRODUKSJON AV VEGETABILSKE OG ANIMALSKE OLJER OG FETTSTOFFER

10.41 Produksjon av oljer og fettstoffer

10.42 Produksjon av margarin og lignende spiselige fettstoffer

10.5 PRODUKSJON AV MEIERIVARER OG ISKREM

10.51 Produksjon av meierivarer

10.52 Produksjon av iskrem

10.6 PRODUKSJON AV KORNVARER, STIVELSE OG STIVELSESPRODUKTER

10.61 Produksjon av kornvarer

10.62 Produksjon av stivelse og stivelsesprodukter

10.7 PRODUKSJON AV BAKERI- OG PASTAVARER

10.71 Produksjon av brød og ferske konditorvarer

10.72 Produksjon av kavringer, kjeks og konserverte konditorvarer

10.73 Produksjon av makaroni, nudler, couscous og lignende pastavarer

10.8 PRODUKSJON AV ANDRE NÆRINGSMIDLER

10.81 Produksjon av sukker

10.82 Produksjon av kakao, sjokolade og sukkerverer

10.83 Bearbeiding av te og kaffe

10.84 Produksjon av smakstilsetningsstoffer og krydderier

10.85 Produksjon av ferdigmat

10.86 Produksjon av homogeniserte matprodukter og diettmat

10.89 Produksjon av næringsmidler ikke nevnt annet sted

10.9 PRODUKSJON AV FØRVARER

10.91 Produksjon av førvarer til husdyrhold

10.92 Produksjon av førvarer til kjæledyr

11 PRODUKSJON AV DRIKKEVARER*11.0 PRODUKSJON AV DRIKKEVARER*

11.01 Destillering, rektifisering og blanding av sprit

11.02 Produksjon av vin

11.03 Produksjon av sider og annen fruktvin

11.04 Produksjon av andre ikke-destillerte gjærede drikkevarer

11.05 Produksjon av øl

11.06 Produksjon av malt

11.07 Produksjon av mineralvann, leskedrikker og annet vann på flaske

12 PRODUKSJON AV TOBAKKSVARER*12.0 PRODUKSJON AV TOBAKKSVARER*

12.00 Produksjon av tobakksvarer

13 PRODUKSJON AV TEKSTILER*13.1 BEARBEIDING OG SPINNING AV TEKSTILFIBRER*

13.10 Bearbeiding og spinning av tekstilfibrer

13.2 VEVING AV TEKSTILER

13.20 Veving av tekstiler

13.3 ETTERBEHANDLING AV TEKSTILER

13.30 Etterbehandling av tekstiler

13.9 PRODUKSJON AV ANDRE TEKSTILER

13.91 Produksjon av stoffer av trikotasje

13.92 Produksjon av tekstilvarer, unntatt klær

13.93 Produksjon av gulvtepper, -matter og -ryer

13.94 Produksjon av tauverk og nett

13.95 Produksjon av ikke-vevde tekstiler og tekstilvarer, unntatt klær

13.96 Produksjon av tekstiler til teknisk og industriell bruk

13.99 Produksjon av tekstiler ikke nevnt annet sted

14 PRODUKSJON AV KLÆR*14.1 PRODUKSJON AV KLÆR, UNNTATT PELSVARER*

14.11 Produksjon av klær av lær

14.12 Produksjon av arbeidstøy

- 14.13 Produksjon av annet yttertøy
 14.14 Produksjon av undertøy og innertøy
 14.19 Produksjon av klær og tilbehør ellers
 14.2 **PRODUKSJON AV PELSVARER**
 14.20 Produksjon av pelsvarer
 14.3 **PRODUKSJON AV KLÆR AV TRIKOTASJE**
 14.31 Produksjon av strømpevarer
 14.39 Produksjon av andre klær av trikotasje
- 15 PRODUKSJON AV LÆR OG LÆRVARER**
 15.1 **BEREDNING AV LÆR, PRODUKSJON AV REISEEFFEKTER OG SALMAKERARTIKLER OG BEREDNING OG FARGING AV PELSSKINN**
 15.11 Beredning av lær, og beredning og farging av pelsskinn
 15.12 Produksjon av reiseeffekter og salmakerartikler
 15.2 **PRODUKSJON AV SKOTØY**
 15.20 Produksjon av skotøy
- 16 PRODUKSJON AV TRELAST OG VARER AV TRE, KORK, STRÅ OG FLETTEMATERIALER, UNNTATT MØBLER**
 16.1 **SAGING, HØVLING OG IMPREGNERING AV TRE**
 16.10 Saging, høvling og impregnering av tre
 16.2 **PRODUKSJON AV VARER AV TRE, KORK, STRÅ OG FLETTEMATERIALER**
 16.21 Produksjon av finérplater og andre bygnings- og møbelplater av tre
 16.22 Produksjon av sammensatte parkettstaver
 16.23 Produksjon av andre bygningsartikler
 16.24 Produksjon av treemballasje
 16.29 Produksjon av andre trevarer og varer av kork, strå og flettematerialer
- 17 PRODUKSJON AV PAPIR OG PAPIRVARER**
 17.1 **PRODUKSJON AV PAPIRMASSE, PAPIR OG PAPP**
 17.11 Produksjon av papirmasse
 17.12 Produksjon av papir og papp
 17.2 **PRODUKSJON AV VARER AV PAPIR OG PAPP**
 17.21 Produksjon av bølgepapp og emballasje av papir og papp
 17.22 Produksjon av husholdnings-, sanitær- og toalettartikler av papir
 17.23 Produksjon av kontorartikler av papir
 17.24 Produksjon av tapeter
 17.29 Produksjon av varer av papir og papp ellers
- 18 TRYKKING OG REPRODUKSJON AV INNSPILTE OPPTAK**
 18.1 **TRYKKING OG TJENESTER TILKNYTTET TRYKKING**
 18.11 Trykking av aviser
 18.12 Trykking ellers
 18.13 Ferdiggjøring før trykking og publisering
 18.14 Bokbinding og tilknyttede tjenester
 18.2 **REPRODUKSJON AV INNSPILTE OPPTAK**
 18.20 Reproduksjon av innspilte opptak
- 19 PRODUKSJON AV KULL- OG RAFFINERTE PETROLEUMSPRODUKTER**
 19.1 **PRODUKSJON AV KULLPRODUKTER**
 19.10 Produksjon av kullprodukter
 19.2 **PRODUKSJON AV RAFFINERTE PETROLEUMSPRODUKTER**
 19.20 Produksjon av raffinerte petroleumsprodukter
- 20 PRODUKSJON AV KJEMIKALIER OG KJEMISKE PRODUKTER**
 20.1 **PRODUKSJON AV KJEMISKE RÅVARER, GJØDSEL OG NITROGENFORBINDELSER, BASISPLAST OG SYNTETISK GUMMI**
 20.11 Produksjon av industrigasser
 20.12 Produksjon av fargestoffer og pigmenter
 20.13 Produksjon av andre uorganiske kjemikalier
 20.14 Produksjon av andre organiske kjemiske råvarer
 20.15 Produksjon av gjødsel, nitrogenforbindelser og vekstjord
 20.16 Produksjon av basisplast
 20.17 Produksjon av syntetisk gummi
 20.2 **PRODUKSJON AV PLANTEVERN- OG SKADEDYRMIDLER OG ANDRE LANDBRUKSKJEMISKE PRODUKTER**
 20.20 Produksjon av plantevern- og skadedyrmidler og andre landbrukskjemiske produkter
 20.3 **PRODUKSJON AV MALING OG LAKK, TRYKKFARGER OG TETNINGSMIDLER**
 20.30 Produksjon av maling og lakk, trykkfarger og tetningsmidler
 20.4 **PRODUKSJON AV SÅPE OG VASKEMIDLER, RENSE- OG POLERMIDLER, PARFYME OG TOALETTARTIKLER**
 20.41 Produksjon av såpe og vaskemidler, rense- og polermidler
 20.42 Produksjon av parfyme og toalettartikler
 20.5 **PRODUKSJON AV ANDRE KJEMISKE PRODUKTER**
 20.51 Produksjon av eksplosiver
 20.52 Produksjon av lim
 20.53 Produksjon av eteriske oljer
 20.59 Produksjon av kjemiske produkter ikke nevnt annet sted
 20.6 **PRODUKSJON AV KUNSTFIBRER**
 20.60 Produksjon av kunstfibrer
- 21 PRODUKSJON AV FARMASØYTISKE RÅVARER OG PREPARATER**
 21.1 **PRODUKSJON AV FARMASØYTISKE RÅVARER**
 21.10 Produksjon av farmasøytiske råvarer
 21.2 **PRODUKSJON AV FARMASØYTISKE PREPARATER**
 21.20 Produksjon av farmasøytiske preparater
- 22 PRODUKSJON AV GUMMI- OG PLASTPRODUKTER**
 22.1 **PRODUKSJON AV GUMMIPRODUKTER**
 22.11 Produksjon av gummidekk og slanger til gummidekk, og regummiering og vulkanisering av gummidekk
 22.19 Produksjon av gummiprodukter ellers
 22.2 **PRODUKSJON AV PLASTPRODUKTER**
 22.21 Produksjon av halvfabrikater av plast
 22.22 Produksjon av plastemballasje
 22.23 Produksjon av byggevarer av plast
 22.29 Produksjon av plastprodukter ellers
- 23 PRODUKSJON AV ANDRE IKKE-METALLHOLDIGE MINERALPRODUKTER**
 23.1 **PRODUKSJON AV GLASS OG GLASSPRODUKTER**
 23.11 Produksjon av planglass
 23.12 Bearbeiding av planglass
 23.13 Produksjon av emballasje og husholdningsartikler av glass og krystall
 23.14 Produksjon av glassfibrer
 23.19 Produksjon av teknisk glass og andre glassvarer
 23.2 **PRODUKSJON AV ILDFASTE PRODUKTER**
 23.20 Produksjon av ildfaste produkter
 23.3 **PRODUKSJON AV BYGGEVARER AV BRENT LEIRE**
 23.31 Produksjon av keramiske vegg- og gulvfliser

- 23.32 Produksjon av murstein, teglstein og andre byggevarer av brent leire
- 23.4 *PRODUKSJON AV ANDRE PORSELENSPRODUKTER OG ANDRE KERAMISKE PRODUKTER*
- 23.41 Produksjon av keramiske husholdningsartikler og dekorasjonsgjenstander
- 23.42 Produksjon av sanitærutstyr av keramisk materiale
- 23.43 Produksjon av isolatorer og isoleringsdeler av keramisk materiale
- 23.44 Produksjon av andre keramiske produkter for teknisk bruk
- 23.49 Produksjon av andre keramiske produkter
- 23.5 *PRODUKSJON AV SEMENT, KALK OG GIPS*
- 23.51 Produksjon av sement
- 23.52 Produksjon av kalk og gips
- 23.6 *PRODUKSJON AV BETONG-, SEMENT- OG GIPSPRODUKTER*
- 23.61 Produksjon av betongprodukter for bygge- og anleggsvirksomhet
- 23.62 Produksjon av gipsprodukter for bygge- og anleggsvirksomhet
- 23.63 Produksjon av ferdigblandet betong
- 23.64 Produksjon av mørtel
- 23.65 Produksjon av fibersement
- 23.69 Produksjon av betong-, sement- og gipsprodukter ellers
- 23.7 *HOGGING OG BEARBEIDING AV MONUMENT- OG BYGNINGSSTEIN*
- 23.70 Hoggning og bearbeiding av monument- og bygningsstein
- 23.9 *PRODUKSJON AV IKKE-METALLHOLDIGE MINERALPRODUKTER IKKE NEVNT ANNET STED*
- 23.91 Produksjon av slipeoffer
- 23.99 Produksjon av ikke-metallholdige mineralprodukter ikke nevnt annet sted
- 24 PRODUKSJON AV METALLER**
- 24.1 *PRODUKSJON AV JERN OG STÅL, SAMT FERROLEGERINGER*
- 24.10 Produksjon av jern og stål, samt ferrolegeringer
- 24.2 *PRODUKSJON AV ANDRE RØR OG RØRDELER AV STÅL*
- 24.20 Produksjon av andre rør og rørdeler av stål
- 24.3 *ANNEN BEARBEIDING AV JERN OG STÅL*
- 24.31 Kaldtrekking av stenger og profiler
- 24.32 Kaldvalsing av bånd
- 24.33 Kaldvalsing og pressing av profilerte plater og profiler
- 24.34 Kaldtrekking av tråd
- 24.4 *PRODUKSJON AV IKKE-JERNHOLDIGE METALLER*
- 24.41 Produksjon av edelmetaller
- 24.42 Produksjon av aluminium
- 24.43 Produksjon av bly, sink og tinn
- 24.44 Produksjon av kobber
- 24.45 Produksjon av ikke-jernholdige metaller ellers
- 24.46 Produksjon av kjernebrensel
- 24.5 *STØPING AV METALLER*
- 24.51 Støping av jern
- 24.52 Støping av stål
- 24.53 Støping av lettmetaller
- 24.54 Støping av andre ikke-jernholdige metaller
- 25 PRODUKSJON AV METALLVARER, UNNTATT MASKINER OG UTSTYR**
- 25.1 *PRODUKSJON AV METALLKONSTRUKSJONER*
- 25.11 Produksjon av metallkonstruksjoner og deler
- 25.12 Produksjon av dører og vinduer av metall
- 25.2 *PRODUKSJON AV TANKER, CISTERNER OG ANDRE BEHOLDERE AV METALL*
- 25.21 Produksjon av radiatorer og kjeler til sentralvarmeanlegg
- 25.29 Produksjon av andre tanker, cisterner og beholdere av metall
- 25.3 *PRODUKSJON AV DAMPKJELER, UNNTATT KJELER TIL SENTRALVARMEANLEGG*
- 25.30 Produksjon av dampkjeler, unntatt kjeler til sentralvarmeanlegg
- 25.4 *PRODUKSJON AV VÅPEN OG AMMUNISJON*
- 25.40 Produksjon av våpen og ammunisjon
- 25.5 *SMIING, STANSING OG VALSING AV METALL, OG PULVERMETALLURGI*
- 25.50 Smiing, stansing, valsing av metall, og pulvermetallurgi
- 25.6 *OVERFLATEBEHANDLING OG BEARBEIDING AV METALLER*
- 25.61 Overflatebehandling av metaller
- 25.62 Bearbeiding av metaller
- 25.7 *PRODUKSJON AV KJØKKENREDSKAPER, SKJÆRE- OG KLIPPEREDSKAPER, HÅNDVERKTØY OG ANDRE JERNVARER*
- 25.71 Produksjon av kjøkkenredskaper og skjære- og klipperedskaper
- 25.72 Produksjon av låser og beslag
- 25.73 Produksjon av håndverktøy
- 25.9 *PRODUKSJON AV ANDRE METALLVARER*
- 25.91 Produksjon av stålfat og lignende beholdere av jern og stål
- 25.92 Produksjon av emballasje av lettmetall
- 25.93 Produksjon av varer av metalltråd, kjetting og fjærer
- 25.94 Produksjon av bolter og skruer
- 25.99 Produksjon av metallvarer ikke nevnt annet sted
- 26 PRODUKSJON AV DATAMASKINER OG ELEKTRONISKE OG OPTISKE PRODUKTER**
- 26.1 *PRODUKSJON AV ELEKTRONISKE KOMPONENTER OG KRETSKORT*
- 26.11 Produksjon av elektroniske komponenter
- 26.12 Produksjon av kretskort
- 26.2 *PRODUKSJON AV DATAMASKINER OG TILLEGGSUTSTYR*
- 26.20 Produksjon av datamaskiner og tilleggsutstyr
- 26.3 *PRODUKSJON AV KOMMUNIKASJONSUTSTYR*
- 26.30 Produksjon av kommunikasjonsutstyr
- 26.4 *PRODUKSJON AV ELEKTRONIKK TIL HUSHOLDNINGSBRUK*
- 26.40 Produksjon av elektronikk til husholdningsbruk
- 26.5 *PRODUKSJON AV MÅLE-, KONTROLL- OG NAVIGASJONSINSTRUMENTER, OG KLOKKER OG UR*
- 26.51 Produksjon av måle-, kontroll- og navigasjonsinstrumenter
- 26.52 Produksjon av klokker og ur
- 26.6 *PRODUKSJON AV STRÅLINGSUTSTYR, ELEKTROMEDISINSK OG ELEKTROTERAPEUTISK UTSTYR*
- 26.60 Produksjon av strålingsutstyr, elektromedisinsk- og elektroterapeutisk utstyr
- 26.7 *PRODUKSJON AV OPTISKE INSTRUMENTER OG FOTOGRAFISK UTSTYR*
- 26.70 Produksjon av optiske instrumenter og fotografisk utstyr
- 26.8 *PRODUKSJON AV MAGNETISKE OG OPTISKE MEDIA*
- 26.80 Produksjon av magnetiske og optiske media

- 27 PRODUKSJON AV ELEKTRISK UTSTYR**
- 27.1 *PRODUKSJON AV ELEKTROMOTORER, GENERATORER, TRANSFORMATORER OG ELEKTRISKE FORDELINGS- OG KONTROLLTAVLER OG PANELER*
- 27.11 Produksjon av elektromotorer, generatorer og transformatorer
- 27.12 Produksjon av elektriske fordelings- og kontrolltavler og paneler
- 27.2 *PRODUKSJON AV BATTERIER OG AKKUMULATORER*
- 27.20 Produksjon av batterier og akkumulatører
- 27.3 *PRODUKSJON AV LEDNINGER OG LEDNINGSMATERIELL*
- 27.31 Produksjon av optiske fiberkabler
- 27.32 Produksjon av andre elektroniske og elektriske ledninger og kabler
- 27.33 Produksjon av ledningsmateriell
- 27.4 *PRODUKSJON AV BELYSNINGSUTSTYR*
- 27.40 Produksjon av belysningsutstyr
- 27.5 *PRODUKSJON AV HUSHOLDNINGSMASKINER OG -APPARATER*
- 27.51 Produksjon av elektriske husholdningsmaskiner og -apparater
- 27.52 Produksjon av ikke-elektriske husholdningsmaskiner og -apparater
- 27.9 *PRODUKSJON AV ANNET ELEKTRISK UTSTYR*
- 27.90 Produksjon av annet elektrisk utstyr
- 28 PRODUKSJON AV MASKINER OG UTSTYR TIL GENERELL BRUK, IKKE NEVNT ANNET STED**
- 28.1 *PRODUKSJON AV MASKINER OG UTSTYR TIL GENERELL BRUK*
- 28.11 Produksjon av motorer og turbiner, unntatt motorer til luftfartøyer og motorvogner
- 28.12 Produksjon av komponenter til hydraulisk og pneumatisk utstyr
- 28.13 Produksjon av pumper og kompressorer ellers
- 28.14 Produksjon av kraner og ventiler ellers
- 28.15 Produksjon av lagre, gir, tannhjulsutvekslinger og andre innretninger for kraftoverføring
- 28.2 *PRODUKSJON AV ANDRE MASKINER OG ANNET UTSTYR TIL GENERELL BRUK*
- 28.21 Produksjon av industri- og laboratorieovner samt brennere
- 28.22 Produksjon av løfte- og håndteringsutstyr
- 28.23 Produksjon av kontormaskiner og utstyr (unntatt datamaskiner og tilleggsutstyr)
- 28.24 Produksjon av motordrevet håndverktøy
- 28.25 Produksjon av kjøle- og ventilasjonsanlegg, unntatt til husholdningsbruk
- 28.29 Produksjon av maskiner og utstyr til generell bruk, ikke nevnt annet sted
- 28.3 *PRODUKSJON AV JORDBRUKS- OG SKOGBRUKSMASKINER*
- 28.30 Produksjon av jordbruks- og skogbruksmaskiner
- 28.4 *PRODUKSJON AV MASKINER TIL METALLBEARBEIDING OG ANNET MASKINVERKTØY*
- 28.41 Produksjon av maskinverktøy til metallbearbeiding
- 28.49 Produksjon av maskinverktøy ikke nevnt annet sted
- 28.9 *PRODUKSJON AV ANDRE SPESIALMASKINER*
- 28.91 Produksjon av maskiner og utstyr til metallurgisk industri
- 28.92 Produksjon av maskiner og utstyr til bergverksdrift og bygge- og anleggsvirksomhet
- 28.93 Produksjon av maskiner og utstyr til nærings- og nytelsesmiddelindustri
- 28.94 Produksjon av maskiner og utstyr til tekstil-, konfeksjons- og lærvareindustri
- 28.95 Produksjon av maskiner og utstyr til papir- og pappvareindustri
- 28.96 Produksjon av maskiner og utstyr til plast- og gummiindustri
- 28.99 Produksjon av spesialmaskiner ikke nevnt annet sted
- 29 PRODUKSJON AV MOTORVOGNER OG TILHENGERE**
- 29.1 *PRODUKSJON AV MOTORVOGNER*
- 29.10 Produksjon av motorvogner
- 29.2 *PRODUKSJON AV KAROSSERIER OG TILHENGERE*
- 29.20 Produksjon av karosserier og tilhengere
- 29.3 *PRODUKSJON AV DELER OG UTSTYR TIL MOTORVOGNER*
- 29.31 Produksjon av elektrisk og elektronisk utstyr til motorvogner
- 29.32 Produksjon av andre deler og annet utstyr til motorvogner
- 30 PRODUKSJON AV ANDRE TRANSPORTMIDLER**
- 30.1 *BYGGING AV SKIP OG BÅTER*
- 30.11 Bygging av skip og flytende materiell
- 30.12 Bygging av fritidsbåter
- 30.2 *PRODUKSJON AV LOKOMOTIVER OG ANNET RULLENDE MATERIELL TIL JERNBANE OG SPORVEI*
- 30.20 Produksjon av lokomotiver og annet rullende materiell til jernbane og sporvei
- 30.3 *PRODUKSJON AV LUFTFARTØYER OG ROMFARTØYER OG LIGNENDE UTSTYR*
- 30.30 Produksjon av luftfartøyer og romfartøyer og lignende utstyr
- 30.4 *PRODUKSJON AV MILITÆRE STRIDSKJØRETØYER*
- 30.40 Produksjon av militære stridskjøretøyer
- 30.9 *PRODUKSJON AV TRANSPORTMIDLER IKKE NEVNT ANNET STED*
- 30.91 Produksjon av motorsykler
- 30.92 Produksjon av sykler og invalidevogner
- 30.99 Produksjon av andre transportmidler ikke nevnt annet sted
- 31 PRODUKSJON AV MØBLER**
- 31.0 *PRODUKSJON AV MØBLER*
- 31.01 Produksjon av kontor- og butikk møbler
- 31.02 Produksjon av kjøkkenmøbler
- 31.03 Produksjon av madrasser
- 31.09 Produksjon av møbler ellers
- 32 ANNEN INDUSTRIPRODUKSJON**
- 32.1 *PRODUKSJON AV GULL- OG SØLVVARER, BIJOUTERI OG LIGNENDE ARTIKLER*
- 32.11 Preging av mynter og medaljer
- 32.12 Produksjon av gull- og sølvvarer og lignende artikler
- 32.13 Produksjon av bijouteri og lignende artikler
- 32.2 *PRODUKSJON AV MUSIKKINSTRUMENTER*
- 32.20 Produksjon av musikkinstrumenter
- 32.3 *PRODUKSJON AV SPORTSARTIKLER*
- 32.30 Produksjon av sportsartikler
- 32.4 *PRODUKSJON AV SPILL OG LEKER*
- 32.40 Produksjon av spill og leker
- 32.5 *PRODUKSJON AV MEDISINSKE OG TANNTEKNISKE INSTRUMENTER OG UTSTYR*
- 32.50 Produksjon av medisinske og tanntekniske instrumenter og utstyr

- 32.9 *INDUSTRIPRODUKSJON IKKE NEVNT ANNET STED*
- 32.91 Produksjon av koster og børster
- 32.99 Annen industriproduksjon ikke nevnt annet sted
- 33 REPARASJON OG INSTALLASJON AV MASKINER OG UTSTYR**
- 33.1 *REPARASJON AV METALLVARER, MASKINER OG UTSTYR*
- 33.11 Reparasjon av bearbejdede metallprodukter
- 33.12 Reparasjon av maskiner
- 33.13 Reparasjon av elektronisk og optisk utstyr
- 33.14 Reparasjon av elektrisk utstyr
- 33.15 Reparasjon og vedlikehold av skip og båter
- 33.16 Reparasjon og vedlikehold av luftfartøyer og romfartøyer
- 33.17 Reparasjon og vedlikehold av andre transportmidler
- 33.19 Reparasjon av annet utstyr
- 33.2 *INSTALLASJON AV INDUSTRIMASKINER OG -UTSTYR*
- 33.20 Installasjon av industrimaskiner og -utstyr

NÆRINGSHOVEDOMRÅDE D ELEKTRISITETS-, GASS-, DAMP- OG VARMTVANNSFORSYNING

- 35 ELEKTRISITETS-, GASS-, DAMP- OG VARMTVANNSFORSYNING**
- 35.1 *PRODUKSJON, OVERFØRING OG DISTRIBUTJON AV ELEKTRISITET*
- 35.11 Produksjon av elektrisitet
- 35.12 Overføring av elektrisitet
- 35.13 Distribusjon av elektrisitet
- 35.14 Handel med elektrisitet
- 35.2 *PRODUKSJON AV GASS, OG DISTRIBUTJON AV GASS GJENNOM LEDNINGSNETT*
- 35.21 Produksjon av gass
- 35.22 Distribusjon av gass gjennom ledningsnett
- 35.23 Handel med gass gjennom ledningsnett
- 35.3 *DAMP- OG VARMTVANNSFORSYNING*
- 35.30 Damp- og varmtvannsforsyning

NÆRINGSHOVEDOMRÅDE E VANNFORSYNING, AVLØPS- OG RENOVASJONSVIRKSOMHET

- 36 UTTAK FRA KILDE, RENSING OG DISTRIBUTJON AV VANN**
- 36.0 *UTTAK FRA KILDE, RENSING OG DISTRIBUTJON AV VANN*
- 36.00 Uttak fra kilde, rensing og distribusjon av vann
- 37 OPPSAMLING OG BEHANDLING AV AVLØPSVANN**
- 37.0 *OPPSAMLING OG BEHANDLING AV AVLØPSVANN*
- 37.00 Oppsamling og behandling av avløpsvann
- 38 INNSAMLING, BEHANDLING, DISPONERING OG GJENVINNING AV AVFALL**
- 38.1 *INNSAMLING AV AVFALL*
- 38.11 Innsamling av ikke-farlig avfall
- 38.12 Innsamling av farlig avfall
- 38.2 *BEHANDLING OG DISPONERING AV AVFALL*
- 38.21 Behandling og disponering av ikke-farlig avfall
- 38.22 Behandling og disponering av farlig avfall
- 38.3 *MATERIALGJENVINNING*
- 38.31 Demontering av vrakede gjenstander
- 38.32 Sortering og bearbejding av avfall for materialgjenvinning

- 39 MILJØRYDDING, MILJØRENSING OG LIGNENDE VIRKSOMHET**
- 39.0 *MILJØRYDDING, MILJØRENSING OG LIGNENDE VIRKSOMHET*
- 39.00 Miljørydding, miljørensing og lignende virksomhet

NÆRINGSHOVEDOMRÅDE F BYGGE- OG ANLEGGSVIRKSOMHET

- 41 OPPFØRING AV BYGNINGER**
- 41.1 *UTVIKLING AV BYGGEPROSJEKTER*
- 41.10 Utvikling av byggeprosjekter
- 41.2 *OPPFØRING AV BYGNINGER*
- 41.20 Oppføring av bygninger
- 42 ANLEGGSVIRKSOMHET**
- 42.1 *BYGGING AV VEIER OG JERNBANER*
- 42.11 Bygging av veier og motorveier
- 42.12 Bygging av jernbaner og undergrunnsbaner
- 42.13 Bygging av bruer og tunneler
- 42.2 *BYGGING AV VANN- OG KLOAKKANLEGG, OG ANLEGG FOR ELEKTRISITET OG TELEKOMMUNIKASJON*
- 42.21 Bygging av vann- og kloakkanlegg
- 42.22 Bygging av anlegg for elektrisitet og telekommunikasjon
- 42.9 *BYGGING AV ANDRE ANLEGG*
- 42.91 Bygging av havne- og damanlegg
- 42.99 Bygging av andre anlegg ikke nevnt annet sted
- 43 SPESIALISERT BYGGE- OG ANLEGGSVIRKSOMHET**
- 43.1 *RIVING OG GRUNNARBEID*
- 43.11 Riving av bygninger og andre konstruksjoner
- 43.12 Grunnarbeid
- 43.13 Prøveboring
- 43.2 *ELEKTRISK INSTALLASJONSARBEID, VVS-ARBEID OG ANNET INSTALLASJONSARBEID*
- 43.21 Elektrisk installasjonsarbeid
- 43.22 VVS-arbeid
- 43.29 Annet installasjonsarbeid
- 43.3 *FERDIGGJØRING AV BYGNINGER*
- 43.31 Stukkørarbeid og pussing
- 43.32 Snekkerarbeid
- 43.33 Gulvlegging og tapetsering
- 43.34 Maler- og glassarbeid
- 43.39 Annen ferdiggjøring av bygninger
- 43.9 *ANNEN SPESIALISERT BYGGE- OG ANLEGGSVIRKSOMHET*
- 43.91 Takarbeid
- 43.99 Annen spesialisert bygge- og anleggsvirksomhet

NÆRINGSHOVEDOMRÅDE G VAREHANDEL, REPARASJON AV MOTORVOGNER

- 45 HANDEL MED OG REPARASJON AV MOTORVOGNER**
- 45.1 *HANDEL MED MOTORVOGNER, UNNTATT MOTORSYKLER*
- 45.11 Handel med biler og lette motorvogner, unntatt motorsykler
- 45.19 Handel med andre motorvogner, unntatt motorsykler
- 45.2 *VEDLIKEHOLD OG REPARASJON AV MOTORVOGNER, UNNTATT MOTORSYKLER*
- 45.20 Vedlikehold og reparasjon av motorvogner, unntatt motorsykler

- 45.3 *HANDEL MED DELER OG UTSTYR TIL MOTORVOGNER, UNNTATT MOTORSYKLER*
- 45.31 Agentur- og engroshandel med deler og utstyr til motorvogner, unntatt motorsyklar
- 45.32 Detaljhandel med deler og utstyr til motorvogner, unntatt motorsyklar
- 45.4 *HANDEL MED MOTORSYKLER, DELER OG UTSTYR. VEDLIKEHOLD OG REPARASJON AV MOTORSYKLER*
- 45.40 Handel med motorsyklar, deler og utstyr. Vedlikehold og reparasjon av motorsyklar
- 46 AGENTUR- OG ENGROSHANDEL, UNNTATT MED MOTORVOGNER**
- 46.1 *AGENTURHANDEL*
- 46.11 Agenturhandel med jordbruksråvarer, levende dyr, tekstilråvarer og innsatsvarer
- 46.12 Agenturhandel med brensel, drivstoff, malm, metaller og industrikjemikalier
- 46.13 Agenturhandel med tømmer, trelast og byggevarer
- 46.14 Agenturhandel med maskiner, produksjonsutstyr, båter og luftfartøyer
- 46.15 Agenturhandel med møbler, husholdningsvarer og jernvarer
- 46.16 Agenturhandel med tekstiler, klær, pelsskinn, skotøy og lærvarer
- 46.17 Agenturhandel med nærings- og nytelsesmidler
- 46.18 Agenturhandel med spesialisert vareutvalg ellers
- 46.19 Agenturhandel med bredt vareutvalg
- 46.2 *ENGROSHANDEL MED JORDBRUKSRÅVARER OG LEVENDE DYR*
- 46.21 Engroshandel med korn, rå tobakk, såvarer og forvarer
- 46.22 Engroshandel med blomster og planter
- 46.23 Engroshandel med levende dyr
- 46.24 Engroshandel med hud, skinn og lær
- 46.3 *ENGROSHANDEL MED NÆRINGS- OG NYTELSESMIDLER*
- 46.31 Engroshandel med frukt og grønnsaker
- 46.32 Engroshandel med kjøtt og kjøttvarer
- 46.33 Engroshandel med meierivarer, egg, matolje og -fett
- 46.34 Engroshandel med drikkevarer
- 46.35 Engroshandel med tobakkvarer
- 46.36 Engroshandel med sukker, sjokolade og sukkervarer
- 46.37 Engroshandel med kaffe, te, kakao og krydder
- 46.38 Engroshandel med andre næringsmidler herunder fisk, skaldyr og bløtdyr
- 46.39 Engroshandel med bredt utvalg av nærings- og nytelsesmidler
- 46.4 *ENGROSHANDEL MED HUSHOLDNINGSVARER OG VARER TIL PERSONLIG BRUK*
- 46.41 Engroshandel med tekstiler og utstyrsvarer
- 46.42 Engroshandel med klær og skotøy
- 46.43 Engroshandel med elektriske husholdningsapparater
- 46.44 Engroshandel med kjøkkenutstyr, glass, steintøy og rengjøringsmidler
- 46.45 Engroshandel med parfyme og kosmetikk
- 46.46 Engroshandel med sykepleie- og apotekvarer
- 46.47 Engroshandel med møbler, gulvbelegg, gulvtepper og belysningsutstyr
- 46.48 Engroshandel med klokker, ur, gull- og sølvvarer
- 46.49 Engroshandel med husholdningsvarer og varer til personlig bruk ellers
- 46.5 *ENGROSHANDEL MED IKT-UTSTYR*
- 46.51 Engroshandel med datamaskiner, tilleggsutstyr til datamaskiner samt programvare
- 46.52 Engroshandel med elektronikkutstyr og telekommunikasjonsutstyr samt deler
- 46.6 *ENGROSHANDEL MED ANDRE MASKINER OG ANNET UTSTYR*
- 46.61 Engroshandel med maskiner og utstyr til jordbruk og skogbruk
- 46.62 Engroshandel med maskinverktøy
- 46.63 Engroshandel med maskiner og utstyr til bergverksdrift, olje- og gassutvinning og bygge- og anleggsvirksomhet
- 46.64 Engroshandel med maskiner og utstyr til tekstilproduksjon
- 46.65 Engroshandel med kontormøbler
- 46.66 Engroshandel med maskiner og utstyr til kontor ellers
- 46.69 Engroshandel med maskiner og utstyr ellers
- 46.7 *ENGROSHANDEL MED SPESIALISERT VAREUTVALG ELLERS*
- 46.71 Engroshandel med drivstoff og brensel
- 46.72 Engroshandel med metaller og metallholdig malm
- 46.73 Engroshandel med tømmer, trelast, byggevarer og sanitærutstyr
- 46.74 Engroshandel med jernvarer, rørleggerartikler og oppvarmingsutstyr
- 46.75 Engroshandel med kjemiske produkter
- 46.76 Engroshandel med innsatsvarer ellers
- 46.77 Engroshandel med avfall og skrap
- 46.9 *USPESIFISERT ENGROSHANDEL*
- 46.90 Uspesifisert engroshandel
- 47 DETALJHANDEL, UNNTATT MED MOTORVOGNER**
- 47.1 *BUTIKKHANDEL MED BREDT VAREUTVALG*
- 47.11 Butikkhandel med bredt vareutvalg med hovedvekt på nærings- og nytelsesmidler
- 47.19 Butikkhandel med bredt vareutvalg ellers
- 47.2 *BUTIKKHANDEL MED NÆRINGS- OG NYTELSESMIDLER I SPESIALFORRETNINGER*
- 47.21 Butikkhandel med frukt og grønnsaker
- 47.22 Butikkhandel med kjøtt og kjøttvarer
- 47.23 Butikkhandel med fisk, skaldyr og bløtdyr
- 47.24 Butikkhandel med bakervarer, konditorvarer og sukkervarer
- 47.25 Butikkhandel med drikkevarer
- 47.26 Butikkhandel med tobakkvarer
- 47.29 Butikkhandel med nærings- og nytelsesmidler ellers
- 47.3 *DETALJHANDEL MED DRIVSTOFF TIL MOTORVOGNER*
- 47.30 Detaljhandel med drivstoff til motorvogner
- 47.4 *BUTIKKHANDEL MED IKT-UTSTYR I SPESIALFORRETNINGER*
- 47.41 Butikkhandel med datamaskiner og utstyr til datamaskiner
- 47.42 Butikkhandel med telekommunikasjonsutstyr
- 47.43 Butikkhandel med audio- og videoutstyr
- 47.5 *BUTIKKHANDEL MED ANDRE HUSHOLDNINGSVARER I SPESIALFORRETNINGER*
- 47.51 Butikkhandel med tekstiler og utstyrsvarer
- 47.52 Butikkhandel med jernvarer, fargevarer og glass
- 47.53 Butikkhandel med tapeter, gulvtepper og gardiner
- 47.54 Butikkhandel med elektriske husholdningsapparater
- 47.59 Butikkhandel med møbler, belysningsutstyr og andre innredningsartikler
- 47.6 *BUTIKKHANDEL MED BØKER, MUSIKKARTIKLER OG ANDRE FRITIDSARTIKLER I SPESIALFORRETNINGER*
- 47.61 Butikkhandel med bøker
- 47.62 Butikkhandel med aviser og papirvarer
- 47.63 Butikkhandel med innspillinger av musikk og video
- 47.64 Butikkhandel med sportsutstyr
- 47.65 Butikkhandel med spill og leker

- 47.7 *ANNEN BUTIKKHANDLE I SPESIALFORRETNINGER*
- 47.71 Butikkhandel med klær
- 47.72 Butikkhandel med skotøy og lærvarer
- 47.73 Butikkhandel med apotekvarer
- 47.74 Butikkhandel med medisinske og ortopediske artikler
- 47.75 Butikkhandel med kosmetikk og toalettartikler
- 47.76 Butikkhandel med blomster og planter, kjæledyr og forvarer til kjæledyr
- 47.77 Butikkhandel med ur, gull- og sølvvarer
- 47.78 Annen butikkhandel med andre nye varer i spesialforretninger
- 47.79 Butikkhandel med brukte varer
- 47.8 *TORGHANDEL*
- 47.81 Torghandel med næringsmidler, drikkevarer og tobakksvarer
- 47.82 Torghandel med tekstiler, klær, skotøy og utstyrvarer
- 47.89 Torghandel med andre varer
- 47.9 *DETALJHANDEL UTENOM UTSALGSSTED*
- 47.91 Postordrehandel og handel via Internett
- 47.99 Detaljhandel utenom utsalgssted ellers

NÆRINGSHOVEDOMRÅDE H TRANSPORT OG LAGRING

- 49 **LANDTRANSPORT OG RØRTRANSPORT**
- 49.1 *PASSASJERTRANSPORT MED JERNBANE*
- 49.10 Passasjertransport med jernbane
- 49.2 *GODSTRANSPORT MED JERNBANE*
- 49.20 Godstransport med jernbane
- 49.3 *ANNEN LANDTRANSPORT MED PASSASJERER*
- 49.31 Transport med rutebil og sporvei i by- og forstadsområder
- 49.32 Drosjebiltransport
- 49.39 Landtransport med passasjerer ikke nevnt annet sted
- 49.4 *GODSTRANSPORT PÅ VEI, HERUNDER FLYTTETRANSPORT*
- 49.41 Godstransport på vei
- 49.42 Flyttestransport
- 49.5 *RØRTRANSPORT*
- 49.50 Rørtransport
- 50 **SJØFART**
- 50.1 *SJØFART OG KYSTTRAFIKK MED PASSASJERER*
- 50.10 Sjøfart og kysttrafikk med passasjerer
- 50.2 *SJØFART OG KYSTTRAFIKK MED GODS*
- 50.20 Sjøfart og kysttrafikk med gods
- 50.3 *PASSASJERTRANSPORT PÅ ELVER OG INNSJØER*
- 50.30 Passasjertransport på elver og innsjøer
- 50.4 *GODSTRANSPORT PÅ ELVER OG INNSJØER*
- 50.40 Godstransport på elver og innsjøer
- 51 **LUFFTRANSPORT**
- 51.1 *LUFFTRANSPORT MED PASSASJERER*
- 51.10 Lufftransport med passasjerer
- 51.2 *LUFFTRANSPORT MED GODS SAMT ROMFART*
- 51.21 Lufftransport med gods
- 51.22 Romfart
- 52 **LAGRING OG ANDRE TJENESTER TILKNYTTET TRANSPORT**
- 52.1 *LAGRING*
- 52.10 Lagring
- 52.2 *ANDRE TJENESTER TILKNYTTET TRANSPORT*
- 52.21 Andre tjenester tilknyttet landtransport
- 52.22 Andre tjenester tilknyttet sjøtransport
- 52.23 Andre tjenester tilknyttet lufftransport

- 52.24 Lasting og lossing
- 52.29 Andre tjenester tilknyttet transport
- 53 **POST OG DISTRIBUSJONSVIRKSOMHET**
- 53.1 *LANDSDEKKENDE POSTTJENESTER*
- 53.10 Landsdekkende posttjenester
- 53.2 *ANDRE POST- OG BUDTJENESTER*
- 53.20 Andre post- og budtjenester

NÆRINGSHOVEDOMRÅDE I OVERNATTINGS- OG SERVERINGSVIRKSOMHET

- 55 **OVERNATTINGSVIRKSOMHET**
- 55.1 *HOTELLVIRKSOMHET*
- 55.10 Hotellvirksomhet
- 55.2 *DRIFT AV VANDRERHJEM OG FERIELEILIGHETER*
- 55.20 Drift av vandrerhjem og ferieleiligheter
- 55.3 *DRIFT AV CAMPINGPLASSER OG TURISTHYTTER*
- 55.30 Drift av campingplasser og turisthytter
- 55.9 *ANNEN OVERNATTING*
- 55.90 Annen overnatting
- 56 **SERVERINGSVIRKSOMHET**
- 56.1 *RESTAURANTVIRKSOMHET*
- 56.10 Restaurantvirksomhet
- 56.2 *CATERINGVIRKSOMHET OG KANTINER DREVET SOM SELVSTENDIG VIRKSOMHET*
- 56.21 Cateringvirksomhet
- 56.29 Kantiner drevet som selvstendig virksomhet
- 56.3 *DRIFT AV BARER*
- 56.30 Drift av barer

NÆRINGSHOVEDOMRÅDE J INFORMASJON OG KOMMUNIKASJON

- 58 **FORLAGSVIRKSOMHET**
- 58.1 *UTGIVELSE AV BØKER, TIDSSKRIFTER OG ANNEN FORLAGSVIRKSOMHET*
- 58.11 Utgivelse av bøker
- 58.12 Utgivelse av kataloger og adresselister
- 58.13 Utgivelse av aviser
- 58.14 Utgivelse av blader og tidsskrifter
- 58.19 Forlagsvirksomhet ellers
- 58.2 *UTGIVELSE AV PROGRAMVARE*
- 58.21 Utgivelse av programvare for dataspill
- 58.29 Utgivelse av annen programvare
- 59 **FILM-, VIDEO- OG FJERNSYNSPROGRAMPRODUKSJON, UTGIVELSE AV MUSIKK- OG LYDOPPTAK**
- 59.1 *VIRKSOMHET INNEN FILM, VIDEO OG FJERNSYNSPROGRAMMER*
- 59.11 Produksjon av film, video og fjernsynsprogrammer
- 59.12 Etterarbeid knyttet til produksjon av film, video og fjernsynsprogrammer
- 59.13 Distribusjon av film, video og fjernsynsprogrammer
- 59.14 Filmframvisning
- 59.2 *PRODUKSJON OG UTGIVELSE AV MUSIKK OG LYDOPPTAK*
- 59.20 Produksjon og utgivelse av musikk- og lydopptak
- 60 **RADIO- OG FJERNSYNSKRINGKASTING**
- 60.1 *RADIOKRINGKASTING*
- 60.10 Radiokrinkingasting
- 60.2 *FJERNSYNSKRINGKASTING*
- 60.20 Fjernsynskrinkingasting

- 61 TELEKOMMUNIKASJON**
- 61.1 *KABELBASERT TELEKOMMUNIKASJON*
- 61.10 Kabelbasert telekommunikasjon
- 61.2 *TRÅDLØS TELEKOMMUNIKASJON*
- 61.20 Trådløs telekommunikasjon
- 61.3 *SATELITTBASERT TELEKOMMUNIKASJON*
- 61.30 Satelittbasert telekommunikasjon
- 61.9 *TELEKOMMUNIKASJON ELLERS*
- 61.90 Telekommunikasjon ellers
- 62 TJENESTER TILKNYTTET INFORMASJONSTEKNOLOGI**
- 62.0 *TJENESTER TILKNYTTET INFORMASJONSTEKNOLOGI*
- 62.01 Programmeringstjenester
- 62.02 Konsulentvirksomhet tilknyttet informasjonsteknologi
- 62.03 Forvaltning og drift av IT-systemer
- 62.09 Andre tjenester tilknyttet informasjonsteknologi
- 63 INFORMASJONSTJENESTER**
- 63.1 *DATABEHANDLING, DATALAGRING OG TILKNYTTETE TJENESTER, DRIFT AV WEB-PORTALER*
- 63.11 Databehandling, datalagring og tilknyttede tjenester
- 63.12 Drift av web-portaler
- 63.9 *ANDRE INFORMASJONSTJENESTER*
- 63.91 Nyhetsbyråer
- 63.99 Andre informasjonstjenester ikke nevnt annet sted
- NÆRINGSHOVEDOMRÅDE K FINANSIERINGS- OG FORSIKRINGSVIRKSOMHET**
- 64 FINANSIERINGSVIRKSOMHET**
- 64.1 *BANKVIRKSOMHET*
- 64.11 Sentralbankvirksomhet
- 64.19 Bankvirksomhet ellers
- 64.2 *HOLDINGSSELSKAPER*
- 64.20 Holdingselskaper
- 64.3 *VERDIPAPIRFOND, INVESTERINGSSSELSKAPER O.L.*
- 64.30 Verdipapirfond, investeringsselskaper o.l.
- 64.9 *ANNEN FINANSIERINGSVIRKSOMHET*
- 64.91 Finansiell leasing
- 64.92 Annen kredittgivning
- 64.99 Annen finansieringsvirksomhet ikke nevnt annet sted
- 65 FORSIKRINGSVIRKSOMHET OG PENSJONSKASSER, UNNTATT TRYKDEORDNINGER UNDERLAGT OFFENTLIG FORVALTING**
- 65.1 *FORSIKRING*
- 65.11 Livsforsikring
- 65.12 Skadeforsikring
- 65.2 *GJENFORSIKRING*
- 65.20 Gjenforsikring
- 65.3 *PENSJONSKASSER*
- 65.30 Pensjonskasser
- 66 TJENESTER TILKNYTTET FINANSIERINGS- OG FORSIKRINGSVIRKSOMHET**
- 66.1 *TJENESTER TILKNYTTET FINANSIERINGSVIRKSOMHET*
- 66.11 Administrasjon av finansmarkeder
- 66.12 Verdipapirmegling
- 66.19 Andre tjenester tilknyttet finansieringsvirksomhet
- 66.2 *TJENESTER TILKNYTTET FORSIKRINGSVIRKSOMHET OG PENSJONSKASSER*
- 66.21 Risiko- og skadevurdering

- 66.22 Forsikringsformidling
- 66.29 Andre tjenester tilknyttet forsikringsvirksomhet og pensjonskasser
- 66.3 *FONDSFORVALTNINGSVIRKSOMHET*
- 66.30 Fondsforvaltningsvirksomhet

NÆRINGSHOVEDOMRÅDE L OMSETNING OG DRIFT AV FAST EIENDOM

- 68 OMSETNING OG DRIFT AV FAST EIENDOM**
- 68.1 *KJØP OG SALG AV EGEN FAST EIENDOM*
- 68.10 Kjøp og salg av egen fast eiendom
- 68.2 *UTLEIE AV EGEN ELLER LEID FAST EIENDOM*
- 68.20 Utleie av egen eller leid fast eiendom
- 68.3 *OMSETNING OG DRIFT AV FAST EIENDOM PÅ OPPDRAG*
- 68.31 Eiendomsmegling
- 68.32 Eiendomsforvaltning

NÆRINGSHOVEDOMRÅDE M FAGLIG, VITENSKAPELIG OG TEKNISK TJENESTEYTING

- 69 JURIDISK OG REGNSKAPSMESSIG TJENESTEYTING**
- 69.1 *JURIDISK TJENESTEYTING*
- 69.10 Juridisk tjenesteyting
- 69.2 *REGNSKAP, REVISJON OG SKATTERÅDGIVNING*
- 69.20 Regnskap, revisjon og skatterådgivning
- 70 HOVEDKONTORTJENESTER, ADMINISTRATIV RÅDGIVNING**
- 70.1 *HOVEDKONTORTJENESTER*
- 70.10 Hovedkontortjenester
- 70.2 *ADMINISTRATIV RÅDGIVNING*
- 70.21 PR og kommunikasjonstjenester
- 70.22 Bedriftsrådgivning og annen administrativ rådgivning
- 71 ARKITEKTVIRKSOMHET OG TEKNISK KONSULENTVIRKSOMHET, OG TEKNISK PRØVING OG ANALYSE**
- 71.1 *ARKITEKTVIRKSOMHET OG TEKNISK KONSULENTVIRKSOMHET*
- 71.11 Arkitektvirksomhet
- 71.12 Teknisk konsulentvirksomhet
- 71.2 *TEKNISK PRØVING OG ANALYSE*
- 71.20 Teknisk prøving og analyse
- 72 FORSKNING OG UTVIKLINGSARBEID**
- 72.1 *FORSKNING OG UTVIKLINGSARBEID INNEN NATURVITENSKAP OG TEKNIKK*
- 72.11 Forskning og utviklingsarbeid innen bioteknologi
- 72.19 Annen forskning og annet utviklingsarbeid innen naturvitenskap og teknikk
- 72.2 *FORSKNING OG UTVIKLINGSARBEID INNEN SAMFUNNSVITENSKAP OG HUMANISTISKE FAG*
- 72.20 Forskning og utviklingsarbeid innen samfunnsvitenskap og humanistiske fag
- 73 ANNONSE- OG REKLAMEVIRKSOMHET OG MARKEDSUNDERSØKELSER**
- 73.1 *ANNONSE- OG REKLAMEVIRKSOMHET*
- 73.11 Reklamebyråer
- 73.12 Medieformidlingstjenester
- 73.2 *MARKEDS- OG OPINIONSUNDERSØKELSER*
- 73.20 Markeds- og opinionsundersøkelser

74 ANNEN FAGLIG, VITENSKAPELIG OG TEKNISK VIRKSOMHET

- 74.1 *SPELISERT DESIGNVIRKSOMHET*
- 74.10 Spesialisert designvirksomhet
- 74.2 *FOTOGRAFVIRKSOMHET*
- 74.20 Fotografvirksomhet
- 74.3 *OVERSETTELSES- OG TOLKEVIRKSOMHET*
- 74.30 Oversettelses- og tolkevirksomhet
- 74.9 *ANNEN FAGLIG, VITENSKAPELIG OG TEKNISK VIRKSOMHET*
- 74.90 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet

75 VETERINÆRTJENESTER

- 75.0 *VETERINÆRTJENESTER*
- 75.00 Veterinærtjenester

NÆRINGSHOVEDOMRÅDE N FORRETNINGSMESSIG TJENESTEYTING**77 UTLEIE- OG LEASINGVIRKSOMHET**

- 77.1 *UTLEIE OG LEASING AV MOTORVOGNER*
- 77.11 Utleie og leasing av biler og andre lette motorvogner
- 77.12 Utleie og leasing av lastebiler
- 77.2 *UTLEIE OG LEASING AV HUSHOLDNINGSVARER OG VARER TIL PERSONLIG BRUK*
- 77.21 Utleie og leasing av sports- og fritidsutstyr
- 77.22 Utleie av videofilm, DVD og lignende
- 77.29 Utleie og leasing av andre husholdningsvarer og varer til personlig bruk
- 77.3 *UTLEIE OG LEASING AV ANDRE MASKINER OG ANNET UTSTYR OG MATERIELL*
- 77.31 Utleie og leasing av landbruksmaskiner og -utstyr
- 77.32 Utleie og leasing av bygge- og anleggsmaskiner og -utstyr
- 77.33 Utleie og leasing av kontor- og datamaskiner
- 77.34 Utleie og leasing av sjøtransportmateriell
- 77.35 Utleie og leasing av lufttransportmateriell
- 77.39 Utleie og leasing av andre maskiner og annet utstyr og materiell ikke nevnt annet sted
- 77.4 *LEASING AV IMMATERIELL EIENDOM OG LIGNENDE PRODUKTER, UNNTATT OPPHAVSRETTSBESKYTTEDE VERKER*
- 77.40 Leasing av immateriell eiendom og lignende produkter, unntatt opphavsrettsbeskyttede verker

78 ARBEIDSKRAFTTJENESTER

- 78.1 *REKRUTTERING OG FORMIDLING AV ARBEIDSKRAFT*
- 78.10 Rekruttering og formidling av arbeidskraft
- 78.2 *UTLEIE AV ARBEIDSKRAFT*
- 78.20 Utleie av arbeidskraft
- 78.3 *ANDRE PERSONALADMINISTRATIVE TJENESTER*
- 78.30 Andre personaladministrative tjenester

79 REISEBYRÅ- OG REISEARRANGØRVIRKSOMHET OG TILKNYTTETE TJENESTER

- 79.1 *REISEBYRÅ- OG REISEARRANGØRVIRKSOMHET*
- 79.11 Reisebyråvirksomhet
- 79.12 Reisearrangørvirksomhet
- 79.9 *ANNEN ARRANGØRVIRKSOMHET OG TILKNYTTETE TJENESTER*
- 79.90 Annen arrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester

80 VAKTTJENESTE OG ETTERFORSKNING

- 80.1 *PRIVATE VAKTTJENESTER*
- 80.10 Private vaktjenester

- 80.2 *TJENESTER TILKNYTTET VAKTTJENESTER*
- 80.20 Tjenester tilknyttet vaktjenester

80.3 ETTERFORSKNING

- 80.30 Etterforskning

81 TJENESTER TILKNYTTET EIENDOMSDRIFT

- 81.1 *KOMBINERTE TJENESTER TILKNYTTET EIENDOMSDRIFT*
- 81.10 Kombinerte tjenester tilknyttet eiendomsdrift
- 81.2 *RENGJØRINGSVIRKSOMHET*
- 81.21 Rengjøring av bygninger
- 81.22 Utvendig rengjøring av bygninger og industriell rengjøring
- 81.29 Annen rengjøringsvirksomhet
- 81.3 *BEPLANTNING AV HAGER OG PARKANLEGG*
- 81.30 Beplantning av hager og parkanlegg

82 ANNEN FORRETNINGSMESSIG TJENESTEYTING

- 82.1 *KONTORTJENESTER*
- 82.11 Kombinerte kontortjenester
- 82.19 Fotokopiering, forberedelse av dokumenter og andre spesialiserte kontortjenester
- 82.2 *TELEFONVAKTTJENESTER OG TELEFONSALG*
- 82.20 Telefonvaktjenester og telefonsalg
- 82.3 *KONGRESS-, MESSE- OG UTSTILLINGSVIRKSOMHET*
- 82.30 Kongress-, messe- og utstillingsvirksomhet
- 82.9 *FORRETNINGSMESSIG TJENESTEYTING IKKE NEVNT ANNET STED*
- 82.91 Inkasso- og kredittopplysningsvirksomhet
- 82.92 Pakkevirksomhet
- 82.99 Annen forretningsmessig tjenesteyting ikke nevnt annet sted

NÆRINGSHOVEDOMRÅDE O OFFENTLIG ADMINISTRASJON OG FORSVAR, OG TRYGDEORDNINGER UNDERLAGT OFFENTLIG FORVALTNING**84 OFFENTLIG ADMINISTRASJON OG FORSVAR, OG TRYGDEORDNINGER UNDERLAGT OFFENTLIG FORVALTNING**

- 84.1 *OFFENTLIG ADMINISTRASJON OG FORVALTNING*
- 84.11 Generell offentlig administrasjon
- 84.12 Offentlig administrasjon tilknyttet helsestell, sosial virksomhet, undervisning, kirke, kultur og miljøvern
- 84.13 Offentlig administrasjon tilknyttet næringsvirksomhet og arbeidsmarked
- 84.2 *OFFENTLIG ADMINISTRASJON TILKNYTTET UTENRIKS- OG SIKKERHETSSAKER*
- 84.21 Utenrikssaker
- 84.22 Forsvar
- 84.23 Retts- og fengselsvesen
- 84.24 Politi- og påtalemyndighet
- 84.25 Brannvern
- 84.3 *TRYGDEORDNINGER UNDERLAGT OFFENTLIG FORVALTNING*
- 84.30 Trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning

NÆRINGSHOVEDOMRÅDE P UNDERVISNING**85 UNDERVISNING**

- 85.1 *FØRSKOLEUNDERVISNING*
- 85.10 Førskoleundervisning
- 85.2 *GRUNNSKOLEUNDERVISNING*
- 85.20 Grunnskoleundervisning

- 85.3 *UNDERVISNING PÅ VIDEREGÅENDE SKOLES NIVÅ*
85.31 Videregående opplæring innen allmennfaglige studieretninger
85.32 Videregående opplæring innen tekniske og andre yrkesfaglige studieretninger
85.4 *UNDERVISNING I HØYERE UTDANNING*
85.41 Undervisning ved fagskoler
85.42 Undervisning på universitets- og høgskolenivå
85.5 *ANNEN UNDERVISNING*
85.51 Undervisning innen idrett og rekreasjon
85.52 Undervisning innen kultur
85.53 Trafikkskoleundervisning
85.59 Annen undervisning ikke nevnt annet sted
85.6 *TJENESTER TILKNYTTET UNDERVISNING*
85.60 Tjenester tilknyttet undervisning

NÆRINGSHOVEDOMRÅDE Q HELSE- OG SOSIALTJENESTER

86 HELSETJENESTER

- 86.1 *SYKEHUSTJENESTER*
86.10 Sykehustjenester
86.2 *LEGE- OG TANNLEGETJENESTER*
86.21 Legetjeneste
86.22 Spesialisert legetjeneste
86.23 Tannhelsetjenester
86.9 *ANDRE HELSETJENESTER*
86.90 Andre helsetjenester

87 PLEIE- OG OMSORGSTJENESTER I INSTITUSJON

- 87.1 *PLEIE- OG OMSORGSTJENESTER I INSTITUSJON*
87.10 Pleie- og omsorgstjenester i institusjon
87.2 *INSTITUSJONER OG BOFELLESKAP INNEN OMSORG FOR PSYKISK UTVIKLINGSHEMMEDE, PSYKISK HELSEARBEID OG RUSMIDDELOMSORG*
87.20 Institusjoner og bofellesskap innen omsorg for psykisk utviklingshemmede, psykisk helsearbeid og rusmiddelomsorg
87.3 *INSTITUSJONER OG BOFELLESKAP INNEN OMSORG FOR ELDERE OG FUNKSJONSHEMMEDE*
87.30 *Institusjoner og bofellesskap innen omsorg for eldre og funksjonshemmede*
87.9 *ANDRE OMSORGSINSTITUSJONER*
87.90 Andre omsorgsinstitusjoner

88 SOSIALE OMSORGSTJENESTER UTEN BOTILBUD

- 88.1 *SOSIALTJENESTER UTEN BOTILBUD FOR ELDERE OG FUNKSJONSHEMMEDE*
88.10 Sosialtjenester uten botilbud for eldre og funksjonshemmede
88.9 *ANDRE SOSIALTJENESTER UTEN BOTILBUD*
88.91 Sosialtjenester uten botilbud for barn og ungdom
88.99 Andre sosialtjenester uten botilbud ikke nevnt annet sted

NÆRINGSHOVEDOMRÅDE R KULTURELL VIRKSOMHET, UNDERHOLDNING OG FRITIDSAKTIVITETER

90 KUNSTNERISK VIRKSOMHET OG UNDERHOLDNINGSVIRKSOMHET

- 90.0 *KUNSTNERISK VIRKSOMHET OG UNDERHOLDNINGSVIRKSOMHET*
90.01 Utøvende kunstnere og underholdningsvirksomhet
90.02 Tjenester tilknyttet underholdningsvirksomhet
90.03 Selvstendig kunstnerisk virksomhet
90.04 Drift av lokaler tilknyttet kunstnerisk virksomhet

91 DRIFT AV BIBLIOTEKER, ARKIVER, MUSÉER OG ANNEN KULTURVIRKSOMHET

- 91.0 *DRIFT AV BIBLIOTEKER, ARKIVER, MUSÉER OG ANNEN KULTURVIRKSOMHET*
91.01 Drift av biblioteker og arkiver
91.02 Drift av muséer
91.03 Drift av historiske steder og bygninger og lignende severdigheter
91.04 Drift av botaniske og zoologiske hager og naturreservater

92 LOTTERI- OG TOTALISATORSPILL

- 92.0 *LOTTERI- OG TOTALISATORSPILL*
92.00 Lotteri- og totalisatorspill

93 SPORTS- OG FRITIDSAKTIVITETER OG DRIFT AV FORNØYELSESETABLERINGER

- 93.1 *SPORTSAKTIVITETER*
93.11 Drift av idrettsanlegg
93.12 Idrettslag og -klubber
93.13 Treningssentre
93.19 Andre sportsaktiviteter
93.2 *FRITIDSAKTIVITETER OG DRIFT AV FORNØYELSESETABLERINGER*
93.21 Drift av fornøyles- og temparker
93.29 Andre fritidsaktiviteter

NÆRINGSHOVEDOMRÅDE S ANNEN TJENESTEYTING

94 AKTIVITETER I MEDLEMSORGANISASJONER

- 94.1 *NÆRINGS- OG ARBEIDSGIVERORGANISASJONER OG YRKESAMMENSLUTNINGER*
94.11 Næringslivs- og arbeidsgiverorganisasjoner
94.12 Yrkessammenslutninger
94.2 *ARBEIDSTAKERORGANISASJONER*
94.20 Arbeidstakerorganisasjoner
94.9 *AKTIVITETER I ANDRE MEDLEMSORGANISASJONER*
94.91 Religiøse organisasjoner
94.92 Partipolitiske organisasjoner
94.99 Aktiviteter i andre medlemsorganisasjoner ikke nevnt annet sted

95 REPARASJON AV DATAMASKINER, HUSHOLDNINGSVARER OG VARER TIL PERSONLIG BRUK

- 95.1 *REPARASJON AV DATAMASKINER OG KOMMUNIKASJONSUTSTYR*
95.11 Reparasjon av datamaskiner og tilleggsutstyr
95.12 Reparasjon av kommunikasjonsutstyr
95.2 *REPARASJON AV HUSHOLDNINGSVARER OG VARER TIL PERSONLIG BRUK*
95.21 Reparasjon av elektronikk til husholdningsbruk
95.22 Reparasjon av husholdningsvarer og hageredskaper
95.23 Reparasjon av skotøy og lærvarer
95.24 Reparasjon av møbler og boliginnredning
95.25 Reparasjon av ur, gull- og sølvvarer
95.29 Reparasjon av andre husholdningsvarer og varer til personlig bruk

96 ANNEN PERSONLIG TJENESTEYTING

- 96.0 *ANNEN PERSONLIG TJENESTEYTING*
96.01 Vaskeri- og renserivirksomhet
96.02 Frisering og annen skjønnhetspleie
96.03 Begravelsesbyråvirksomhet og drift av kirkegårder og krematorier
96.04 Virksomhet knyttet til kroppspoleie og fysisk velvære
96.09 Personlig tjenesteyting ikke nevnt annet sted

**NÆRINGSHOVEDOMRÅDE T LØNNET ARBEID I
PRIVATE HUSHOLDNINGER**

- 97 LØNNET ARBEID I PRIVATE HUSHOLDNINGER
- 97.0 LØNNET ARBEID I PRIVATE HUSHOLDNINGER
- 97.00 Lønnet arbeid i private husholdninger

**NÆRINGSHOVEDOMRÅDE U INTERNASJONALE
ORGANISASJONER OG ORGANER**

- 99 INTERNASJONALE ORGANISASJONER OG ORGANER
- 99.0 INTERNASJONALE ORGANISASJONER OG ORGANER
- 99.00 Internasjonale organisasjoner og organer